Mer å lese enn noensinne!

TEGN

BING PAF PØF

Nr. 4 — 1991
Kr. 35,-

Tidsskrift for og om tegneserier

3.21
KR 30.00

Jente med suksess: Intervju med danske Sussi Bech

Ny serie er blitt film:

ROCKETEER

semic
NORDISK FORLAG AS

Det er en underlig tid...

Det er en underlig tid vi lever i. Verdensbegivenhetene går fra land til land, uke for uke. Urolighetene i Sovjet, krig i Irak, og borgerkrig i Jugoslavia.

Norden blir sannsynligvis utvidet med tre nye stater fra Baltikum, og hva er da det felles-nordiske språket for framtiden? *Engelsk?*

Og hva vil skje med den felles-nordiske kulturen? Litteraturen? Musikken? Billedkunsten? Og tegneseriene?

Franz Kafkas roman *Prosessen* er (i Norge) blitt utpekt til århundres roman. Selv ønsket Kafka at alle hans skrifter skulle brennes etter sin død. Fremmedheten, kaoset, ustrukturen og en intens, udefinerbar følelse av skyld er de ting man ofte sitter igjen med etter lesningen av Kafkas tre romaner. Kan vi sette de elementene som en fellesnevner for vårt århundre, eller siden det enda er et tiår igjen, se det som et tidsbilde får den tiden vi lever i *akkurat nå*? Om Kafka blir en kulturell felles-nevner for tiden akkurat nå, kan man kanskje begynne å søke etter linjene i massekulturen, i særdeleshet tegneseriemediet.

Man oppfatter ofte at massekulturen ligger noen år etter samfunnets hovedstrømninger, før den tar etter og gir kulturelle uttrykk for den. Men tegneseriemediet i de nordiske land, i første rekke de som ligner hverandre mest, Skandinavia, er blitt både mer pluralistiske som mer differensielle det siste tiåret. Vi har muligheter til selv å sette preg på mediet ved at vi har egne, nasjonale tegnere og forfattere som drar veksler på å ha utviklet seg i det samme samfunnet som de som skapende skal finne et marked i. Og dermed har tegneseriemediet en mulighet for å gå inn i vår tid, søke tidspulsen og være med på å prege vårt kulturelle liv — direkte, og med betydning, på lik linje med annen kultur. Det er helt annen situasjon enn for eksempel ti år siden da en tegneserie ble norsk, eller dansk, i det øyeblikk den ble oversatt.

Det lesende publikum går ofte til tegneseriene for å søke trygghet. Enten fordi det er ukomplekst, eller fordi det gir gjenklang av barndommen. Et flertall av de nordeuropeiske tegneseriene søker ofte historiske emner. Det kan være et tegn på en trygghetsidyll, eller kanskje det bare er en naturlig søken etter en stødig plattform å stå på. Tiden framover vil gi flere svar. Jeg tror det er viktig at vi forsøker å stille spørsmål, og om mulig også gi antydninger til svar, om de store linjene i tegneseriene som et kulturelt medium, og ikke helt fortape oss i tegneseriemediet som en teknisk og fagforreningspolitisk kunstart. Og det selv om det siste også er viktig og har sin plass. Som alltid er TEGN åpen for debatt. Ordet er fritt.

Finn Bjørklid

Quinos daglige stripe ***Mafalda*** *taler til almengyldige i oss, tegnet i Argentina, lest i Norge. Hvor blir det av de typiske, og hva er det spesielle i oss?*

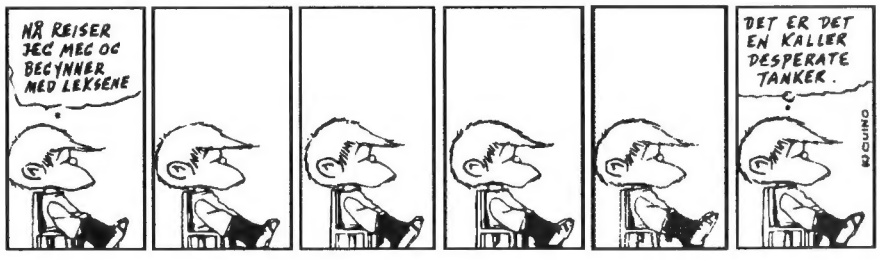

Om de som skriver

Enda et TEGN er ute. Etter løftet med dobbeltnummeret forrige gang, så det lenge ut til at redaksjonen vil sove til langt over nyttår.

Hvor ble det av de nye artiklene? Og når redaktøren klager, skjer det magiske ting. Fra å tro at dette TEGN ville bestå av hvite sider, har det strømmet på med artikler, og i slike mengder at mye må stå over til neste gang. Og så redaksjonen kan sove, mens redaktøren må jobbe, for han skal brekke om og lage layout. Flere nye skribenter er blitt introduseret.

Øyvind Braathen er en gammel rev som oftere bidrar til TEGN. *Nils-Petter Enstad* sitter ute i Askim og grubler og skriver for TEGN. *Øyvind A. Holen* er en ung mann med vid orientering (særlig mot USA), som vil sette stadig større preg på TEGN. Og en ny skribent som *Kurt Østergaard* signerer sitt første, men ikke siste intervju i TEGN. Han er orientert østover og til Danmark.

Men fortsatt er det plass til flere skribenter. Kanskje deg? Kanskje er ditt spesialområde og kunnskaper, eller rett og slett entusiasme, nett-opp hva TEGN sitter og venter på? Det er en fordel om vi kan motta dine manus på diskett, fra en hvilken som helst tekstbehandler, det være seg fra IBM-type PC eller Apple Macintosh. Bortsett fra ære og berømmelse, kan ikke TEGN betale for artikler, men kan diskutere dekning av utgifter, og andre fordeler.

Som det også er gitt signaler om inne i dette nummeret, er TEGN på kanten av en ny periode, en progressiv — og positiv evolusjon hvor de som kommer inn i bladet nå, er kanskje de som ikke bare vil prege bladet framover, men også vil danne redaksjonskjernen. Det kan bli spennende og interessant.

M.D.

Om dette nummer

Kan vi klage? Det er da massevis å lese i herværende TEGN...

Nyere amerikanske tegneserier har endelig fått sin første tilnærming ved *Øyvind Braathens* artikler. Fellestittelen for dem er blitt satt til *Amerikansk vold*, men frykt ikke; vi gir ikke en analyse av volden som sådan (den kommer senere?), men slår den fast som et faktum og et fellestrekk.

Danmark, vårt lille og søte naboland i sør, er dekket av en av de fremst tegneserieskapere vi har i Norden i dag. Det er 31-årige *Sussi Bech*, som også har sitt publikum i Norge — hvilket herved er bevist.

Serieomtaler og anmeldelser, TEGN i Tiden? Alt er der! Vel lest.

F.B.

DEN flyvende ELEFANT
var MIN tøffel...
SOM KATTEN STJAL

TEGN

TEGN Nr. 4
(22)
1991
6. årg.

Abonnement på TEGN:
For 145,- kr. mottar man 4 nummer (1 år), som betales inn til **TEGN, postboks 162, 1473 Skårer.**
Postgiro: 4 37 21 08

Post til redaksjonen:
kan i tillegg til adresse ved siden av, også rettes direkte til redaktør Finn Bjørklid, Grensevn 22, 0571 Oslo 5,
som også treffes over tlf.: 02/37 20 81 (kveldstid).

Annonsering i TEGN:
Kontakt Tore Feiring tlf.: 09/88 10 62 (gjelder også Tor Sandberg).
TEGN har tilgang på avansert teknisk produksjonsutstyr og er behjelpelig med utforming av annonsemateriell om ønskelig.

TEGN ©®™ skrives og refereres til med versaler (store bokstaver).

Innhold:

Leder: Det er en underlig tid...	3
Om de som skriver	3
Om dette nummer	3
Nytt fra forlagene	6
Amerikanske godbiter	8
Verdens verste tegneserie	9
TEGN i Tiden:	
Reaksjoner	10
Svineri på boks	12
Sanksjoner	13
Mock Duck om "Sneik"	14
Norske avisserier?	15
Horst rir videre	16
Satans sendebud	18
Flere kaninsterker	18
Intervju med Sussi Bech	20
På kino: The Rocketeer	23
TEMA: Amerikansk vold:	
Ingen kommer til å tro dette	27
Om Dave Gibbons	28
Give Me Liberty	31
Om Frank Miller	33
Anmelderlser:	
Spiralis	38
Sprint	39
Junior	40
Spiralis	40
Kvitebjørn Kong Valemon	40
Tommy & Tigern	41
Pia Zawa	43
Blueberry	43
Donald Duck	45
Taukuan	46
En avisand eller to	48
Duckmobiles	50
Superman's Song	50
Kulturrådets manuskonkurranse:	
Svart postmester i Kragerø	51

TEGN
utgis av TEGN A/L,
Postboks 162,
1473 Skårer

TEGN
utkommer kvartalsvis

TEGN
utgis med støtte fra
Norsk Kulturråd

ISSN 0801-6879

Redaksjonen:
Finn Bjørklid (ansv. red.)
Tor Sandberg (red. sekr.)
Mock Duck (filosof)
Jon Gisle (juridisk avd.)
Tor Ødemark (økonomi)
Tore Feiring (annonsesjef)
Øyvind A. Holen (skribent)

Faste medarbeidere:
Kurt Østergaard
Øyvind Braaten
Nils-Petter Enstad

Produksjon:
TEGN er brukket om via Aldus Pagemaker 3.0, i tillegg til grafikk fra Corel Draw; originaler på laserprinter.

Repro på foto og trykkeri:
Sandvig, Askim
Omslagsseparsjon:
ReproPunkt, Ski

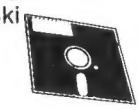

Nytt fra forlagene

Nagel

Forlagene snakker om krise og nøkterhet, men på den andre siden, så har de alltid gjort det, selv i gode tider.

På den sedvanlig forlagsrunden merker man at de gode og ekstraordinære utgivelsene i akkurat strømmer over, men det utgies tegneserier fortsatt. Mange av dem er også riktig spennende.

Tor Sandberg er TEGNs mann som forlagsmaser. Han konstaterer at det blant annet blir jul i år også...

Bladkompaniet

Når dette leses bør juleheftene fra Bladkompaniet være å finne i butikkene. *Terje Nordberg* forteller at man denne julen har tre hefter å by på. I *Nissens Jul* finner man både noveller og forskjellig annet julestoff i tillegg til tegneserier. Mest interessant er kanskje en episode av den prisbelønte serien *Troll*, ført i pennen av Nordberg selv og nedtegnet av det fremdeles relativt unge geni, *Arild Midthun*.

Kapteinens jul består av en lengre sammenhengende historie, i motsetning til tidligere kort-episoder. Serien er fra slutten av 50-tallet, og er, etter hva Nordberg erfarer, tegnet av Rudolph Dirks sønn. Tredje julehefte er et hefte bestående av opptrykk av gamle Bustenskjold-historier.

Rett over jul kommer et nytt *Morgan Kane*-album. Det består av to serier. Den ene ble publisert i Vi Menn i 1981. Det er også noen år siden den forrige ble tegnet, men den har tidligere ikke blitt publisert. *Ernst Vevle Olsen* har forresten skiftet navn til Ernst Vevle *Meister* siden sist. Den nyeste boka i Morgan Kane-serien (Diablo) fikk en overveldende mottakelse av publikum. 100.000 eksemplarer forsvant omtrent like raskt som mannen med den hvite stripen dødt hår over venstre tinning, trekker. Nordberg minnes også de tider da man aldri fikk retur på Morgan Kane-album. Nå er han imidlertid noe mer nøktern.

Tommy & Tigern-album nummer 11 er i butikkene i disse dager. Nummer 12 er et "påkostet nummer med julestoff".

Pyton Spesial nummer fire for året er også å få kjøpt nå. Der fortsettes linjen fra tidligere utgivelser, med mange nye talenter. Pytons utvidede julenummer vil også bli å få kjøpt fra og med disse dager.

Conan bringer vel ikke så alt for mange i julestemning, men også han vil bli å finne i butikkene til jul. I 10. og siste utgave av *Magnum Spesial* for året, har Bladkompaniet samlet sammen de beste historiene med barbaren fra Cimeria. Alle tidligere trykt i eldre utgaver av Magnum. Femte hefte med *Dommer Dredd* er også å få kjøpt nå. Tegneseriefansen har vært positive til bladet, forteller Nordberg, men salget kunne ha vært større. Nordberg mener ellers av Dommer Dredd er en europeisk nøkkelserie.

Punisher har kommet for å bli. Av Marvel regnes denne fåmælte og skarptskytende hevneren som 80-årenes helt.

—Det skal bli spennende å se hva som skjer med Punisher i tida framover, sier Nordberg.

Han minner om at så og si alle Marvels helter etterhvert har fått til dels omfattende problemer å stri med. Kanskje også Punisher får moralske skrupler etterhvert?

—Punisher er interessant etter som han er blottet for superkrefter. Han er ikke blitt bitt av noen radioaktiv edderkopp. I stedet stoler han på moderne teknologi.

Superkrefter er det også lite av i *Mafalda*. Til gjengjeld er det mer enn nok av moralske skrupler. En pocket-bok vil snart være å få kjøpt. Også *Dølle Døck* kommer i pocketutgave. Det er her snakk om en samling av serier fra tidligere utgaver av *Pyton*.

Stripp nummer sju er like rundt hjørnet. Her blir norske lesere introdusert for den greske tegneren *Arkas* og hans meget sære humorserie. Den omhandler en mann som sitter i enecelle, dømt til 622 års fengsel. Salget av Stripp varierer ganske mye fra nummer til nummer, i stil med det til dels meget sprikende innholdet. Nordberg ønsker det skal fortsette slik, gjerne med flere nye bekjentskaper fra alle verdenshjørner.

Ivan Andreassen har i en tid arbeidet i fast jobb hos Blad-kompaniet nå. Så langt har han ikke fått tid til å jobbe så mye med egne prosjekter. Nordberg kan imidlertid røpe at en norsk tegner med psevdonymet *Zeverin* snart skal debutere i Magnum. Det er snakk om en action-serie ved navn *Whiplash*. Nordberg ønsker så langt ikke å røpe hvem som befinner seg bak psevdonymet.

—Det blir flere drypp etter hvert, sier Nordberg, som betrakter forsøket som et rent eksperiment.

Tendensen er ellers at det blir stadig mer voldelige actionserier å få fatt i. I *Magnum Spesial* nummer ni, som allerede er i salg, blir vi presentert for en av eksponentene for dette ved et nytt avsnitt fra Nam-serien.

—Det går mot en splitting. Vi har action som også benytter humor, som i *Cat Claw*, og vi har en del av de amerikanske seriene som er mer voldelige og som avspeiler utviklingen i samfunnet, sier Nordberg.

HJEMMET

Også denne gang er det *Solveig Thime* som kan orientere om nyheter fra Hjemmet. 12. november ble sjuende bok i serien om *Donald Duck fra dag til dag*

sluppet. Man har kommet fram til 1944. Alle juleheftene fra Disney er ute nå. Totalt er det snakk om 14 hefter. Nytt er, som nevnt i forrige nummer av TEGN, album basert på klassiske Disney-filmer. Første album ut er *Lady og Landstrykeren*. *Bamses jul* er en nyhet fra Hjemmet i år.

Mikke, prinsen og fattiggutten er basert på en fortelling av *Mark Twain*. Disneys versjon kommer snart som album på Hjemmet. Albumet er basert på tegnefilmen som ble laget som forfilm til årets julefilm fra Disney, *Bernhard og Bianca i Australia*. Nå er imidlertid denne forfilmen droppet og det er uvisst når tegnefilmen med Mikke, prinsen og fattiggutten vil bli vist. Thime har sett filmen. Hun håper nå at albumet er like bra. Thime skryter også av den nyeste filmen med Bernhard og Bianca. Den skal være virkelig flott. I forbindelse med filmen slippes også et album basert på filmen.

Donald Pocket nummer 122, *Skrue Pocket* nummer 51 og *Elleville eventyr* nummer 17 er også like rundt hjørnet. *Donad Ducks Store Show* 91er også straks å få kjøpt.

Flere film-album er på gang. Disney laget som kjent suksessfilm av *Dave Stevens Rocketeer* fra 1981. Nå kommer albumet basert på filmen. Det er ført i strek av *Russ Heath*. Thime er ikke kjent med Stevens sitt original-album, men hun liker det arbeidet Heath har gjort.

Når det gjelder Hjemmets utgivelser for 1992, kan ikke Thime fortelle så mye. Hva som vil bli utgitt av album, vil i stor grad avhenge av hva man bestemmer seg for å utgi gjennom tegneseriebokklubben.

SEMIC

Når dette leses er *Tore Knutsens* album med *Pia Zawa* forlengst ute på markedet. Knutsen er også representert som tegner av et av Semics julehefter, basert på et eventyr innsamlet av *Asbjørnsen og Moe*. Heftet heter *Kvitebjørn Kong Valemon*, og Knutsen har jobbet som et svin i sommer for å bli ferdig med det 32 siders albumet i farger, forteller *Haakon W. Isachsen*, som selv har stått for manuset.

Tanken om en serie basert på Asbjørnsen og Moe har Semic hatt lenge, men riktig hvilket eventyr man skulle velge fikk man ikke bestemt seg før nyheten og at "Kvitebjørn" skulle bli film, ble kjent. Knutsens versjon følger eventyret til punkt og prikke.

Semic slipper flere norske nyheter i forbindelse med julehefte-rushet. *Blekkulf* av *Bente Rostad* og *Ole Petter Hansen* kommer i et 48 siders album. Innholdet består av flere korte serier og fortellinger. *Håkon Aasnes* bidrar med en realistisk serie kalt *Blekkulfs miljødetektiver*.

Enda mer norsk. *Erik Nordgård*, som også er kjent som *Knut Jakobsen* (blant annet med *Fossegrimens fele*), kommer med et 32 siders album basert på *Alf Prøysens Teskjekjerringa*. To serier rommer albumet.

De andre juleheftene fra Semic omfatter utgivelser med *Tom & Jerry, Tommy & Tiger* og *Postmann Pat*.

Nyopptrykk av *Lucky Luke* nummer 43 og *Sprint* nummer ti, bør være ute nå. Sistnevnte album heter *Den ville Spiralis* og har vært ute av markedet i flere år.

Hjemmet satser på filmversjonen av *Rocketeer*. Semic satser på originalen av *Dave Stevens*. Isachsen vil ikke være med på at Semic forsøker å tjene på Disneys suksessfilm. Det er heller omvendt, mener han. Semic trykte Rocketeer i *Fantomet* allerede i 1986. Album-versjonen er imidlertid i farger og har annen forside enn den amerikanske (og danske) versjonen. Semic har hentet sin forside fra det første heftet utgitt på Dark Horse.

Djevelens barn er ikke tittelen på et Tommy & Tigern-album, men andre album i *Takuan*-serien. Det skal være i butikkene nå.

Bikkja, som er kjent fra *Håreks serieparade*, kom i 96 siders svart/hvit-tegneseriebok i "liggende" format i slutten av oktober. *Arken* kommer i samme sideantall og samme format. Sistnevnte utgivelsen foreligger i disse dager.

I løpet av måneden kommer også et filmspesial,

Asterix

Den store nyheten er selvsagt at *Hjemmet* utgir et nytt Asterix-album. Det er hele fire år siden sist.

© 1991 LES ÉDITIONS ALBERT RENÉ/GOSCINNY-UDERZO

Hvert Asterix-utgivelse gir mediaoppmerksomhet. For fire år siden havnet Oderzo, Asterix' tegner og forfatter i Lørdagsdagsrevyen, altså aller beste sendetid, og så skjedde også denne gangen. På utgivelsesdagen ble albumet fulgt opp med flerfoldige annonser i dagspressen. Ganske unikt for et tegneseriealbum.

Tittelen er *Damenes inntogsmarsj*, og som den oppmerksomme leser straks skjønner, det er satire over kjønnsroller som er hovedtema denne gangen. Men ingrediensen er velkjente, på godt og vondt, kanskje: En fornærmet landsbysanger, hauger med sønderslåtte romere, et tett og sammensveiset landsbysamhold som står for fall. Cæsars utsending, Claudius Samfunnsus, har et opplegg for innta gallerens landsby som innbefatter en hærstyrke av kvinner. Samtidig har gallerkvinnene gjort opprør, oppildnet av en feminist i bukser fra Lutetia (Paris), som frir til Asterix, og synes han er søt når han er sint... Det berømte galliske galanteri får sannelig noe å bryne seg på i denne 29ende utgivelsen i Asterix' 30-årige historie.

F.B.

basert på *Arnold Schwartzeneggers Terminator 2*. Serien er tegnet av *Klaus Jansson*, kjent blant annet for sitt samarbeide med *Frank "Dark Knight" Miller*.

De som vil ha mer filmnytt, kan sikkert finne stoff både om "Arnie" og andre stjerner i *Scoop*, Semics nye filmvideoblad som kommer med sitt første nummer denne måneden. Bladet rommer en egen tegnefilmspalte. Medarbeidere i både London og Los Angeles skal sørge for at bladet blir noe mer enn bare "oppgulp", forteller Isachsen.

Det nye året starter for Semic med utgivelsen av *Peter Madsens* nyeste *Valhall*-album. Det er det femte i serien og har fått tittelen *Ormen i dypet*. Den handler om, for de som kjenner sin norønne mytologi, da Tor dro på fisketur og fikk selveste Midgardsormen på kroken. Serien er nesten norsk, nemlig dansk.

Blåjakkene kommer med sin 16. utgivelse. Den heter *Gulljakt i Quebec*.

I februar kommer *Lucky Luke* nummer 44 i opptrykk som en del av en forlagssurrealsisme. For:

—Vi fortsetter med Lucky Luke selv om Hjemmet nå har rettighetene til de nye albumene, forteller Isachsen. —Det er vi som har rettig-hetene til hele backlist-katalogen, i alt 56 titler.

Fans av mannen som er raskere enn sin egen skygge, vil demed kunne få flere av de gamle albumene i opptrykk etterhvert.

Arnold Schwarzenegger blir mer firkantet enn noensinne når han kommer som serie...

I slutten av februar kommer *Sprint*-album nummer 40. Det er nummer to i serien om *Sprints barndom*.

Alvefolket fortsetter å komme i gjenopptrykk. Andre album i serien om *Billy Katt* er også snart klart. Tittelen er *Villmarken kaller, Pirmin*. Pirmin er forøvrig en sirkusbjørn.

Isachsen har i flere måneder lovt oss andre utgave av *Mix*. Nå er alt omsider klart for utgivelse. Tore Knutsen blir ikke blant bidragsyterne, slik tidligere proklamert. Han har hatt mer enn nok å gjøre med Pia Zawa-albumet og Kvitebjørn. I stedet er det godt håp om å få lese nytt fra *Christopher Nielsen*. Dagen etter at vi hadde kontakt med Isachsen, skulle Nielsen stikke oppom Semic med ti, tolv sider reiseskildring.

Bruce Parrymore bidrar med en lengre serie. Han tegner forøvrig for *Cupido* nå, til orientering for de som vil ha et påskudd til å kjøpe bladet. *Jon Arne Sætre* vil bidra med sin allerede publiserte *Pervo* (*Kraftig Kost*) og nok en serie. *Dag Frognes* bidrar med en krim fra 50-tallet. *Håkon Aasnes* vil delta med en serie. *Lasse Eie* og hans viking, som vi husker fra den første utgivelsen av Mlx, vil også få plass i Mix 2. Totalt er det snakk om 64 sider, hvis alt går etter planen.

—Hvis ikke denne utgivelsen går i dass, har vi en ny utgivelse på utgivelsesplanen for 1992, forteller Isachsen.

Han ønsker seg bidrag fra nye talenter til den tredje Mlx-en. *Send inn! Send inn!*

Helt på tampen: Semic går inn i tekstilbransjen. Tore Knutsen har nå laget en tegning til en *t-skjorte* med Pia Zawa som motiv. Den blir å få kjøpt fra Tronsmo og også via annonser i Semics egne blader. Det aner oss at en god del kan tenke seg å trykke frøken Zawa til sitt bryst.

Tor Sandberg

AMERIKANSKE GODBITER

Flere godbiter fra det amerikanske markedet som kan skaffes gjennom *Tronsmo* og (i ytterste nød) også fra *Avalon* i Oslo.

Det viktigste først: Den etterlengtede fortsettelsen av Art Spiegelmans *Maus* kommer endelig ut i samlet utgave. Første del kom på norsk i 1987 på Cappelen. *Maus: A survivers's Tale II, And Here My Troubles Began* koster ca 170 kroner innbundet. Den vil komme i billigere utgave senere, og forhåpentligvis også på norsk, for det forlag som kjenner sitt kulturelle ansvar.

Drawn & Quarterly heter et meget godt blad fra et lite canadisk forlag med samme navn, som presenterer noe av det beste og mest spennende av canadiske og amerikanske serietegnere, og er i "slekt" med blad som *RAW* og *Weirdo*. Interessant er bladet også fordi en stor del av tegnerne er kvinner; Julie Doucet (kalt *Den kvinnelige Robert Crumb!*), Mary Fleener, Carol Moiseiwitch (*-witch? red.anm.*), Carol Tyler m.fl. Blant tegnere av det motsatte kjønn finner vi navn som Peter Bagge, Joe Matt, Richard Sala og Bernie Mireault. Det er ikke de mest kjente navnene, men bladet anbefales på det varmeste. (Seks nummer har kommer ut hittil, ca. kr. 40,-)

Fra *Concrete* av Paul Chadwick

To av de siste års beste superhelt-serier har nylig kommet ut i samlet utgave. Det er den nydelige *Black Orchid* av Neil Gaiman og Doug McKean (se artikkel i dette TEGN), og *Animal Man* av Grant Morrison, Chas Troug og Doug Hazelwood. Begge to er skrevet av to av de beste engelske forfattere som har fulgt i Alan Moores fotspor. Selv om man ikke er overbegeistret for superhelter, er disse absolutt verdt pengene, dvs ca. kr. 190,-.

Fans av *Lynvingen* kan se framtiden lyst i møte. Det er en ørten forskjellige Batman-prosjekter på gang fra forlaget DC. I rask rekkefølge nevner keg noen av dem; *Batman/Judge Dredd* (malt av fenomenet Simon Bisley), *Batman vs. Predator* (med monsteret fra Arnold-filmen, skrevet av Dave (Vekterne) Gibbons), *Batman/Grendel, Batman/Dracula*, en oppfølger til *Gotman by gaslight* osv, osv. Semic har i det siste oversatt Batman-serier veldig raskt, slik at det burde være en sjanse for å se disse på norsk.

En del av de aller beste amerikanske serier er *Concrete* av Paul Chadwick. De ti første numrene vant det som var av tegneseriepriser da de ble utgitt på slutten av 80-tallet. Chadwick har i det siste

Fra Joe Matt i Drawn & Quartly, en personlig favoritt

jobbet mest innen film-industrien, men har nå vendt tilbake til Concrete. En miniserie, *Fragile Creature*, er allerede ferdig, og planen er å fortsette med den vanlige serien. Concrete kan dårlig beskrives, den må oppleves. (Dark Horse, ca. kr. 25,-).

Larry Gonick, den kunnskapsrike mannen bak *Ned fra trærne* (fra Cappelen, og som aldri ble omtalt i TEGN — *en skam!*) har ikke gitt opp. Serien tar for seg verdenshistorien på en svært grundig, morsom og lærerik måte. *The Cartoon History of the Universe* kommer fortsatt ut, men svært sporadisk, fra forlaget Rip Off Press. Gonick har i det siste skiftet tegnestil, noe som ikke er bare heldig. Bladet har kommet fram til nr. 8, som tar for seg Østens historie fra år 2500 til 200 f.Kr., og kan anskaffes for ca. kr. 30,-

Øyvind A. Holen

Verdens verste tegneserie

Bladet World's Worst Comics Awards har nå kåret verdens verste tegneserie.

Kåringen gjalt ikke *Sneik*, siden den var forbeholdt alle amerikanske superhelt-serier gjennom de siste 25 år. Der bør det være nok å velge mellom, og det er det.

Og vinneren ble (ta-taaa!!): *Skateman nr. 1* (Pacific Comics 1983) tegnet og skrevet av ingen annen enn *Neal Adams*.

Skateman handler om Billy Moon, Vietnam-vetran, som finner meningen med livet i den noble sporten rulleskøyte-løp. Billy har det bra helt til hans beste venn blir drept i en ulykke på rulleskøyte-banen. Sannheten er at ulyk-ken var et mord. Noen hadde tuklet med skøytene til avdøde, så det ene hjulet på skøta skulle falle av, noe som utvilsomt fører til dødsulykker.

Billy, tegneserie-historiens første manisk depressive, tar på seg skylden for ulykken og drar til Calfornia med kjæresten. I California treffer Billy en ung gutt, Paco. Disse blir raskt venner, og Billy lærer Paco alt han kan om skateboard. Dessverre blir kjæresten til Billy myrdet, og etter en del depping bestemmer Billy seg for å bli Skateman, beskytter for fremmedarbeidere, med sidekick Paco. Skateman finner en sammenheng mellom de to mordene, noe leserne ikke gjør og aldri får vite, og alt dette er blitt fortalt i et flashback i tredje person, meget "gripende" skrevet, mens Skateman ligger i koma.

Skateman våkner opp av komaen, med ny kjære-este. Denne kjæresten blir kidnappet like etter av en eller annen grunn. Skate-man redder dama og sprenger skurkene i lufta, og vi får aldri svar på noe som helst, f.eks. hvem skurkene egentlig var. Kort sagt, et virkelig mesterverk som viser at tegneserier kan være kunst. [1]

Nr. 2 i konkurransen ble *The Mighty Crusaders* nr. 4 (Radio Comics 1982) og nr 3 ble *Captain Victory* nr. 7 av Jack Kirby (Pacific Comics 1982). Hele utdelingen kan leses om i *World's Worst Comics Awards* nr. 1 og 2 (Kitchen Sink 1990).

Øyvind A. Holen

Fotnote:

1) Denne setningen er ironisk. Vet du ikke hva ironi betyr, kan du for en gangs skyld spørre far eller mor om noe annet enn hva preventiver er. Denne fotnoten er også en prøve på ironi. *Red.s anm.*)

Filmer blir serier...

Det spennende forlaget *Dark Horse* har hatt suksess med sine spinoffs av filmer som *Aliens, Predaator, Terminator* og andre. Rekorden satte de med serien *Aliens vs. Predator*, hvor monstrene fra de to filmene slåss mot hverandre. Serien var forlagets bestselgende noensinne.

Et nytt prosjekt over samme lest fra Dark Horse er *Terminator: RoboCop Wars*, et møte mellom Terminator og Robo-Cop-filmene. Dette blir garantert en ytterligere storselger for Dark Horse. Verre blir det ikke av at Frank Miller skal skrive serien. Serien skal tegnes av Walt Simonson kommer ut i 1992 en gang. ■

Verdens raskeste tusjer er død

Vince Colletta, også kjent som verdens raskeste tusjer, døde i slutten av juni i en alder av 65. Det var hjertet som sviktet. Colletta, som uttalte at han kunne tusje et tegneseriehefte i løpet av en time, tegnet mange av Marvels romantiske serier på 50-tallet, ofte i samarbeid med Kane, Jack Kirby og Carmine Infantino. På slutten av 70-tallet var han art director på forlaget DC. Tittelen er således ledig.

Dr. Nicholas P. Dallis (79), **Harry Shorten** (76) og **Art Simpson** (70), alle mer eller mindre kjente amerikanske tegneseriepersonligheter har også lagt ned pennen for godt.

Oppløs Norsk Tegne-serie-forum!

Tegneserier i Norge har aldri blitt tatt alvorlig som et seriøst medie. Aldri blitt vurdert utifra innhold og slett ikke form. Aldri blitt akseptert som et kunstnerisk uttrykk. Aldri blitt sett på som et fag. Hovedskylda for dette har NTF, Norsk Tegneserie-Forum!

TEGN i Tiden

Jeg mener at norske forlag ikke er sitt ansvar bevist, når de ikke satser mer på å bygge opp en norsk serietradisjon. Jeg mener også at altfor mange serietegnere velger en feig og enkel løsning, når de tar en fast lønnet jobb og blir der. Men når alt kommer til alt, er det NTF som utad står som *Tegneserie-foreningen* i Norge. Den samlende faktor som favner alt fra seriefriks via serie-skapere til redaktører. Det medfører et ansvar. Er NTF *sitt* ansvar bevist?

Når det i fra tegne-seriemiljøet, (og da tenker jeg på samlere og lesere) kommer uttalelser på TV, (vårt sterkeste medie) at tegneseriene har utviklet seg kraftig. Som eksempel på dette nevnes at Fantomet skrifter bleier på tvillingene og vasker opp *og* at Sala er en sterk kvinnelig personlighet! Tegneseriedekningen i TV-programmet *Midt i smør-øyet* vil jeg helst slippe å gå inn på.

Hvor er motsetningene i dette? Går NTF ut og prøver å gi andre inntrykk av seriemediet?

Nei!

NTF fremstår som en klubb for tegneserilesende guttunger (jenter?), og det skal den også være.

De skal holde sine møter hvor det byttes blader. De skal holde konkurranser og få talenter fram i lyset. De skal anmelde og analysere tegne-serier. Dette er en viktig del av organisasjonen, og det *mener* jeg virkelig. Men tegneserier er så mye, mye mer. Utover disse nevnte punktene stopper det fullstendig opp. NTF har stagnert.

I rettferdighetens navn må jeg nevne *SPROING-prisen*, det mest positive og utadretta tiltaket NTF står for, og jeg kommer nå inn på årsaken for dette brevet.

Jeg har fått signaler om at det i NTF finnes krefter som ønsker å videreutvikle organisasjonen, ikke ta vekk det som er, men tilføre den nye oppgaver. Dette er positive trekk og jeg håper at dette vil føre til modning og vekst i NTF.

Hva disse oppgavene skal bestå i, trengs det en debatt om! Først innad i NTF, så utad, gjerne i samarbeid med litterære miljøer osv.

For å holde meg orientert om utviklingen og for å kunne være med i debatten, akter jeg å gjenoppta mitt medlemskap i NTF og håper at det er mulig å få til en utvikling.

Hvis ikke, - oppløs Norsk Tegneserieforum.

Morten Myklebust

In Corning, Iowa, it's a misdemeanor for a man to ask his wife to ride in any motor vehicle.

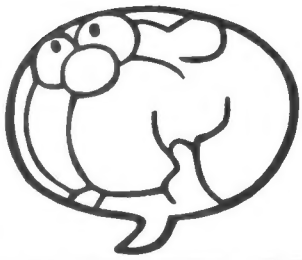

Hva er NTF?

Det er vanlig fra mange land at serieinteresserte søker sammen av ulike grunner; for å diskutere, samle, for å drive kulturpolitikk, eller utgi et tidsskrift. Norsk Tegneserie-forum er en samle-paraply for alle disse interessene.

NTF går formelt tilbake til 1980 da foreningen ble stiftet med Jo Lie i spissen. Hensikten var en bred, folkelig interesseforening, men dens historie går lengre tilbake enn som så. Den kan føres tilbake til 60-tallet hvor reaksjonen mot seriene også kom til Norge. Lærer Jo Lie var en del av en forskningsgruppe som forsøkte undersøkte hvor skadelig serier egentlig var. Statens organ, DRUFT, nå nedlagt til fordel for Statens Kulturråds rådgivende utvalg for tegneserier, var det styrende organ. Lie og co telte f.eks. antall slag i serier og fant således ut at en serie som *Knoll og Tott* var blant de mest voldelige i Norge. Med tiden endret holdningene til seriene også i Norge, nye generasjoner vokste opp, og gruppen så ikke lenger som sin fremste oppgave å forhindre salg av tegne-serier for å beskytte barn og voksne.

På begynnelsen av 70-tallet ble pretensiøse Det Norske Tegneserie-Akademi stiftet, etter modell fra Sverige hvor man har en rekke akademier, blant

REAKsJONER

På motsatt side; Norsk Tegneserieforums logo, i sin tid skapt av tegneren Bjørn Ousland som så mange andre gikk sine barnesko i NTF...

TEGN i Tiden

annet et enmanns-akademi med Sveriges svar på Jo Lie, nemlig Sture Hegerfors. I Norge sto en rekke kulturpersonligheter bak Akademiet, som Jon Bing, Tor Åge Bringsværd, Jo Lie, og Peter Haars, for å nevne noen. Jon Gisle kom inn senere. Akademiet ble aldri noe annet enn en pratеklubb, selv om det ble utgitt et tidsskrift ved navn *Bobbla*, som stort sett trykte Jo Lies leting etter gamle norske serier fra før krigen. Ellers nesten ingenting.

Via Hjemmet Forlag ble Jon Gisle, forfatter av en populær bok ved navn *Donaldismen*, redaktør av et tynt hefte kalt *Serieleseren*, første gang utgitt i 1976. Dette var TEGNs reelle begynnelse, og da Hjemmet nedla magasinet, fikk Jon Gisle lov til å utgi sitt eget blad, så sant han skiftet navn. Det gjorde han, til *Tekst og Tegning*, og klarte på egen hånd å utgi et rimelig bra og fyldig magasin som kom med et tyvetalls nummer i tidsrommet 1978-1985, før det ble transformert til det mer almengyldige tidsskriftet TEGN, som altså er eldre enn dens formelle årgang tyder på, men daværende redaksjon ønsket å nullstille årgangen for å markere noe nytt!

Da Norsk Tegneserieforum etterhvert ble ferdige med å diskutere sine vedtekter og målsetninger på Oslo Handelsgymnasium, var et tidsskrift et av målsetningene. Bobbla videreført i NTFs regi, fortsatt med Jo Lie som redaktør, og en underlig skrue ved navn Olav Myhre som altmuligmann og grå eminesse. Folk fra seriebladet *Brage* kom inn i redaksjonen, og Bobbla søkte utvidelser ved at Jon Gisle stilte sider i T&T til disposisjon. Noen heldig løsning var dette ikke. Og de som kom fra Brage trakk seg ut, bl.a. med undertegnende og Tore Feiring, og dannet TEGN.

NTF gikk videre med en rekke aktivitetsmøter, tegnerkurs og utgivelser av serier, bl.a. flere av Håkon Aarnes, velvillig stilt til rådighet. NTF var lenge et Oslo-fenomen, men spredte seg utover 80-tallet til en rekke steder i landet hvorav Bodø sannsynligvis var den mest markante utgruppen. De har (nesten) årlig utgitt et *Index* over norske tegneserie-utgivelser.

Økonomien har alltid vært et ømt tema i NTF. Da huset til kasserer Olav Myhre raste sammen, gikk også økonomien tapt. Ingen har sett Olav Myhre siden. Ved en senere anledning klarte man å velge en halvbror av Olav Myhre til formann og som igjen klarte å manipulere forumet slik at hans kone ble kasserer! Da halvbroren måtte trekke seg etter lang tids vondt blod, forsvant igjen det som var av foreningens pengebeholdning, og NTFs serieutgivelser har siden vært en saga blott. De siste fem år har gått til å konsolidere foreningen, og Thomas Algard, nå ansatt i Semic, har vel æren for å ha reddet foreningen fra det totale kaos. Revisor er fornøyd med tilstanden.

Ifølge vedtektene skal NTF arbeide for "å øke interessen for norske og utenlandske kvalitetsserier", samt "forståelsen for tegneserier som uttrykksmiddel og kunstform". NTF "skal etterstrebe maksimalt samarbeid med forlag, tidsskrifter, foreninger, bibliotek og andre institusjoner som befatter seg med tegneserier", og "støtte norske serieskapere."

Til en viss grad har dette også skjedd. Foreningen har hatt en rekke aktiviteter, bl.a. en populær nordisk QUIZ, og tegnekonkurranser. Deres mest utadrettede virksomhet var stiftelsen av en hederspris, *SPROING-prisen* (serienes Amanda). Tor Bomann-Larsen var den første vinner ved utdelingen i 1987 med sitt album *Drama i Bayern*.

NTF er preget av de mennesker som til enhver tid er i den. Diskusjoner om foreningen, hva den skal gjøre, og selve dens berettigelse har vært til stede siden foreningens begynnelse. Det er lett å rette kritikk mot NTF, f.eks. at det er flest unge gutter som lar seg aktivisere. Det er et sosiologisk problem som har lite med NTF å gjøre. Det er menn som søker til foreningsarbeid, mens jentene holder seg unna eller til egne interesser. Jenter interesserer seg tilsynelatende heller ikke for frimerker, fotball og rock. NTF har hele tiden vært i forandring, og ting tyder på at det holder på å skje igjen. En ting som kanskje vil skje, er at Bobbla nedlegges og at NTFs styre, og tidligere redaksjon kanaliserer sin innsats gjennom TEGN i en eller annen form, som må diskuteres nærmere. Flere i TEGNs redaksjon begynner å dra på årene, og det er på tide med et ungdomsopprør i spaltene. Om NTF vil være dette ungdomsopprøret, vil Morten Myklebusts kritikk sannsynligvis mildne i tiden framover...

Finn Bjørklid

Forandring gjør mester!

Du blir eldre, jeg blir eldre, og vi alle for-andres. Vi står på toppen i livet ved 35-årsalderen — deretter går alt nedover. Vi krymper f.eks. et par millimeter hvert år. Selv Sovjet er ikke hva det var. Også tegneserie-figurer endrer seg med årene...

Tegneren Mort Walker fikk litt problemer da hans figur trakk uniform i mars 1951, en lang, tynn kropp skulle nå finne plass til uniformsknapper og lommer, med mere.

Generalen 1951-1979

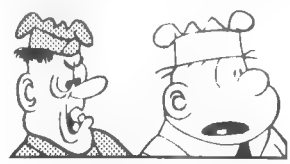

Sjanten 1951-1979

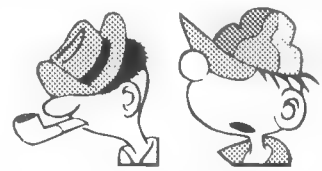

Billy 1950-1979

Billy, som ble skapt med et hode lik en lyspære, er blitt helt rund i hodet. Sjanten, som ikke utmerket seg med et sympatisk utseende i begynnelsen, mistet tennene i overmunnen, fått kortere nese, og en stadig større mave. Og generalen, fortsatt med mustasjen i behold, har gjennomgått lignende forandringer...

TEGN-redaksjonen spiser hverandre...

TEGN i Tiden

Mock Duck: *Svineri på boks!*

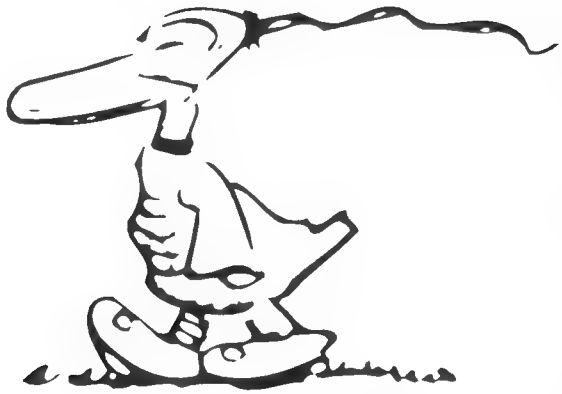

Som alle lesere av TEGN kjenner til, er Mock Duck en av TEGNs faste redaksjonsmedlemmer. Stor var derfor forferdelsen da et av de andre faste redaksjonsmedlemmene, Tor Sandberg, oppdaget Mock Duck i hermetisert tilstand...

咖哩燜齋鴨

Den horrible oppdagelsen fant sted på Gi-Fongs asiatiske supermarked midt i Oslo sentrum. Da Sandberg ikke hadde midler nok til å kjøpe hele Mock Duck (det vil si alle boksene med ham), klarte han bare å redde totalt 563 gram av vår lavfælte og dypttenkende venn, fordelt på to bokser som bar følgende navn: ***Curry Mock Duck Meat*** og ***Vegetarian Mock Duck***.

Nå kommer vi til den mest horrible delen av historien: I stedet for å la de to hermetikkboksene med en høyt æret kollega få en verdig begravelse, tok Sandberg med seg dem hjem til sitt kjøkken. De med svake mager anmodes om å slutte å lese her. Vi perverse kan imidlertid lese videre med glinsende svette på våre lave panner. Sandberg fant nemlig fram sin hermetikkåpner og åpnet boksene. Deretter satte han seg ned for å fortære sin kollega! Vi er fristet til å si: *Fytte grisen!*

Herunder følger en kort an(d)meldelse av henholdsvis *Curry Mock Duck Meat* og *Vegetarian Mock Duck*. La oss inderlig håpe at dette blir det absolutt siste tilfellet at intern kannibalisme i TEGN-redaksjonen.

Curry Mock Duck Meat kommer i lekker gul innpakning hvor vi blant annet finner et bilde av den ferdig tilberedte retten pyntet med hel chilipepper og salatblader. Totalt er vekten 283 gram, akkurat nok til et enkelt lite festmåltid en stille kveldstime på egen hånd. Boksskriften avslører av hermetiseringen er gjort i Taipei på Taiwan (*Hva hadde nå Mock Duck å gjøre der?*)

Innholdsdeklarasjonen innebærer andre og overraskende opplysninger. Boksens innhold består nemlig av stekt gluten, soyasaus, karripulver, sukkersalatolje, salt og vann. Gluten? (For de uinnvidde kan vi opplyse at gluten er "eggehviteaktig stoff i korn" (*Aschehougs fremmedordbok 1956*)) Det ante oss at Mock Duck ikke

Gastronomi for sterke maver...

咖哩燜齋鴨

var en virkelig and... "Ready to serve" står det videre. Kald surrogat-and? Vi tar sjansen og åpner. I det vi snur boksen på hodet, faller det ut tre leveraktige biter, to av dem omtrent like store som råtne epler. Den tredje er mindre. Med skepsis studerer vi de dissende bitene. Ready to serve?

Nei, dette må nok varmes noe opp. I en liten kasserolle lar vi bitene varmes i safta fra hermetikkboksen. Deretter tømmer vi bitene tilbake på tallerkenen. La oss så tygge kollega.

Det smaker søtt og nærmest ...kvalmt, men vi klarer å svelge ned den første biten. En liten pause før neste bit. Med betydelig besvær tygger man og svelger man. Det varer lenge før tredje bit kommer opp på gaffelen. Foran munnen stanser det helt opp. Den søtlige, emne smaken virker som en effektiv bremse. Gaffelen senkes igjen. Resten av porsjonen (276 gram) etterlates urørt på tallerkenen.

Et forsøk på å servere husets to katter (Bing og

Men Mock Duck var ikke død. Bla videre!

Bringsværd heter kattene, *red. sekr. anm.*) persjonen ender med full fiasko. Kattene løper skrikende fra stedet.

Konklusjon: *Curry Mock Duck Meat* er (sitat Knutsen fra den uforglemmelige duoen:) "hæslig"!

Skepsisen er på størrelse med Skrues pengebinge da vi nærmer oss boksen med *Vegetarian Mock Duck*. Boksen har et lekkert, blått utseende. Med samme effektive boksåpner blir lokket løftet av. Innholdet sklir beinløst og sleipt ut, like uappetittlig utseende som innholdet i den første boksen. Denne gang unnlater vi å varme innholdet. Kanskje var det en feil å gjøre det i første omgang. Men nei, Mock Duck er uspiselig også på denne måten. Denne varianten er ikke like søt som karriversjonen, men hva hjelper det når totalinntrykket blir like forferdelig. Kort sagt er denne retten en fornærmelse mot både gane og tunge.

For ordens skyld skal det poengteres at an(d)melderen har stor sans for det kinesiske kjøkken. Blekksprut er for eksempel fortært med stor fornøyelse ved tidligere an(d)ledninger.

Gastronomen

TEGN i Tiden

"There something rotten in the state of Denmark..."

I Klassekampen har det i høst atter rast tegneseriedebatt (jfr. Myklebust & NTF), men alt er ikke vel i Danmark heller...

"Danske serier savner rygrad," skriver Rune T. Kidde i danske Seriejournalen (5/91), og griper rett inn i den norske debatten. Videre: "En total mangel på opdyrkning, konsekvens og målrettethet fra forlagenes side har skabt en rodebutik af enkeltalbums og afbrudte prosjekter." Kidde etterlyser både en idebank hvor seriefolk (redaktører, tegnere, presse m.m.) kan møtes uten titler, og den anmelderordning, hvor nye og håpefulle serieskapere kan få umiddelbar respons på det de har gjort slik at de beholder troen på hva de driver på med. "Dessværre er udnyttelsen (...) katastrofalt dårlig." Men! Danmark har i dag formodentlig Europas største serieskaper-potensiale, understreker Kidde, og setter som betingelse følgende punkter for en vellykket nasjonal seriesatsning:

1) *Flere og nye utgivere som bredden og muligheten for at tegneren kan skifte utgiver.*
2) *Målrettede prosjekter beregnet for et internasjonalt marked.*

Toeren kan ifølge Kidde utdypes i følgende punkter:

A) Et godt konsept som kan holde over flere album.
B) Ikke for skandinavisk preg, derimot internasjonal.
C) En farveserie.
D) En forhåndsinvestring fra forlagets side slik at tegneren kan leve helt fra starten.
E) En kontrakt som sikrer langsiktighet, f.eks. 4 album.
F) Hyppighet, ett album minst en gang i året.

Interessant. Hvem tar ballen opp og spiller den videre?

Pierre Christin: —Hvorfor jeg begynte med serier...

Som det ofte er, en blanding av tilfeldighet og nødvendighet: Jeg ønsket å skrive, begynte på klassisk vis i skolen, og deretter tåpelige dikt til mine venninner. Etter det begynte jeg å skrive fragmenter til romaner som jeg leste for mine venner, og kjedet dem til døde. Jeg har helt siden barndommen ønsket å uttrykk meg selv via det skrevne ord.

Jeg hadde et annet ønske, å tegne. Jeg elsker tegning, men var ikke særlig dyktig. Jeg spilte mye musikk, piano, og noen av mine barndomsvenner var folk som Jean Giraud og Jean-Claude Mézières siden vi bodde i det samme nabolaget. Vi hadde felles interesser; som tegneserier, jazz, spillefilmer, USA, reising, og slikt. Etter dette, da jeg var ferdig med skolen, lærte jeg skrive på den franske måten, meget streit. Samtidig var Mézières, Giraud, og de andre på kunstskolen rett ved hvor jeg studerte. Da de senere ble profesjonelle i sitt yrke med serier, var det naturlig at de ba meg skrive manus for dem, siden jeg da allerede skrev om film og andre ting.

Rundt 1965 var det mange unge skribent-talenter som blomstret....

Snik eller slange?

Mock Duck om Sneik

Det er en vakker ettermiddag i august. TEGNs sommernummer er nettopp kommet i hus; senere på kvelden skal redaksjonens medlemmer samles til utsendelsesdugnad...

Som vanlig ankommer Mock Duck først. Han hilser vennlig og verdig, setter seg på gulvet og blar interessert i det ferske nummeret, som han nå er i stand til å lese etter flere intensivkurs i nynorsk. Plutselig gir han fra seg et hyl, banner kraftig på kinesisk, mumler noe om "denne Bjørklid" og stryker på dør. Bladet blir liggende på gulvet, oppslått på side 14-15. Dugnaden går av stabelen uten Mock Duck. Før han drar hjem, antyder redaktøren at episoden kan ha hatt sammenheng med hans (redaktørens) negative omtale av serien *Sneik*.

Det går noen uker uten at vi hører fra Mock Duck. Til slutt bestemmer redaksjonen seg for å oppsøke ham. Mock Duck er et for verdifullt medlem av redaksjonen til at vi kan miste kontakten.

Oppdraget med å formilde kineseren og formidle kontakten går naturligvis til undertegnede, seniorredaktøren. Via opplysninger fra lyssky mellommenn klarer vi å kartlegge Mock Ducks bevegelser etter dugnaden, som går via det fjerne Østen, en mellomstopp på Taiwan før han ankommer Forneboe Flyplass og slipper forbi emigrasjonsmyndighetene siden han ikke er tamil, men filosof, og vi finne fram til hans oppholdssted i Nordahl Brunsgate i Oslo.

Her finner vi ham på kjøkkenet i ferd med å lage mat i sin wok. (*Wok*: kinesisk mellomting mellom fonduegryte og steikepanne.)

—Hva gjør du her? spør Mock Duck bistert.

—Vi sneik oss inn, sier vi spakt, —fordi vi lurte på om din reaksjon forleden måned har noe å gjøre med redaktøren og *Sneik*...

—Så er just tilfellet, sukker Mock Duck tungt mens han rører lett i sin chop suey. —Bjørklid forstår ikke de eksistensielle dybder i *Sneik*. Han mangler til og med elementær lingvistisk innsikt. Sneik er ikke noen snik, men en snake, en slange.

—Mon ikke Bjørklid har oppfattet såpass? innvender vi forsiktig.

—Slett ikke, fnyser vismannen. —Da hadde han også forstått seriens vesen. Det er ikke tilfeldig at det poengteres i tittelen at hovedpersonen er en slange.

—Aha! Du ser på slangen som ondskapens symbol!

—Sneik er ikke ond, fastslår Mock Duck. —Sneik er uskyldig, nærmest hjelpeløs. Han er symbolet på skrøpeligheten hos oss mennesker - eller ender.

—Kan du forklare det litt nærmere?

—Det kan jeg, du tungnemme, profane stakkar. Sneiks ufullkommenhet og den menneskelige skrøpelighet viser seg ved at ham mangler armer og ben. Er det noe rart at man da blir sittende fast i en flypropell? At man ikke klarer å klatre opp en stige? At man til og med har problemer med å sjekke opp kreaturer av det motsatte kjønn, selv om de også er slanger og derfor like skrøpelige? At man derfor får urealistiske illusjoner nettopp om sitt forhold til damer? Og er det rart at en slange føler seg hjelpeløs når fienden binder ham opp i et tre som et tau og han mangler hender til å knyte seg opp med? Noe lignende kunne ha hendt noen hver av oss...

Etter denne overbevisende argumentasjonen er det vandkelig å komme med motforestillinger.

—Hva er det du koker i woken? spør vi avledende.

—*Slange chop suey*, sier Mock Duck dystert. —Burde vært *Bjørklid chop suey*. Vi sniker oss ut.

Jon Gisle

SNEIK
DETTE VIL VARE EVIG!
HVA DA?
DET VIL REVOLUSJONERE TEKSTIL-INDUSTRIEN!!
LAKENET AV METALL!
DENNE BOKA ER FLOTT! HER STÅR ALT OM FRANKEN SNEIK'ER!
HERR OLSEN
ÅSSEN LYDER PARRINGSØIG. NALET HOS DE RØDE BAVIANENE?
HE, KAM'RAT!
HA HA, HA HA HA, HA
MERKELIG DEN SLO GODT AN I UNGE HØIRE!
HVOR FOKKERN ER KRAKEN?
HJELP!
SLAPP AV, SNEIK JEG HAR HENTET EN STIGE TIL DEG
TAKK OG TAKK

Seriestripen Sneik går hver dag i Arbeiderbladet, men TEGN-redaksjonen er delt i synet på kvalitet; redaktør Finn Bjørklid mener den er dårlig mens filosof Mock Duck mener det motsatte...

TEGN i Tiden

Liten interesse for norske avisserier

I Norsk Tegneserieforums medlemsblad, *Bobbla* nr. 4/91, blir en undersøkelse blant 11 av de største, eller riksdekkende dagsavisers bruk av norsklagde tegneserier publisert.

Undersøkelsen var ikke spesielt oppløftende. Av de i alt 11 aviser, var det kun 2 som hadde norske serier. Det var *Nationen* med 4 striper og *Vårt Land* med 1.

Bobbla intervjuet en av de få norske serieskaperne som produserer avisstriper, *Håkon Aasnes*. Hans serie *Seidel og Tobram* går i fire aviser, deriblant *Nationen*. Han forteller at han ikke tjener direkte på denne serien. men at den fungerer som en daglig reklame for ham, som igjen fører til andre oppdrag. Han har best erfaring med "skreddersydde" serier for medlemsblader og magasiner. Han tror at mye av grunnen til at det er så få norske avisserier er at det gir så lav avkastning at få har råd til å jobbe med slike serier og dermed går hurtig trett.

Dette skyldes lave priser på importerte serier, som oftest fra USA, som ingen norsk tegner kan konkurrere med. Dette har igjen ført til at meget få redaktører tør satse på nye, norske serieskapere. Aarnes har liten tro på at dette vil endres når en ser på den vanskelige økonomiske situasjonen avisene er inne i nå, de stopper heller serier enn tar inn nye.

Eventuelle spørsmål kan rettes til foreningens adresse, eller til NTFs sekretær. *Tor Arne Hegna, N. Hegna, 3812 Akkerhaugen. Tlf.: 03/95 81 67.*

Et utvalg av Håkon Aasnes' *Seidel og Tobram*-serier finnes i to album utgitt av NTF, årgang 1982 og 83 til ultralave pris av kr. 15,-. Det er en genuin sjanse å lese en av Norges bedre (og undervurderte) tegner.

Fantomet-farger til fortvilelse

Mange Fantomet-lesere har dømt bladet nedenom og hjem etter at ånden som går begynte å gå i alle regnbuens farger. I *Arbeiderbladet* kunne vi tidligere i år lese et leserbrev fra en som syntes historiene hadde blitt kraftløse etter fargetilsettingen. Det er til å få Tarzan-følelser av, skriver han forbitret.

Farver?
Svart-hvit-TV her i jungelen...

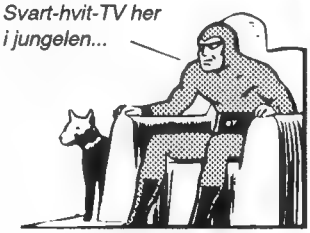

Haakon W. Isachsen ved Semic sier man langt på vei har oppnådd hva som var hensikten med å legge farge på herr Walker: Salget er blitt stabilisert. Nå regner Isachsen med at man nok har mistet en del av de "tradisjonelle" og eldre Fantomet-leserne, til gjengjeld har man oppnådd større appell blant de yngste.

Isachsen kan imidlertid være enig med kritikerne i at fargeleggingen ikke holder mål til en hver tid.

—Noe fargelegges i Sverige. Det er OK. Noe fargelegges i Singapore. Avstanden og tidspress gjør at fargeleggingen ikke alltid faller heldig ut. På sikt skal det likevel bli bedre.

I *Norsk Mad* nummer åtte for året harselerer forøvrig *Ragne Næss* friskt over Fantomet i farger med blant annet det til resultat at Sala (eller Sablabla som hun for anledningen heter) framstår som seriens mandigste. I samme utgave av bladet søkes det etter fargelegger til "familievennlig jungelserie". Søkeren må disponere egne fargestifter.

Enki Bilal: -Hvorfor jeg begynte med serier

Også for meg var det blanding av nodvendighet og tilfeldighet. Først av alt, viljen til å tegne. Jeg har alltid blitt oppmuntret til å tegne og det har alltid vært en glede. Da jeg forlot Jugoslavia, hvor jeg ble født - jeg bodde i Beograd i ti år før familien min flyttet til Frankrike, måtte jeg tilpasse meg et nytt land og lære meg fransk, noe som ikke var lett.

Og jeg oppdaget franske serier på den tiden, titler som *Spirou*, *Tintin* og *Pilote*. Jeg oppdaget Christin, Mézières, alle disse mennesker, og via dette kom ønsket om å fortelle historier og tegne dem. Jeg startet utallige fortellinger som aldri ble fullført, alle mulige tåpelige ting, og jeg viste dem tilogmed til Charlier og Goscinney, de to redaktørene på *Pilote*. Jeg var femten år på denne tiden, jeg studerte i tre måneder på kunstskolen før jeg begynte å publisere i *Pilote*. Deretter skjedde ting veldig fort. Og så møtte jeg Pierre Christin i 1972...

Jean Claude Mézières: -Hvorfor(-dan) jeg begynte med serier

Som 15 år sendte den håpefulle Jean Claude Mézières tegninger til den franskspråklige serieverdens mester nummer en, Hergé, og fikk følgende svar tilbake den 23. februar 1954:

Cher ami **(Kjære venn), Jeg har med stor fornøyelse lest "Den store menneskejakt".**

Det er en meget vesentlig kvalitet som jeg mener jeg finner hos deg, nemlig uutholdelighet. Du har tegnet en gjennomarbeidet historie, noe som er sjeldent når det handler om det første forsøk, som dette.

Jeg må likledes rose deg for den flid og originalitet som du har lagt i ditt arbeid, samt din prisverdige omsorg for detaljene i klær og bakgrunner.

Det var da en rekke positive ting, ikke sant? Selvfølgelig skal du oppnå sikkerhet i den strek, som du foreløpig mangler, men når du kun er femten år gammel, har du en mengde tid til å utvikle de kvaliteter som dette første forsøk etter min mening har.

PS. Jeg gir i dag dine tegninger videre til monsieur Goujon i *Tintin*-bladet.

TEGN i Tiden

Horst rir videre...

eller

serieutgivelser på svensk

La oss sammenfatte og forenkle:

Sveriges mest kjente serieforlegger er Horst Schroder, som tidligere var redaktør for TEGNs søsterorgan *Bild och Bubbla*, forfatter for en rekke bøker, før han pantsatte huset og satte familien over styr for å utgi tegneserier.

Med sitt forlag *Medusa* sto han bak en rekke kontroversielle utgivelser, men også mange spennende serier, som andre forlag neppe ville ha utgitt.

Den tidligere idealisten Schröder møtte også den harde virkelighet med å få forlagsøkonomien til å gå i hop, og satset deretter logisk nok på serier som var garantert salg, nemlig sex og vold. Begge deler trenger ikke nødvendigvis være av negativ art, også sex og vold kan ha narrative og visuelle kvaliteter som hever det over gjengs spekulativ søppel. Like logisk var det kanskje at Horst Schröder ble anmeldt for pornografisk materiale, ikke alene, men sammen med et titalls hardporno-fabrikanter. Interessant nok ble tiltalen frafalt for de rene pornografene, mens den ble opprettholdt mot serieutgiveren. I en meget mediaomtalt rettssak ble Horst Schröder faktisk frikjent på begrunnelsen ytringsfrihet.

Om den tidligere vesttyske innvandreren Horst Schröder igjen var en fri utgiver, var livet hans ikke det samme. Kona var dratt, og tatt deres felles barn med seg, og økonomien lå i ruiner. Etterlysningsplakaten med belønning på 50 000 kroner ble publisert på forsiden av Horst Schröders mest populære seriehefte *Epix*.

Da TEGNs faste fotograf var opptatt av plateinnspilling, benytter vi en illustrasjon fra EPIX for å portrettere Horst Schröder, bare tegn på skjegg selv.

Senere måtte Schröder reise til Trinidad for å finne sin sønn. Så langt så bra.

Heretter kan vi sammenfatte fra lederen i *Epix* nr. 8 fra i år: I slutten av 1989 var det snakk om at det store forlaget Atlantic skulle kjøpe seg inn i *Epix*, men det ble ikke noe kjøp, kun avtale om opsjon om et senere kjøp om *Epix* skulle lykkes i å øke sin egen lønnsomhet. Et visst samarbeid var dog tilstede ved at Atlantic ble formelle utgiver. I første rekke fikk Schröder & co endelig bladene sine betalt av Presam (á la Narvesen som distribuerer bladene) ved levering i steden for fem måneder senere. De 1,6 millioner som Presam i alle år hadde sittet på ble endelig tilbakebetalt, og med dem ble nye blader laget, lønninger økt og flere ansatte. Så kom januar 1991 og salget kollapset. For alle forlag og alle titler. Forskjellen var bare at for store forlag betydd det stort sett bare mindre inntekter. For Horst Schröder & co betydde det tap i stor skala.

"Ingen jag pratade med i branschen hade någon riktigt bra förklaring till raset," kommenterer Schröder. En av forklaringene var, bortsett fra den generelle krisen og Irak-

krigen, var at serieblader ikke var det første usikre svensker brukte pengene sine på. Man ble enige om at små forlag med små titler og store forlag med store titler har ulike behov, og en vennlig skilsmisse kom i stand. Økonomien kravlet seg langsomt ut av januarhullet, og nye titler ble planlagt. Men Presam vil nå (i juni) atter legge hendene på ca 1,7 millioner i lagerreserve, og økonomikassen ble atter skrapt. "Vättnet jag hele tiden haft i halshöjd, hade med ens stigit mig över huvudet," forteller Schröder.

Men Horst Schröder tror på sine blader, selv om troen koster. Han har tatt en tenkepause og konsolidert forlaget så godt det lar seg gjøre. Etter syv år er han tilbake der han startet da han grunnla *Epix*, hovedbladet ved siden av *Pox*. Han dro inn sin egen lønn og pantsatte leiligheten igjen. Det løser ikke hovedproblemet, men det gir et visst pusterom, iallfall for august måned.

For resten av året, *and beyond*, trenger Schröder lesernes hjelp, i første rekke med å fortelle hvordan de vil ha *Epix*, som stort sett utgir det beste av de amerikanske miniseriene, mens det tidligere var mest forsettelses-serier. I mange år solgte *Epix* og *Pox* over 10 000 eksemplarer, mens de nå går i 5000 og 3000. Omkostningene for produksjon er redusert drastisk, slik at man kan nærmest se dårlige fotostatkopier som trykkerioriginaler, og farvene er slett tilpasset. Men fortsatt er både *Epix* og *Pox* rare og spennende blader som det ikke finnes sin like av i Norge (eller Sverige), og heller ikke en mer personlig og kontroversiell utgiver.

Stå på, Horst!

Finn Bjørklid

Som drama betraktet er krig høyst utilfredstillende.
D.W. Griffith

TEGN i Tiden

USA:
Tegneserier som arbeidsformidling...

I USA prøver stadig flere skjønnlitterære forfattere seg på å skrive tegneserier. De skriver innen genrene science fiction, fantasy og horror, men de kanskje ikke så kjente i Norge. Dette er en økende trend i USA, og den kommer muligens av den suksessen forlagene har hatt med de moderne "illustrerte klassikere", dvs tegneserieversjoner av kjente bøker, særlig de av Clive Barker og Anne Rice. Blant de forfattere som prøver seg innen tegneserie-mediet kan vi nevne:

—**Nancy A. Collins** skriver den månedlige serien *Swamp Thing*. Hun er bl.a. kjent for romanen *Sunglasses After Dark*.

—**Clive Barker**, mannen som er kalt Stephen Kings kronprins, har skrevet *Primal*, som kommer ut i 1992 på forlaget Dark Horse.

—**Larry Niven**, mest kjent for sine *Known Space*-bøker, har skrevet en fortelling med superhelten *Grønne Lykt* (1992, DC).

—**Harlan Ellison** skal også skrive en tegneserie, men har tross alltid hatt god kontakt med serieverden.

—Skrekkforfatterne **Joe R. Lansdale** og **Karl Edward Wagner** har skrevet hver sin serie, henholdsvis *Blood & Shadows* og *Tell Me, Dark*. Begge kommer ut i 1992.

—**K.W. Jeters** *Mister E* og **Alan Brennerts** *Batman: The Holy Terror* kan finnes i butikkene idag. Begge to er suksessfulle forfattere.

Samtidig prøver tegneserieskribenter seg på å skrive skjønnlitteratur; **Alan Moore** (*A Small Killing*), **Neil Gainman** (*Good Omens*), **Chris Clairemont** (*First Flight*), **Jim Starlin** (*Among Madmen*) og såvel **John Byrne** og franskmannen **Pierre Christin** har flere romaner på samvittigheten.

Da gjenstår det bare å se om noen norske forfattere tør prøve seg på å skrive tegneserier, f.eks. Knut Faldbakken, Ingvar Ambjørnsen eller Gert Nygårdshaug.

Sistnevnte har jo vært ute på de skrå bredder før.

Øyvind A. Holen

PS. Les forøvrig om manuskonkurransen et annet sted i dette TEGN...

Mer Sverige
Stålmannen og Batman gir opp

JEG?! Umoderne?

Superhelter mister superkreftene sine i Sverige, og blir nedlagt som hefter etter kraftig nedgang de siste ti årene. Forklaringen i følge Bild och Bubbla er at superhelter ligger amerikanske sinnlag nærmere, mens svensker foretrekker jordbudne eventyr og humor, humor, og humor...

Art Spiegelman:
-Hvorfor jeg begynte med serier

Jeg ble først tiltrukket av tegneserier, la meg se, da jeg var fem år. Jeg tror jeg lærte å lese, uten at jeg er helt sikker, ved å se på serier. De første serier jeg virkelig ble tiltrukket av var MAD, og deretter superheltserier av ulik art.

Jeg var bortimot tolv år før jeg begynte å gå over til ikke bare lese serier, men også tegne dem. Jeg var ikke interessert i tegneserier i særdeleshet, ettersom serier på denne tiden var inne i en relativ barnslig periode. Jeg var interessert i satiremagasiner, *MAD* og *Cracked* og *Sick*. Jeg kopierte for en stor del tegninger fra disse... Og jeg kom over gamle, obskure tegneseriekurs. Det hele var kun for å spille tid, men ble hurtig en besettelse. Da jeg var femten eller noe, dro jeg til en dagsavis på Long Island og ble en ukentlig tegner der med sports- og politiske illustrasjoner. Det var en virkelig god utdannelse. De betalte meg kun en eller to ganger. Det betydde ingenting. Noen år senere begynte jeg på Høyskolen for Kunst og Design, og da var jeg på sporet av å vite hva jeg ville gjøre...

TEGN i Tiden

Ode til Oddvar

Endelig har Oddvar Brå fått sin egen hyllest-sang. Det er gruppa *Oddvar Bros* (!) som framfører verket under tittelen "Legenden" på kompilasjonskassetten *365 Riff*. Låten begynner med en nitidig forklaring på hvordan man kommer til Hålonda (Oddvar Brås hjemsted) og fortsetter deretter med å fortelle skilegendens dramatiske livshistorie.

Innlagt er Rolf Hovdens og Trond Herwig Karlsens hysteriske kommentarer fra VM i Oslo i 1982, da Oddvar brakk staven i innspurten (*Men så gi ham en ny stav da!*)

Kassetten inneholder også andre bemerkelsesverdige låter, blant annet "Nasal Sex" med *Softcocks* (!). Videre deltar gruppa *Monster Blomster, Epinastic Movements* og *F-Armeen* med totalt 14 låter. Kassetten kan bestilles fra **Per Fikse, Innherredsveien 11, 7043 Trondheim** for 30 kroner.

Sydsæther på plate

Tommy Sydsæther har nok en gang laget platecover. Tidligere har han utformet omslag for *Vazelina Bilopphøggers*. Nå er det det rockebandet *The Nerds* som har fått nyte godt av Sydsæthers strek. Utgivelsen heter *Elleville* og er en singel. På baksida finner vi den optimistiske låten *Skyter meg selv*. En annen som lager platecover er Christopher Nielsen. *Jokke og Valentinernes* nyeste LP er muligens allrede ute. Omslaget er i kjent Christopher Nielsen-stil.

Finagle's Second Law:
No matter what the anticipated result, there will always be someone eager to (a) misinterpret it, (b) fake it, or (c) believe it happened according to his own pet theory.

GNU på kassett

I forrige nummer av TEGN kunne vi fortelle om redaksjonssekretær Tor Sandbergs forsøk på å bli rockestjerne i og med deltakelse i gruppa *GNU*. LPen *Geit* har solgt jevnt og trutt denne høsten, selv om de helt store salgstallene så langt ikke er nådd. Kanskje går det bedre med samlekassetten som *GNU* vil være representert på, utgitt av Radio Tango. Kassetten blir muligens å få tak i før jul. *GNU* stiller med nyskrevet låt, antageligvis Mannen uten tenner.

At Riverside, California, health ordinance states that two persons may not kiss each other without first wiping their lips with carbolized rosewater.

Satans sendebud

Donald Duck står i ledetog med _Satan_ selv. Det mener journalist Lars Toralf Storstrand i den kristne avisa _Dagen_ i Bergen

I følge *Dagbladet* er Storstrands bevis på at Donald Duck er Satans sendebud som følger:

—I flere Donald-historier lager man underholdning på satanistiske og okkulte tema. Jevnfør Magica fra Tryll.

—Et av B-gjengmedlemene har nummeret 1-666, som er Dyrets tall.

—I en historie med Mikke Mus finnes det en statue av den orientalske museguden Kraa. Den viser både Lotus-tegnet og Satan-hilsenen Coron-adoen.

—*Tilbake til Shangri-La* er New Age-propaganda.

—Druider blir framstilt som personer som eksperimenterte med magi og trolldom, når de egentlig var heksemestere og satanister.

Storstrand råder følgelig alle foreldre til å lese gjennom Donald-bladet før barna får lese det. Donald kan føre dem vekk fra Jesus Kristus.

Det er merkelig at Storstrand kommer med disse uttalelsene, for det står klart for oss at Storstrand selv må være besatt av Djevelen. Tegnene på dette er mange. Ved å ta bokstaver fra etter-navnet hans kan vi danne ordet SATAN. Det er seks bokstaver i TORALF. Ved å ta tverrsummen av de to andre navnene hans, får vi også seks. Den siste bokstaven i TORALF er den sjette bokstaven i alfabetet. Ved å stille sammen dette får vi *666 — Dyrets tall.* Fotoer viser at Storstrand

Fortsetter på neste side

Flere kaninstreker

Tegneserierettsaker var morsommere før i tiden, men nå begynner det å lysne igjen...

Roger Rabbit som overbevisende pusher av 100% ren colombiansk cocain i 1971.

I 1971 gikk kapitalismens høyborg, Walt Disney, inn med all sin makt og advokater mot en gjeng langhårete tegneserietegnere i San Franscisco, med Dan O'Neill i spissen. I Don Manns dokumentarfilm *Comic Book Confidential* beskriver Dan O'Neill selv bakgrunnen:

—Nå ble alt verre... Undergrunnsseriene ble aktive og ikke lengre passive. Vår drøm var å krype ut og øde-legge mediaverden, knuse hele det politiske etablissementet... Utgivelsen Mickey Mouse Meets The Air Pirates bygde på et merkelig konsept, de ville sjørøve, stjele, etermedia. Man kunne se alt det stygge, Nixon ble gjenvalgt til president, og vi tenkte, fem av oss, la oss angripe en etablert bedrift, og siden vi var serietegnere, var Disney det naturlige valget. Og problemet startet med at det virkelig var Mikke Mus som vi tegnet, som hadde sex

Fortsetter på neste side

Illustrasjon: Terje

har skjegg. Det er alment velkjent at djevle-dyrkere ofte har skjegg.

Vi kunne ha nevnt flere tegn på at Storstrand står i ledetog med djevelen. Vi håper imidlertid dette skal være nok til at hans arbeidsgivere blir klar over hvilken slange de nærer til sitt bryst, og at de iverksetter eksorsisme snarest råd er.

Tor Sandberg

—Det er forskjell på et åpent sinn og høl i hue...

Man finner tegneseriefolk på de underligste steder; f.eks. VGs serieanmelder (og gamle Brages) *Erik Tunstad* og Fantomet-forfatter *Terje Emberland* i skeptikerforeningen SKEPSIS. Hvis du er en smule skeptisk til f.eks. hva slike som Storstrand i Dagen forfekter, vil du finne likesinnede i Skepsis, som er internasjonalt tilknyttet lignende organisasjoner. Skepsis bekjemper med vitenskapelig argumentasjon. humor, og simpel fornuft all moderne overtro. Og er således et kontaktorgan mellom mennesker, såvel kristne som ateister, som er interessert i kritiske undersøkelser av fenomener som astrologi, parapsykologi, UFOer og andre okkulte emner. Skepsis utgir også et utmerket tidsskrift ved samme navn.

Kontakt: ***SKEPSIS, postboks 2943 Tøyen, 0608 Oslo 6***

TEGN i Tiden

Berømmelse er ikke alt...

Hergé ble en gang spurt om hvordan det er å være "far" til en berømthet som Tintin, og han fortalte følgende anekdote, som også har blitt til en episode i albumet "Castafiores juveler":

—En gang hvor jeg oppholdt i hus på landet, hørte jeg plutselig fanfarer fra landsbyen rett ved. Noen musikere hadde tatt en kaférunde, og da de nådde fram til meg, ca ti stykker, var de blitt ganske beruset. De lettet seg først, en etter en, mot mitt gjerde, og da denne formalitet var overstått, gjorde de sin entré i triumf: *Tatatera, boom, duut, duut!...* og utbrettet seg i veldige strømmer av harmonier. Etter å ha spilt tett, drakk de tett — også ølet fløt i strømmer...

Til slutt meddelte deres fanebærer, at nå var tiden inne for den tradisjonelle takkesermoni. En tale som endte med følgende:

"Og nå, kjære venner, vil vi løfte vårt glass og utbringe en skål for monseur Rémi, og heve våre stemmer i et felles rop: *LEVE SPIRALIS!"*

med Minni Mus i fengselcelle, men vi hadde vår signatur på det...

Hadde vi laget en såkalt parodi, hadde ingen klaget, men en parodi ville ikke ha hatt samme kraft. Om jeg er tvunget til å tegne Ronald Reagan, er jeg tvunget til å tegne noe som ligner ham, men ikke er ham, og vitsen blir tapt. Parodi for meg er å gjenskape det perfekte bildet, og deretter vrenge innsiden ut. Alle med minst en halv hjerne vet at Mikke Mus ikke ville ha oppført seg slik før vi gikk lengre enn vi burde ha gjort. Domstolen sa at dette var den virkelige Mikke Mus, og ga meg 1 200 000 dollar i bøter. I tretten år har denne saken pågått nå, så legg dere aldri ut med lovens lange arm. Det tar all evighet. Jeg har lydbånd fra rettsaken hvor man kan høre dommerne sove under rettsaken.

Vi ville ha prejudikat, vi forsvarte oss selv med et håpløst utgangspunkt. Om man skal gå nedom og hjem, la det skje med noe stort...

Så langt Dan O'Neill som fikk 100 000 blader konfiskiert av Disney, men nå kan han få revansj. Det viser seg at Walt Disneys tegnefilmsuksess om Roger Rabitt, som var basert på en roman av Gary Wolf (*Who Censored Roger Rabbit*). Disney kjøpte rettighetene til denne, hadde det bare ikke vært for at en gift og noe kriminelt belastet kanin allerede var tegnet av Dan O'Neill i *The Early Adventures of Roger Rabbit* i 1971. Og i fjor stevnet O'Neill Disney for domstolen, og ifølge svenske *Bild Och Bubbla*, er det ubekreftete kilder som forteller at Disney har kjøpt seg fri. Men så har de også mer penger den løsslupne Dan O'Neill, the airpirate. TEGN håper på at andre tegneserierettsaker blir morsommere etter dette...

F.B.

Sosialdemokraten Fantomet

Bladet *Praksis*, som utgis av *AUF Media A/S*, har vurdert hvor flere serie-figurer står politisk.

Når det gjelder *Fantomet*, har de fått hjelp av Fantomet-redaktøren selv. Ånden som går er sosialdemokrat, slår Thomas Algard fast.

Praksis mener videre at *Supermann* er Venstremann, at både *Lynvingen* og *Punisher* er Nasjonaldemokrater og at *Onkel Skrue* er en åpenbar Høyrevelger. *Bestemor Duck* er orientert mot sentrum, med en svak helling mot Venstre. *Ole, Dole og Doffen* er klare SV-ere. *Lex Luthor, B-Gjengen, Ørnulf Ørn* og *Pingvinen* er sikre FrP-velgere.

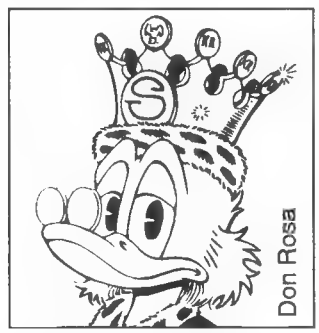

Så langt Praksis. For egen regning vil vi gjerne betvile at bestemor Duck heller til Venstre, rendyrket Senter-partist som hun er. I tillegg vil få tilføye at det finnes en rekke tegneserie-figurer som faktisk har involert seg klart politisk. *Bruce Wayne* funderte lenge på om han skulle stille til valg som borgermester i Gotham City. *Oliver Queen* (Grønne Pil) gjorde alvor ut av tanken og stilte til valg som ny borgermester i sin hjemby, uten å lykkes. Onkel Skrue har hatt flere politiske verv i sin hjemby, i ulike komiteer og utvalg, foruten at han har hatt en svært kort karriere som konge. Denne ble dokumentert av den nye Carl Barks-tegneren, Don Rosa i *Donald Ducks Høst-Extra 1991*

T.S

TEGNs dansktalende i Danmark:

Kurt Østergaard

To kvinner med suksess

—Intervju med Sussi Bech

Nofret er navnet på den kvinnelige hovedpersonen i en tegneserie som går sin seiersgang over store deler av Europa. Danske *Sussi Bech* er kvinnen som står bak Nofret.

Sussi Bech har med sine seks tegneseriealbum markert seg som en spennende forteller med sans for eventyr med historisk tilsnitt. Siden hennes første album *Zainab* kom ut i 1985 (utgitt samme år på norsk av Semic Forlag), har hun solgt bedre og bedre i hjemlandet Danmark — og de siste årene er det store utlandet blitt interessert. Serien om *Nofret* er blant annet oversatt til svensk, nederlandsk, indonesisk og nå sist også til fransk og belgisk.

Det er ikke mange nordiske serietegnere som kan fremvise en slik merittliste.

—Tegneserier er et mannsdominert medium. Har det hatt noen positiv eller negativ betydning for deg, i forhold til det å slå igjennom som seriemaker?

—Jeg synes ikke jeg har merket noen forskjell. Kanskje jeg fikk noe mer oppmerksomhet fra starten av, fordi jeg da var en av de få kvinnelige tegneserieskapere i Danmark. Men i det lange løp er betingelsene de samme, for folk kjøper det de liker å lese, og ikke utifra om det er en mann eller en kvinne som står bak tegneserien. Skjønt, kanskje jeg kan nå fram til en del nye, kvinnelige, lesere, det håper jeg.

Mange gutter

—Det er ikke mange kvinner som har slått igjennom internasjonalt som tegneserietegnere eller -skribenter. I nyere tid kan nevnes Clair Bretécher, Annie Goetzinger, Anna Brandoli, Wendy Pini og noen få til. Hvorfor er det

Foto: Kurt Østergaard

"—Det tager lang tid at lave en tegneserie!" Sussi Bechs seriefigur og selvportrett, kombinert...

så få, tror du?

—Det er et vanskelig spørsmål, som jeg ofte har forsøkt å besvare uten større hell. Kanskje er det fordi de fleste tegneserier opp gjennom tidene har handlet om gutter og menn og derigjennom har seriene lært opp først og fremst gutter til å lese tegneserier. De som lager tegneserier i dag er jo de som leste mye serier som barn. Jeg vet ikke hvorfor jeg er en unntakelse. Jeg leste selv mye *Tintin*, men synes allerede da at det var alt for få kvinner i de historiene.

Når vi er inne på *Tintin* er det naturlig å kommentere tegnestilen til Sussi Bech. Hun benekter da heller ikke at *Tintin* og hans tegner Hergé har vært et forbilde for henne. Hun mener stadig at Hergé hører til blant de absolutt beste serieskapere hun har lest. Når det gjelder hennes nåværende måte å tegne på, er hun ikke i tvil om at hun har funnet sin helt egen stil. Selv om hun naturligvis er inspirert av den fransk-belgiske skole.

Sussi Bechs hovedserie er *Nofret*, som i våres kom ut med sitt femte bind. Det er en serie som foregår godt tusen år før vår tidsregning. Hovedperson Nofret er en selvtenkende og sterk jente i noe som, hvis man ser bort fra det minoeriske rike, synes å være en typisk mannsverden.

Sterke kvinner

—Er hun en realistisk person å plassere i denne historiske perioden?

—Historien om Nofret foregår i Egypts "nye rike" rundt år 1350 f.Kr., og sett fra en kvinnes synspunkt er det nok ikke den verste tiden. I denne perioden viser det seg mange sterke kvinner på den historiske scenen: Dronning Hapsetsut blir farao over Egypt. Senere kommer Aknatons mor, dronning Teje. Hun blir dog ikke farao, men hadde en del å si i regjeringsaker. Fremmede regenter henvendte seg ofte til henne fremfor den regjerende farao.

—Kanskje kan jeg nå fram til en del nye, kvinnelige lesere...

Endelig er det den berømte og smukke dronning Nefertiti, som oppnådde en høy status i Aknatons regjering. Noen mener attpåtil at hun regjerte som farao i en kortere periode etter hennes manns død.

Det er en av grunnene til at jeg interesserer meg for nettopp denne perioden av det gamle Egypt.

For å gjøre figuren Nofret mer troverdig lot jeg henne komme fra det minoriske riket på Kreta. Selv om det skriftlig ikke er funnet noe derifra, som man i dag er i stand til å lese, er det mye, sett ut ifra deres freskomalerier, som tyder på at kvinnene hadde en fremtredende rolle i samfunnet.

Jeg har dog snytt litt ved å flytte det minoriske riket noen hundre år frem i tiden. Så det passer tidsmes-

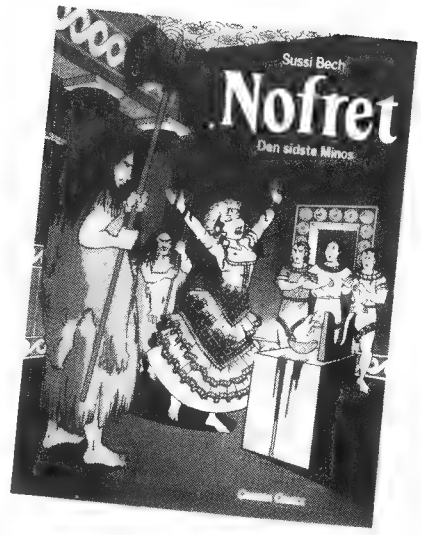

sig sammen med de øvrige historiske hendelsene.

Kvalitetsarbeid

At Sussi Bech er nøye med de historiske detaljene i sine serier, viser en kritikk i Dansk Ægyptologiske Selskaps tidsskrift *Papyrus*. Her skriver egyptologen Annette Larstrup, at hun finner det dristig å lage en tegneserie om en historisk periode, man vet så uendelig lite om. Hun betegner *Nofret*-serien som et virkelig kvalitetsarbeid, rent teknisk. Smykker, møbler og andre "løs-gjenstander" er til minste detalj nøyaktige gjengivelser av eksisterende gjenstander. Ut over de bevisst lagde unøyaktighetene i tidsregningen, fant hun i de første tre bindene kun en eneste feil.

Sussi Bech har alltid vært opptatt av Egypt og forteller at når andre gjorde sine hjemmelekser, leste hun bøker om det gamle Egypt.

Det tar henne et års tid å lage et album — med åtte timers arbeidsdager, seks dager i uken. Mye tid går med forarbeidet, men det har aldri vært en plage for henne å måtte bruke mye tid på research. Hun mener det er nødvendig for å kunne illustrere miljøet skikkelig og for å unngå feil i det historiske.

Å kassere en elsker

I det første albumet møter Nofret den unge mannen Nedjem, som tydeligvis forelsker seg i henne. Men den som forventer en vanlig kjærlighets-romanse vil bli overrasket. Ikke nok med at Nadjem må bruke hele tre album på å få litt "styr" på den uberegnelige Nofret, men i det fjerde albumet kommer Nofrets søster Minea plutselig inn i bildet.

—Hvorfor det?

—Jeg har planlagt at Nofret skal på en lang reise rundt det østlige Middelhavet. Hun kommer først til Kreta, deretter Tyrkia, Syria, Libanon og så Egypt igjen, hvor hun startet. Jeg kasserte Nedjem fordi han var blitt så pen og kjedelig. Ikke noen spennende reisefølge for Nofret. Hun er nok opprørsk og vanskelig i de første album, men da hun i *Den siste Minos* (bind 4) kommer hjem til Kreta, får hun mye nasjonalfølelse at hun kveler den stakkars Nedjem. Så jeg oppfant likegodt en like pen og kjedelig søster, Minea, som kunne passe til og ta seg litt av Nedjem.

—Det har alltid vært naturlig å gjøre hovedpersonen til en kvinne...

—Var det en selvfølge at du skulle ha kvinnelige hovedpersoner i dine serier?

—Ja, når jeg skriver historier har det alltid vært helt naturlig å gjøre hovedpersonen til en kvinne. Jeg er for tiden i gang med en krimhistorie, som foregår i 1921 i Cairo. Her er hovedpersonen også en kvinne, som heter Aida Nur. Navnet har jeg fra en magedanserinne, som jeg så opptre på en av de mindre modene nattklubber i Cairo.

Serieskaperforening

Tv, radio og presse kappes i Danmark om å gi den 33-årige Sussi Bech ros og lovord. Sist har Børnebogsbibliotekarernes Faggruppe overrakt henne en pris på kr. 20 000,- for hennes serie om *Nofret*. Men stadig er hun en forholdsvis enslig svale når det gjelder å være en anerkjent, kvinnelig serieskaper.

—Den amerikanske krim-forfatteren Sara Paretsky, har startet en klubb for kvinnelige krimfor-fattere, *Sisters of Crime*, som er et forum for gode råd, kontakter og søsterlig støtte, når noen våger seg inn i krimforlagenes jungel. Tror du at en *Sister of Comics* kunne være en ide?

—Jeg vet ikke om det er et spesielt behov for en *Sisters of Comics*. Det ville nok være for få medlemmer. Derimot er det bruk for en *Sister and Brothers of Comics*. Og en sådan forening har vi faktisk fått etablert på beina her i Danmark. Den heter *Foreningen af Danske Tegneserieskabere* og har både forfattere og tegnere som medlemmer. Her har man blant annet kjempet den evige kampen mot ministerielle folk for rettferdighet når det gjelder fordelingen av bibliotekspenger. Dessuten utgir man et fagblad, *Seriejournalen*, som både skriver om tegneserieskaperes vilkår og om tegneserier i alminnelighet.

Sussi Bech unnlater elegant å nevne at hun ved foreningens siste generalforsamling, ble gjenvalgt som formann i den nevnte forening.

Intervjuet har tidligere vært trykket i *Klassekampen*, men er utvidet for TEGN

Flere serier blir film...

The ROCKETEER Høyt-flyvende eventyr i rakettfart

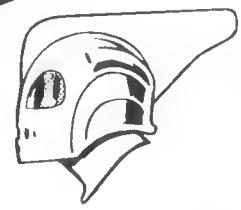

Ved å oppheve tyngdekraften, duker man for eventyr. Så også i Disney-filmen *Rocketeer*, basert på tegneserien med samme navn av Dave Stevens. Her sørger en ryggplassert rakettmotor for at helten stiger til værs slik at han deretter kan komme ned som en hevnens engel med velplasserte knyttneve-slag der hvor det trengs. Filmen, som tegneserien, er et actioneventyr som drives framover i rakettfart.

TEGNs høytflyvende:
Tor Sandberg

Dave Stevens skapte figuren *Rocketeer* i 1981. Da var han en ung mann på 24 år. Erfaring hadde han imidlertid flust av. Allerede som 18-åring ble Stevens assistent på Russ Mannings utgave av *Tarzan*. At Stevens har lært av Manning, er tydelig i de mest dramatiske scenene i *Rocketeer*.

Etter å ha forlatt jungelens herre og alle apene hans, begynte Stevens å arbeide med tegnefilm. Fra lianene bar det til toppen av skyskraperne i New York sammen med Edderkoppen. Ferden gikk videre til stjernene i selskap med *Lyn Gordon*, eller *Jens Lyn*, som danskene jo kaller ham.

Fra tegnefilmen var veien kort til vanlig film. Stevens fikk etterhvert i oppdrag å skrive "storyboards" til flere spillefilmer. Mest kjent er nok Jakten på den forsvunne skatten, den aller første *IndianaJones*-filmen med Harrison Ford i tittelrollen.

Mens alt dette pågikk, bar Stevens på en drøm. Han ville lage en uforglemmelig tegneserie. I 1981 forlot han Hollywood etter at han hadde fått ideen til *Rocketeer*. Det skulle handle om flyvende menn, lettkledte jenter, skumle gangstere og spioner, slik som de filmene Hollywood tryllet fram på slutten av 50-tallet, da science fiction ble noe langt mer enn en innholdsbetegnelse på billige bøker med halsbrekkende titler.

Serien ble en stor suksess. Stevens viste å finne de riktige kombinasjoner av humor og høyt oppdrevet handling tilsatt de nødvendige, men likevel akseptable doser nakenhet og vold.

Ti år senere er sirkelen sluttet for Stevens i og med at Hollywood nok en gang har grepet tak i ham, denne gang via tegneserien hans. Det er slett ikke vanskelig å forstå at filmfolk fant ut at dette kunne bli en perfekt eventyrfilm. Trenden med å lage film av tegneserier har stort sett resultert i vesentlige inntekter for filmselskapene som har satset, de siste årene.

I Rocketeer har man en historie som er lett omsettelig i salgbar action. Skurkene er, som heltene, lett identifiserbare. Idealene er også de riktige. Helten kjemper for USA og for jenta si. Handlingen er lagt til en forgangen tid, en tid da heltene bare var helter og skurkene så til de grader var skurker. Vi snakker om 1938 og da kan jo ikke skurkene være annet enn nazister. Førkrigsnazistene er meget takknemelige skurker. Vi trenger ikke noen forklaring på at de raser og raver og utfører tilsynelat-ende formålsløse terror- og tortur-handlinger. De er jo nazister.

Ikke minst i *IndianaJones*-film-ene har man utnyttet denne skurketypen for fullt, noe som igjen bringer oss tilbake til Stevens. Ja, han lærte nok mye av sin tid sammen med Spielberg.

Det ble Disney som fikk tilslaget på å lage film av tegneserien. I Disneys ånd

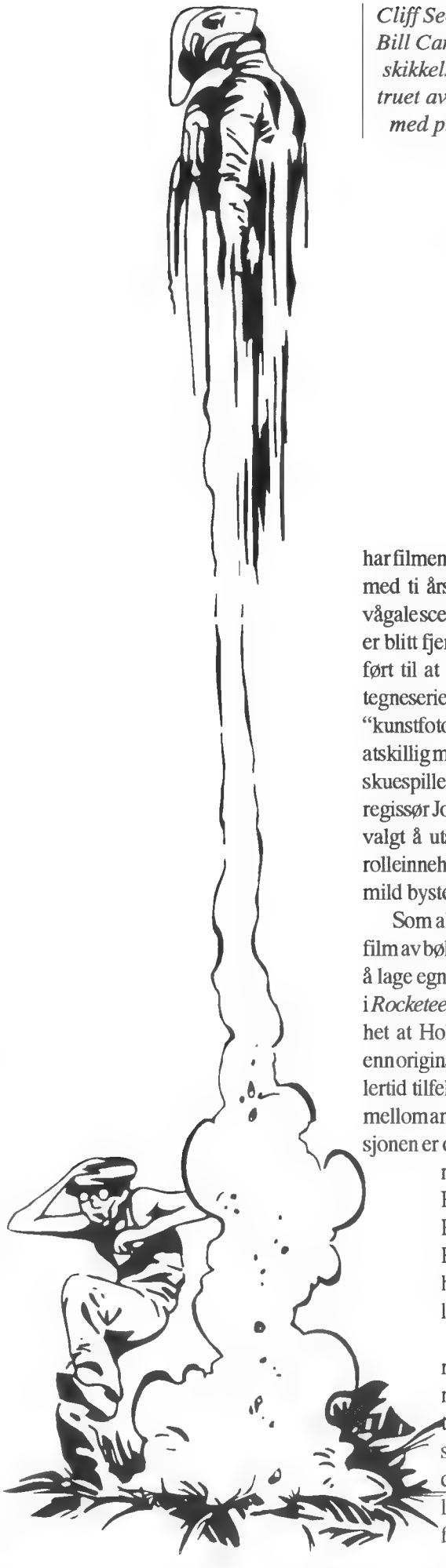

Cliff Second i Bill Cambells skikkelse blir truet av skurk med pistol...

har filmen blitt en familievennlig affære med ti års grense her til lands. De få vågale scenene Stevens hadde i sin serie, er blitt fjernet, noe som blant annet har ført til at Rocketeers venninne, som i tegneserien er fotomodell med såkalte "kunstfotos" som spesialitet, opptrer atskillig mer påkledt i filmen, og da som skuespillerinne. Det forhindrer ikke at regissør Joe Johnston, som Stevens, har valgt å utstyre den kvinnelige hovedrolleinnehaveren med en særdeles gavmild byste.

Som alltid når Hollywood skal lage film av bøker eller tegneserier, velger de å lage egne vrier på materialet. Så også i *Rocketeer*. Det er imidlertid en sjeldenhet at Hollywoods versjoner er bedre enn originalen. I *Rocketeer* er dette imidlertid tilfellet i flere scener. Det gjelder mellom annet for innledingen. I filmversjonen er det et langt mer tilforlatelig at rakett-motoren havner i Rocketeers fly enn i filmen. Rocketeer er forøvrig ikke Rocketeer på dette tidspunkt, han er bare den ikke helt vellykkede flygeren Cliff Secord.

Etter hvert som filmen raser forbi oss på lerretet, fjerner den seg stadig mer fra tegneserieversjonen, selv om skurkene er de samme. Det dreier seg altså om nazister, på leting etter det perfekte våpen for erobringen av USA. I tegneserien har de imidlertid en underordnet rolle, selv om de forårsaker noen dødsfall og stjeler eksperimentfly. I filmversjonen er det nazistene som nesten hele tiden setter fart på handlingen, noe som sikkert skyldes at sjefs-nazien spilles av Timothy "James Bond" Dalton. Det aner oss at Disney-konsernet ville ha mest mulig for pengene når de først satte Dalton på lønningslista. I tegneserien er det FBI som i hovedsak jager Cliff Secord og rakettmotoren som han urettmessig flyr, bokstavelig talt, rundt omkring med.

Disney-konsernet benytter seg også i langt større grad av den kvinnelige hovedrolleinnhaveren enn Stevens gjør. Mens hun i tegneserie-versjonen stort sett opptrer lettkledt og lettere kynisk ute i kulissene et sted, er hun i filmen en dyptelskende kvinne som er villig til å ofre alt for sin Cliff. I tegneserien reiser hun til Europa og gir pokker i hvor Cliff svever mellom himmel og jord. I filmen blir hun offeret som må reddes, i god, gammeldags Hollywood-tradisjon.

Filmens klimaks blir som en slags 007-oppvisning, høyt oppe over det nattblinkende Los Angeles i en zeppeliner, med hovedpersonene løpende omkring på utsiden. Det hele minner en god del om sluttsekvensen fra Bond-filmen *A View to a Kill*, hvor Roger Moore gjorde sin siste Bond med Christopher Walken som superskurken. Husker vi ikke feil fant denne luftskipseksvensen

også sted over Los Angeles. Jeg synes så tydelig jeg husker at Golden Gate hadde en viktig rolle i det øksehuggende infernoet noen hundre meter til værs.

Dalton blir i *Rocketeer*-filmen blåst i tusen biter, slik det sømmer seg for en nazist. Forut for dette har han gjort en meget god skuespiller-prestasjon. Jeg tror faktisk jeg foretrekker Dalton som skurk framfor som Dronningens beste agent.

Rocketeer selv, Cliff Secord, spilles av ukjente Bill Campell. Han ligner nesten skremmende mye på Dave Stevens Cliff Secord. Det er nesten så Campell har vandret rett ut fra tegneserien. Campell gjør det brukbart, men ikke mer. Jeg skulle ønske han kunne ha brukt Rocketeer-hjelmen langt mer. Jennifer Connelly spiller hans kjæreste, skuespillerinnen som egentlig er statist. Hennes største fortrinn er som tidligere nevnt en meget gavmild byste. De siste 45 minuttene vandrer den godeste Jennifer rundt i en særdeles utringet kreasjon. Det er nesten så vi går glipp av hennes vinnende smil og markerte øyenbryn over glitrende øyne. Pen, men på en veldig naiv måte. Dessuten kan jeg ikke fordra kvinner med nesten sammenvokste øyenbryn.

Rocketeer-filmen låner forresten mer fra James Bond. En skurk i stil med Haikjeften (*Jaws*) Richard Kiel, fra blant annet *The Spy Who Loved Me*, har det blitt plass til.

MensStevens i tegneserie-versjonen framstiller vedkommende nærmest som en liten, tettvokst ape, som arbeider for amerikanerne, er skurken i filmen Timothy Daltons slave og tjener med det særdeles tegne-serievennlige navnet Lothar. (Dalton har forøvrig en Mandrake-bart også, men dette må da bare skyldes en ren tilfeldighet) Utseendemessig minner denne Lothar imidlertid mest av alt om en av vanskapningene fra Dick Tracy. Jo mer jeg tenker på det, jo sikrere blir jeg på at jeg faktisk så ham i Warren Beattys forsøk på gjenskape Chester Goulds klassiske serie. Signalementet ville nok ikke vekket så stor oppmerksomhet for 5000 år siden. I filmen framstår han imidlertid som en 250 centimeter høy betongblokk som slår knute på folk, og som heller ikke unndrar seg for å bruke revolveren. Ikke forstår jeg hvordan han får fingrene inn til avtrekkeren.

Også Lothar blir sprengt i tusen biter. Det å være filmskurk er en utakknemlig oppgave.

Filmversjonen av *Rocketeer* ligger svært tett opp til tegne-serieversjonen når det gjelder miljøskildringene og omgivelsene. Vi kjenner igjen fly, biler og hus. Ikke minst er kafeen *The Pregnant Bulldog* et stilig skue. Jeg skulle gjerne ha slukt en kopp kaffe og litt kake der.

Blandingen av virkelighet og fantasi er også beholdt. Howard Hughes dukker opp i filmen som i tegneserien. Denne sære millionærens store interesse for fly, også helt utrolige aeroplan, er vel dokumentert, noe det gjøres et poeng av i filmen. For å oppdage det, må man imidlertid vite litt mer om Hughes. For den observante er det ellers flere mindre detaljer å få med seg, ofte harselering med Hollywood-myter. Dette glimtet i øyet kler filmen og kunne med fordel ha blitt brukt i mer utstrakt grad.

Totalt sett er *Rocketeer The Movie* en underholdende affære, selv om den har sine svake øyeblikk i og med en del stillestående scener. Dette gjelder spesielt i den første snaue timen av filmen. Flyscenene, både med vanlige fly og Rocketeer selv, er glimrende. Vi tror på Cliff Secords himmelferder. Ut over det er det mye vakker fotografering og som før nevnt, omtenksomt plasserte kulisser. Slik sett makter Disney å videreføre Stevens visjoner fra tegneserien. Jeg er imidlertid glad for at jeg satte meg ned for å skrive disse linjer så snart etter kino-besøket. Det aner meg at jeg har glemt hele filmen om få uker. På samme måte som jeg hadde glemt tegneserien.

Jeg kjøpte den danske utgaven av *Rocketeer* før den gikk i Fantomet i 1986. På mange vis hadde jeg gjort meg ferdig med serien, selv om den hadde en god plass i hyllene, like ved Lyngvingens samlede eventyr. "Feilen" med Rocketeer er vel det at han er og forblir en lettvekter. Cliff Secord er en velmenende ung mann som tilfeldigvis

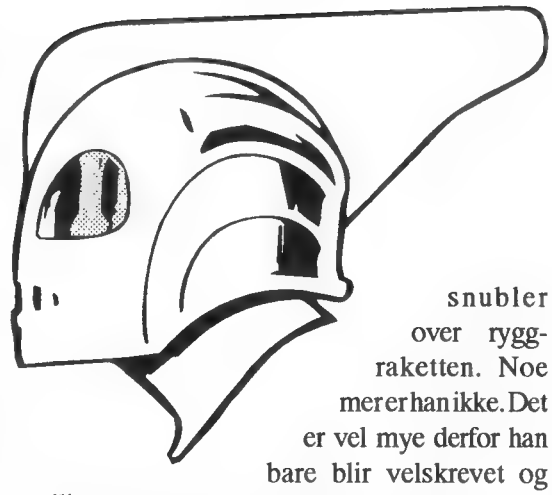

snubler over ryggraketten. Noe mer er han ikke. Det er vel mye derfor han bare blir velskrevet og veltegnet underholding og ikke noe mer. De bakenforliggende årsaker, hevnen, besettelsen, det maniske, eksisterer ikke. Slik sett er filmen og tegneserien "jevngode".

Ikaros skapte en trend som fremdeles varer ved da han steg til himmels på sin far oppfinnerens vinger. Det at hans ferd endte med fatalt havari har ikke skremt andre fra å prøve på det samme, heller ikke i tegneseriene. Det formelig koker oppe under himmelvelvingen av tegneseriehelter. Supermann svever der oppe takket være strålene fra en gul sol. Grønne lykt takket være en ring. Super-Langebein takket være en spesiell type nøtter. Lynvingen opphever tilsynelatende tyngdekraften når han uten frykt kaster seg ut fra de høyeste skyskrapere, sammen med Demonen, Edderkoppen og utallige andre. Opp vil de, opp og av avsted, om nødvendig ved hjelp av en rakettmotor, selv om det man risikerer å svi av seg det man sitter på!

Når Rocketeer skal forklare Howard Hughes hvordan ferden med raketten var, svarer han at det var det nærmeste han noensinne vil komme paradis. For alle oss som ikke snubler over tilsvarende raketter, er filmen eller tegneserien et brukbart alternativ for å kunne oppheve virkeligheten og tyngdekraften for en stakket stund. Trangen til å oppheve tyngdekraften virker å være iboende hos menneskeheten. Kanskje vil vi tilbake til stjernene? Kanskje det er derfor vi blir så fascinert av flyvende menn.

Tor Sandberg

De beste og mest interessant av de nyere amerikanske og engelske tegnerene og manusforfatterer for de ny-episke, grafiske tegneserier, er også de mest voldsekspressive.

✎

I den nye bølgen som kruser Atlanterhavet over til den gamle verdens kulørte presse finnes det eksempler på at detaljert vold, aggressive uttrykk og blodstengte kropper også kan romme kunstneriske uttrykk av høy kvalitet.
Vold gjør seg best på film, heter det,
men vold har også ganske effektfulle grafiske trekk...

✍

TEGN tar her for seg en engelskmann og en amerikaner, Dave Gibbons og Frank Miller, som hver for seg og med andre har spennende utgivelser bak seg, men også sammen er de dynamitt.

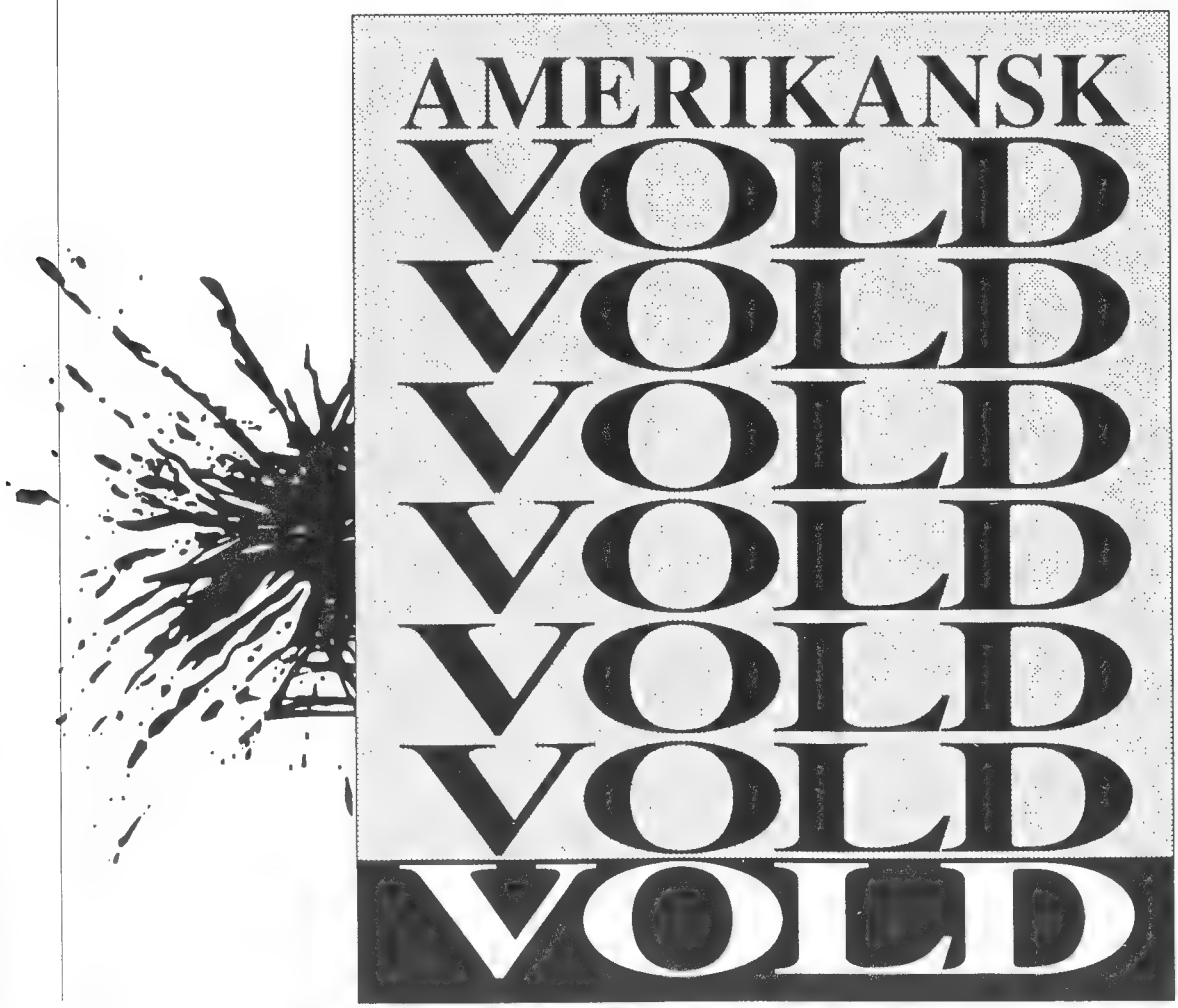

Amerikanske tegneserier er i store trekk synonymt med to ting; de er for barn ("funnies"/"kiddies") og de handler om superhelter. Det første har forandret seg, — det siste ikke.

Fra Supermann tok sine første lange hopp (han kunne faktisk ikke fly i begynnelsen), var han ikledd et kostyme, kappe og tett trikå. Det ble standarden for samtlige serier etter 1937. De kostymekledde figurer ble enormt populære, og Supermann er det mest gjenkjennbare amerikanske ikon.

I begynnelsen var ikke barn hovedpublikumet for amerikanske serieutgivelser på samme måte som genre-utvalget var bredere, men på femtitallet med framveksten av fjernsyn og toppingen av anti-serie-hysteriet, kokte tegneseriene ned til de to hardeste genrene; barnehumor á la Walt Disney og superhelter. Utover 60-tallet var forlaget Marvel de som injekterte ny interesse i en banalisert serieverden ved å gi sine figurer hverdagslige problemer og dessuten knytte samtlige av forlagets seriefigurer sammen til et felles og sluttet pseudo-universe og bygget således salget opp rundt én linje og ikke en bestemt figur. Det andre forlaget DC fulgte etter. Om 40-tallets seriefigurer tok inspirasjon fra samtidig populærkultur, film og kiosk-litteratur, kunne det komme utover 70- og 80-tallets figurer som *ikke* i første rekke hentet inspirasjon fra andre seriefigurer (jfr. Neal Adams *Grønne Lykt*-serier som behandlet sosial problematikk). Utifra disse tendenser kunne en håndfull tegneserieskapere på 80-tallet finne rom for å ta de faste figurene tilbake til røttene og gjenskape begrunnelsen for at de er ikledd kostymer, og direkte kommunisere med et voksent publikum, men med den spesifikk amerikanske serietradisjonen som basis.

De mest framtredende blant disse unge serieskaperne er Frank Miller, Bill Sienkiewicz, Howard Chaykin, og amerikaniserte engelskmenn som Alan Moore og Dave Gibbons, for å nevne noen.

Det er egentlig ikke mye *nytt* i de overståendes verk. Frank Miller, som går i tét både som tegner og forteller, skaper kriminal-plot som kombinerer en sosial attityde fra 30-tallets gangster-filmer med 70-tallets action-filmer, og visuelt med en dasj *film noir*. Mer enn noe radikalt nytt er det snakk om en frisk pust. Samtidig kunne tegneserier bli ubehagelige, borte var den alltid blå og solfylte California-himmelen, og i steden en dyster himmel fylt av tung, mørk koloritt. Grafisk kunne en Frank Miller la seg inspirerer av to ulike kilder som den franske Jean Moebius Giraud og den japanske tegner Goseki Kojima. Med Miller kommuniserte ikke seriene lengre, de *brøler* hissig i kapp med de mest voldstunge og bloddryppende actionfilmene.

Bill Sienkiewicz (uttales *singke-vitch*) ble i sin tid headhuntet av Neal Adams, en tegner som influerte 70-tallet på samme måte som Jack Kirby gjorde på 60-tallet. Lenge tegnet Sienkiewicz som en ren Adams-elev, og det tok ham mange år før han brøt radikalt med sin mester. Om realismen fant sin veg inn i tegneseriemanusene med fortellere som Frank Miller og ikke minst Alan Moore, så fant både surrealismen og ikke minst ekspresjonismen en port inn med Sienkiewicz. Kunstnere som Ralph Steadman og Ronald Searle fikk Sienkiewicz til å slippe tusjen og begynne å male, og male *sprøtt*. Interessant rent visuelt, men knapt leselig som serier. Lenger mot den totale ekspresjonismen enn Sienkiewicz er ikke mulig å komme i serier, hvis man unntar såkalt *bad painting*.

Den nye bølgen, *the new wave*, handler egentlig ikke om realisme eller ekspresjonisme, men om *alkymisme*. En alkymist er tradisjonelt sett en gammel (liksom-)vitenskapmann som gikk inn for å forvandle stein til

En introduksjon

gull, uedle metaller til edle. Det er denne umulige oppgaven serieskaperne har. Utifra gamle figurer med faste vaner og gjennomarbeidet handlingsmønstre ble oppgaven å tilføre nytt blod i en gammel kropp, og slett ikke bryte med tradisjonen.

Skribenten Alan Moore trenger ikke nødvendigvis å bringe inn nye elementer utenfor serien for å gjøre den fortsatt interessant, men undersøker superheltgenren for å finne nye elementer innenfor den, samtidig som han forblir i dens konvensjoner. Da Alan Moore i 1983 fikk oppgaven å lage nye fortellinger om *The Swamp Thing*, om et sterkt svamplignende monster med rettferdighetssans som lever ute i sumpene, så gjorde ikke Moore opprør mot absurditetene i et slikt konsept, men anstrengte seg for å lage den mest intelligente fortellingen om svampmennesket.

Sitt gjennombrudd fikk Alan Moore med tegneren Dave Gibbons med den avsluttede serien Watchmen, som baserer løslig på en samling superheltfigurer som forlaget overtok fra et annet forlag, Charlton Comics. Via disse aldrende figurene gjennomlyser Moore et samfunn i oppløsning, men er også en fortelling på flere plan. Det er en diskusjon over superhelter i sin alminnelighet slik også Frank Miller gjør (*i Batman*), men er i tillegg en fabel over farene i å nå sine mål, som Dave Gibbons utvider med visuelle allusjoner, sidespor, og utsøkte detaljer og parenteser.

Det var en gang et prosjektet for en avistegneserie som ble kalt *Superman* og som var blitt avvist flere ganger, før det til slutt i desember 1937 endte opp hos Harry Donenfeld, solgt av Max Gaines. Donenfeld gjorde, tross alle advarsler, serien til coverstory i sin nye utgivelse *Action Comics no. 1*, ledsaget av de profetiske ord; **"Ingen kommer til å tro på dette."**

Supermann har rundet 50 år, og gjenskapes stadig av nye tegnere...

Finn Bjørklid

Dave Gibbons:
"Amerika trenger å bli skremt..."

Alle foto: Øyvind Braathen

Dave Gibbons er blant de engelskmenn som har gjort internasjonal karriere med sine tegneserier, men han var lenge relativt anonym inntil han tegnet suksessen *The Watchmen*. Suksessen skyldes den heldige kombinasjonen av en meget dyktig tekstforfatter, Alan Moore, og Dave Gibbons rene illustrasjonsstil.

Dave Gibbons begynte på 70-tallet med å tekste serier, fikk etterhvert anledning til være hjelpetegner på diverse serier før han ble ansatt hos forlaget *D.C. Thomson* hvor tegnet bl.a. *Helgenen*. På slutten av 70-tallet tegnet han *Powerman*, sammen med Brian Bolland (se TEGN 2/3-1991). Serien ble utgitt i Nigeria og handlet om en neger med superkrefter. Han fortsatte å tegne flyvende negre i det engelske bladet *2000 AD* med bl.a. serien *Harlem Heroes*.

Han tegnet også en del serieversjoner av TV-serien Dr. Who før Dick Giordiano og Joe Orlando kom fra USA for å ansette engelske talenter. De hadde sett hans serier i *2000 AD* og mente at bl.a. han var dyktig nok til å lage serier for USA. Og ettersom Gibbons allerede likte å lage superserier, og dessuten vil bli bedre betalt, var han ikke vanskelig å overtale. Han begynte deretter med å tegne *Green Lantern* (på norsk: *Grønne Lykt* i bladet *Gigant*), en av de mer seriøse superhelt-seriene, bl. a. med sosial problematikk etter at stjernetegneren Neal Adams hadde hånd om samme serie tidlig på 70-tallet.

I 1986 kom Alan Moore og Dave Gibbons med *The Watchmen* (på norsk: *Vekterne*, 1987-1988). Dette var en miniserie på 12 blader. Det handlet om superhelter som levde i den virkelige verden og om hvilke etiske konflikter dette ville gi. Serien er blitt betegnet som sub-fascistisk, selv overmennesker er tross alt mennesker. Superheltene i *The*

—Det finnes egentlig ingen fascistiske superhelter i Watchmen. Rorschach er ingen fascist, han er sinnsyk. The Comedian er ikke fascist, men psykopat. Dr. Manhatten er ikke en fascist, han er en romfartskadett. De har ingen kontroll over sin egen verden. Dr. Manhatten bryr seg ikke en gang om verden...

—Alan Moore

Watchmen var langt fra feilfrie, men komplekse karakter som handlet utifra sine egne begrensende oppfatninger og ønsker.

Mye av seriens suksess skyldes forfatteren, Alan Moore, som lot fortellingen foregå på flere plan samtidig, men tegneren Dave Gibbons er en dyktig håndverker som ikke slurver med sin fremstillinger. Hans figurer er gjennomarbeide og vel tilpasset. Serien ble utgitt i de fleste vestlige land og Dave Gibbons gjennombrudd et faktum.

Dave Gibbons har uttalt at han nå ønsker å lage en serie helt alene hvor han har ansvaret for både manus og tegninger. Men etter *The Watchmen* er forventningene til fremtidige prosjekter blitt såpass oppskrudd, at han først vil forsikre seg om at han vil makte å lage et holdbart manus. Han skrev bl.a. en liten serie til det første nummeret av det engelske bladet *Al*. Serien ble tegnet av en annen, Ted McKeever, og het *Survivor*.

Da Dave Gibbons var en ung gutt leste han superserier og en av de han likte aller best var hvor Supermann og Lynvingen sammen tok hånd om skurkene i bladet *Worlds Finest*. Derfor er det en stor utfordring for

ham å lage manus til en miniserie med Lynvingen og Supermann sammen, og serien ble kalt kalt nettopp for *Worlds Finest*. Denne serien ble på tre små album i *prestigeformat* og ble tegnet av Steve Rude. Rude har tidligere tegnet serier som *Mr. Miracle* og *Nexus* og stilen ligner en god del på Tarzan-tegneren Russ Manning. Serien er en godbit for nostalgiske voksne med en fortid som superheltlesere, men mange unge vil nok finne den for naiv og langsom i forhold til de moderne superheltene hvor tempoet er skrudd adskillig høyere opp.

Samtidig som Gibbons prøvde seg som serieforfatter, fortsatte han også som serietegner, men da til et manus fra Frank Miller. Sammen skapte de så serien *Give Me Liberty*, som kom i 1990.

I 1991 fortsatte Dave Gibbons likevel som forfatter og skriver en serie om *Batman Versus Predator*. Serieversjonen av filmfiguren Predator er det forlaget Dark Horse som har rettighetene til, mens megaforlaget DC eier Batman. Ifølge det engelske serienyhetsbladet Comics International, vil de to forlagene samarbeide på den måten at Dark Horse utgir serien og DC distribuerer den. Gibbons sier at han vil være tro mot begge figurene. For at Batman skal være Batman vil handlingen foregå i Gotham City á la 40-tallet. Tegningene vil bli laget av Andy og Adam Kubert.

Øyvind Braaten

CONTINUE FOR A MOMENT, THEN...NOTHING I'M ATTRACTED ELSEWHERE AT TIMES I CONCENTRATE WITH SUCH DRIVE, I LOSE SIGHT OF THE INITIAL IMAGE IT SLIPS FROM MY MIND AND I DO NOTHING TO

Over: Dave Gibbons illustrerte Libretto, fra Al no. 1, etter manus av Ted McKeever

HOLD YOUR FIRE!
BUTT OUT, PAL! THIS AIN'T METROPOLIS...
TRUE ENOUGH... BUT YOU'VE NO RIGHT TO MURDER PEOPLE LIKE THIS -- EVEN IN GOTHAM!
THEY'RE JUST CHILDREN...
THEY'RE SABOTEURS... AND WE'RE RESPECTABLE BUSINESSMEN, DEFENDING OUR PROPERTY.
WE'VE GOT EVERY RIGHT...
...IT'S THE AMERICAN WAY.
WHOSE SIDE ARE YOU ON, ANYHOW?

Til høyre: Dave Gibbons har også ambisjoner som manusforfatter og har bl.a. skrevet en miniserie med Lynvingen og Supermann sammen, Worlds Finest. Denne serien ble tegnet av Steve Rude.

Til venstre: Fra Green Lantern no. 172, hvor Hal Jordan er kommet tilbake til Jorden, og Carol, etter å ha vært i Verdensrommet i lengre tid (!). Dave Gibbons har tegnet en rekke av Grønne Lykts eventyr, og på meget tradisjonelt vis...

Art: Steve Rude

Skriket fra framtiden:

Give Me Liberty

I 1990-1991 ga forlaget Dark Horse ut serien *Give Me Liberty*. Frank Miller og Dave Gibbons funderte lenge på å lage en alvorlig, politisk serie, men ombestemte seg og laget action i stedet. Action er noe både Miller og Gibbons kan.

Frank Millers Give Me Liberty er et moderne amerikansk eventyr hvor action er et mildt begrep for en form for blodig sensasjonisme, hvor nye klimaks kommer før man får bladd om, men som har en utsøkt grafisk eleganse i Dave Gibbons' strek.

Som i filmer i samme genre, f.eks. Robocop 2 (som forøvrig Frank Miller skrev manuset til), er det action fra start til slutt. I en serie av Miller er det fra perm til perm. Tradisjonell fortellerteknikk bygger opp handlingen underveis og topper den i et klimaks til slutt. Men i de moderne actionfilmene og de ditto seriene er det nye klimaks før man får bladd om til neste side.

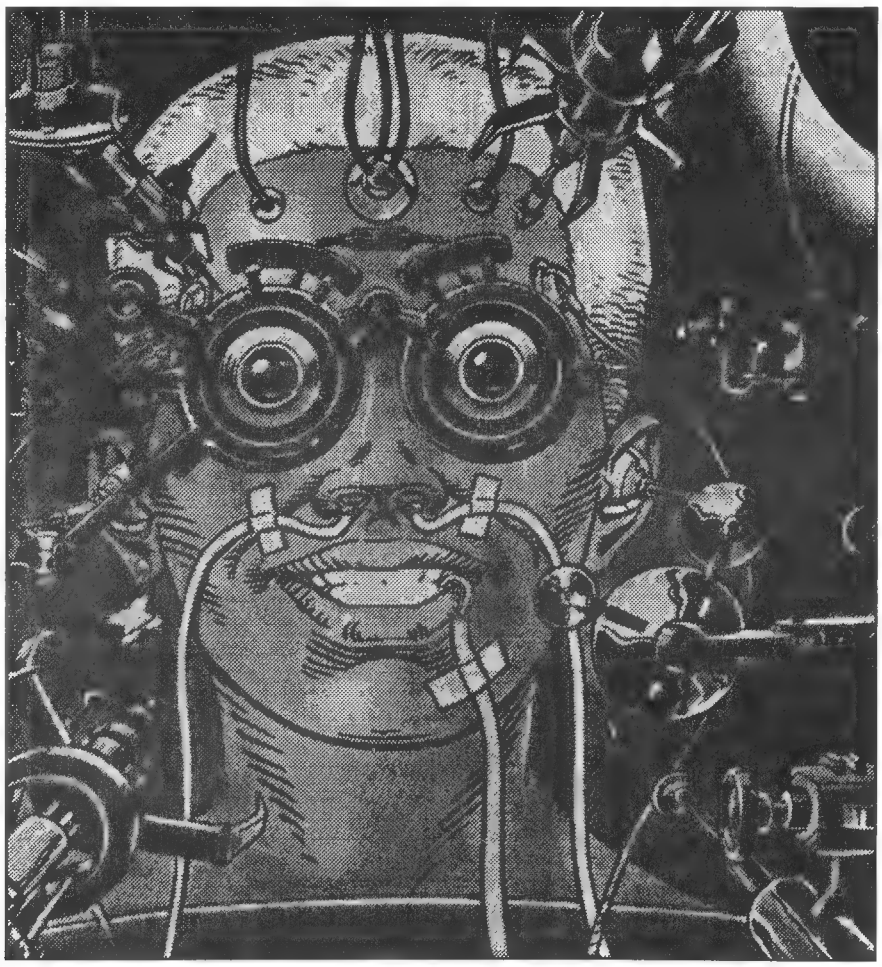

Selve tittelen Give Me Liberty er et kjent sitat fra Patrick Henry; "I know not what course others may take, but as for me, give me liberty or give me death!" Den amerikanske jurist og politiker (1736-1799) Patrick Henrys taler mot stempelloven av 1765 og for væpnet opprør med England 1775 hører til amerikansk mest glorifiserte retorikk og veltalenhet. Henry ble en forgrunnsskikkelse i den kommende stormakten USAs kamp for uavhengighet.

Den er denne kjente historiske forgrunnshistorien som Miller knytter tilbake til, når han i sin fortelling om nær framtid, i blandet endel science fiction, lar den svarte kvinnen Martha Washington sloss for friheten. For å få denne må hun slåss mot alt det hun oppfatter som undertrykkende krefter: samfunnet, politikerne, de korrupte og selve erkefienden, nemlig løytnant Moretti. Martha er intelligent og når grusomhetene får henne ut av balanse, vil hun alltids klare å ta seg inn igjen.

Tilfeldigheter og terrorister får store konsekvenser for handlingen som når president Rexal etter et bombeattentat blir etterfulgt av den alkoholiserte landbruksministeren ved navn Nissen. Nissen er idealist og gjør mange gode gjerninger før han under et stort alkoholmisbruk mister kontrollen og blir tatt av dage på samme måte som keiser Julus Cæsar. Bak det hele ligger selvsagt

Dave Gibbons har videreført de kvaliteter han kom med i Watchmen i Give Me Liberty. Hans stil har en grafisk renhet parret med en filmisk driv som ofte er meget frapperende.

Moretti og genretro er det bare Martha Washington som kan berge menneskeheten (i dette tilfellet amerikanerne) fra denne tyrannen.

Regnskogen er også et viktig tema i *Give Me Liberty*. Det er en regulær krig mellom gatekjøkkenkjeden Fatboy og den amerikanske hæren Pax. En av Marthas få venner er apachen med tyskklingende navnet Wasserstein og sammen er de sterkt knyttet til den friheten som skogen kan gi. Heldigvis fikk president Nissen triumferte gjennom et program for å plante en ny skog før han ble fjernet. Vi får i tillegg lese om hjernevasking, atombomben, homoseksuelle nazister med mere.

Det synes som om Frank Miller betrakter science fiction som det neste logiske skrittet fra superhelter i trange trikårer. Men han gir seg ikke tid for nyanser når han skriver i den selvrettferdige stilen hvor det etablerte er en gjeng fascististiske drittsekker eller ineffektive liberale. Homofobi er tydeligvis greit så lenge det dreier seg om nazististiske homser. Den amerikanske kritikeren Robert Fiore karakteriserer Frank Miller "akkurat så dyktig som de filmer som han rapper sitt materiale fra..." De fleste gode intensjoner blir drept av didaktisk overkill. Om Ronin var en kommersiell fiasko i salg, vet Miller hvilke strenger han skal spille på nå, og holder seg på tryggere grunn, men den grunnen er også kvikksand. Millers publikum har vokst fra å være en liten kult til en stor kult. Og får å holde seg inne med disse, og ikke kritikerne, dynges hvert nytt album opp og overgår det forrige i hva vi kan kalle tegneserie-sensasjonisme; grafiske og narrative effekter som stadig må bli sterkere, uten at det alltid forsterker fortellingen, men grumser den til med blod.

Man også merke seg den noe overtydelige navnsymbolikken; at Marhta har etternavnet Washington er ingen tilfeldighet, president Rexal (latinsk rex for konge), og mer sarkastisk symbolikk som Nissen, som har omtrent den samme amerikanske betydning som på norsk, gatekjøkkenkjeden Fatboy er ganske klar, og en hær som kaller seg Pax (latin for fred).

Da Miller ble spurt om han trodde på en fremtid som han skisserer opp i Give Me Liberty, svarte han benektende: "Nei, dette er ment som underholdning, men forhåpentligvis god underholdning."

Øyvind Braaten
og Finn Bjørklid

Frank Miller (til venstre) og Dave Gibbons under presentasjonen av deres felles verk, Give Me Liberty, 1991.

Kilder brukt om Frank Miller og Dave Gibbons:
Bild och Bobbla 2/1988
Warrior nr. 20
Comics Interview Spesial Edition
Comics Scene nr. 15
The New Comics, Berkley Books

—Blandt de ting Ronin gjorde, var å sende en rakett for andres forventninger for meg selv, innklusiv mine egne... (Miller) En av de resultatene som kom ut av Ronin var Sin City, 1991, som han tegnet selv.

Frank Miller:
"...stupe ut i en sjø av muligheter..."

Frank Miller er en av de viktigste forfatterne når det gjelder tegneserier i USA akkurat nå. Han har skrevet filmmanuset til *Robcop 2*, men før dette satte han dype spor etter seg ved å puste nytt liv i gamle superhelter som *Demonen* og *Batman*.

—Det er underlig å stå ved begynnelsen av en mulig fortelling og ikke i slutten av en fordi det er ingenting igjen av vegen bak meg... (Miller) Under: Geof Darrow tegnet Frank Millers "Hard Boiled".

Frank Miller vokste opp i Montplier i Vermont hvorfra han bl.a. meldte seg inn i Amateur Press Association, forkortet APA. Her utga han sitt eget blad *Overkill* med bl.a. sin serie *Call It, Karma*. Frank Miller tilhørte den generasjonen som vokste opp med tegneserier, og tegneren Steve Ditko var et av hans forbilder. Miller bestemte seg for å satse på en karriere med tegneserier. På slutten av 70-tallet flyttet han til New York og lagde bl.a. serier for Western Comics og forlaget Eclipse. Men da han i 1978 gikk over til Marvel fikk han prøve seg på *Peter Parker* nr. 27 og 28 (som vi kan se på norsk i *Edderkoppen* nr. 10 og 11, 1984 og nr. 12, 1985), før han fikk lov til å bearbeide serien *Daredevil* (*Demonen/Våghalsen*). På denne tiden led *Daredevil* av dårlig salg, og forlaget risikerte mildt sagt intet på å la den unge Frank Miller herje løs på en gammel tegneseriestorhet. Under Millers penn begynte salget å ta seg merkbart opp. Gene Colan hadde tegnet de to forgående numrene av *Daredevil* ved hjelp av tusjeren Klaus Jensen da Miller kom inn på nr. 158. Janson fortsatte å tusje serien også etter at Miller overtok tegnearbeidet. Miller gjorde ikke annet enn å tegne i de 10 neste numrene, siden Roger McKenzie forsatte å skrive helt fram til og med nr. 166. Nr. 167 ble skrevet av David Michelinie, men så i nr. 168 hvor episoden har tittelen *Elektra* har Miller tatt kontroll over både tegning og manus, mens han har

Tegnere på Daredevil:

Stan Lee skrev de 50 forste numrene, etterfulgt av Roy Thomas og en rekke andre.

1 (1964)	Bill Evert
2-4	Joe Orlnado
5-8	Wally Wood
9-10	W. Wood og Bob Powell
11	Bob Powell
12-13	Jack Kirby og John Romita
14-19	John Romita
20-49	Gene Colan
50-52	Barry Smith
53-82	Gene Colan
83	Barry Smith og Alan Weiss
84-98	Gene Colan
99	Sam Kweskin og Syd Shores
100	Gene Colan
101	Rick Buckler
102	Syd Shores
103-106	Don Heck
107-109	Bob Brown
110	Gene Colan
111	Bob Brown
112	Gene Colan
113-115	Bob Brown
116	Gene Colan
117	Bob Brown
118	Don Heck
119-123	Bob Brown
124	Gene Colan
125-135	Bob Brown
136-137	John Buscema
138	John Byrne
139	Sal Buscema
140	S. Buscema og Klaus Janson
141	Gil Kane og Bob Brown
142-143	Bob Brown
144	Lee Elias
145	George Tuska
146-148	Gil Kane
149-150	Carmine Infantino
151	Gil Kane
152	Carmine Infantino
153-154	Gene Colan
155	Frank Robbins
156-157	Gene Colan
158-161	Frank Miller
162	Steve Ditko
163-191	Frank Miller og Klaus Jenson

Pr. 1991 er Daredevil oppe i nr. 290

Klaus Janson til tusjingen.

Det er fra og med dette skillet at Daredevil igjen får en voksende popularitet og handlingen tar et dramatisk skifte og økende fart med at ninjaen Elektra kommer inn. Figuren var et spennende innslag i amerikansk serieverden og figuren Matt Michael Murdock får et mer spennende liv. Bakgrunnen viser seg å være at Elektra var Matts første kjærlighet fra den gangen de gikk på skolen, og nå møtes de igjen som fiender. Etterhvert dør Elektra, men Miller hadde på langt nær gjort seg ferdig med denne kvinnefiguren. Senere skrev han flere album med henne, til nå tre. To av disse er tegnet og malt av en annen ny superstar, Bill Sienkiewicz, mens nr. 3, *Elektra Lives Again* tegner Frank Miller selv. Hans kone, Lynn Verley, farvelegger, og bidrar med sin koloritt atmosfære og dybde til tegningene og fortellingen.

Etter at Frank Miller har tegnet 33 episoder med *Daredevil* forlater han forlaget Marvel og lager miniserien *Ronin* på seks album for forlaget DC. Mens han bygger seg opp til sitt neste store prosjekt lager han litens serie om *Wolverine*, som er en av figurene i *X-Men* og med sitt voldelige temperament passer utmerket til Millers interesser. Wolverine har ingen skrupler med å ta livet av sine motstandere og har gjort relativ stor lykke også utenfor X-Men. Miller laget en miniserie på fire nummer i 1982.

Ronin var derimot en mer ambisiøst prosjekt og en miniserie på seks numre om en samurai som havner i en framtidsverden. Miller får utløp for sin eksperimentelle side, og man bør kanskje være Miller-fans for å få

"Elektra", fortellingen om en kvinnelig leiemorder, en ninja, for sin styrke bl.a. fra Bill Sienkiewicz' høyst spesielle illustrasjonsstil

—Om du virkelig tar seriøst ideen om en Supermann —en figur med kreftene til en Gud, så er det ingen grunn til at han ikke skulle fullstendig transformere verden... (Miller) Til venstre: Fra "Give Me Liberty". Til høyre, foto ved Øyvind Braathen

utbytte av serien. (Se også TEGN nr. 1/1990)

Man kan si at Miller slo igjennom på det amerikanske markedet med Daredevil, men at han med sitt neste prosjekt også fikk et internasjonalt gjennombrudd, nemlig *The Dark Knights Returns* (på norsk *Nattens mørke ridder*). Dette er en fire albumsserie om en femti år gammel Batman (Lynvingen) som har vært borte fra arenaen i et tiår, men gjør et voldsomt comeback for å rydde opp i Gotham City. Gjennom den sammenhengende fortellingen får han voldsom juling, men klarer til slutt å knuse den såkalte bermen.

Store forandringer har skjedd; politimester Gorden har gått av, og en yngre og kvinnelig politimester har tatt over og hun har ingen sans for vigilante som setter seg over loven. Batmans medhjelper er fortsatt Robin, men nå en liten og spe kvinnelig Robin. Men de største forandringene var at Batman var blitt adskillig råere og serien som sådan voldeligere. Han opptrer med såvel maskingevær og tanks!

Serien selger i store opplag, også internasjonalt, bl.a. i Frankrike, tegneserienes nye hjemland, mens den i Norge blir dårligere mottatt av det store publikum, også i de øvrige nordiske land solgte serien beskjedent. Det kan forklares at i USA utgjør superhelt-seriene hovedtyngden av tegneseriemarkedet, mens superhelter i Europa, og i særlig i Norden, er av mindre betydning for den samlete serieproduksjon. Millers *Batman* ryddet grunnen for megafilmen om *Batman*, som kom like derpå, og som på samme måte som den solgte enormt i USA, ble den av mindre betydning i Europa. (Se TEGN nr. 4/89)

Millers tegnestil innebærer spennende komposisjoner og til dels eksperimentelle måter å få fram fortellingen på. Hans tegninger er svulstige med grove flater og harde kanter. Han både skriver og tegner *The Dark Knight*, mens hans gamle følgesvenn Klaus Janson står for tusjingen og Millers kone, Lynn Varley farvelegger. En arbeidsfordeling som er svært vanlig i amerikansk serieproduksjon. Miller har likevel ikke helt forlatt *Daredevil*, og skrev åtte nummer av serien som senere har gått under betegnelsen *Born Again*. Her har han kun manuset, mens David Mazzuchelli tegner. Også her gjør Miller radikale forandringer med figurenes vanlige fremtreden. Daredevils venninne, den prektige Karen Page, forråder ham for å skaffe seg narkotika. Og Daredevils arvefiende Kingpin knuser ham fullstendig psykiskm slik at Daredevil bokstavelig havner i rennestenen. Men selvfølgelig går

"Hard Boiled" er, som til høyre, en meget blodig tegneserie...

det bra til slutt (*Daredevil nr. 240*).

Samarbeidet Miller/Mazzuchelli fungerer utmerket og det samme paret laget en ny versjon laget en ny versjon av Batmans opprinnelse. I *The Dark Knight* forteller Miller om den aldrende Batman, mens *Batman - Year One* går han tilbake til starten. Også denne serien blir stort sett godt mottatt, men ledelsen i DC beslutter at slike utgivelser skal ha aldersbegrensninger. Miller er imot dette, og han forlater forlaget for en tid.

Frank Miller har tidligere latt sin seriefigur Elektra dø, men han benytter på nytt denne figuren og løser problemet med å la henne flytte ut fra det normale kompakte universet til Marvel. Bill Sienkiewicz tegner og maler Millers historie om Daredevil i albumet Love and Death, og sammen lager de åtte blader om Elektra (1986-1987), *Elektra Assain - The Lost Years*. Denne serien ble utgitt på Marvels underforlag Epic og da unngår såvel Miller som Marvel en av de store konflikter i amerikansk serieverden, ved at Epic aksepterer at opphavsmennene til tegneseriene de utgir også har eiendomsretten til originalene.

Det er ikke hele sannheten å si at Bill Sienkiewicz tegnet serien. Serien er nærmest en malt historie. Til tider kan maleriene se svært slurvete ut og alle er ikke enige i at han er et geni, f.eks. tegneserieanmelderen i VG, Erik Tunstad, finner ham svært overvurdert. Men hans stil er ny og utfordrende, og leserne kan i større grad bidra med sin egen fantasi for å tyde historiene.

Hans tegninger i *Moon Knight* og *New Mutants* var mer realistiske og kloner stilen til Neal Adams. Det er først og fremst i de senere årene at Sienkiewicz er blitt eksperimentell og leker mye med farver og kontraster. Sienkiewicz er ennå svært ung, født 3. mai 1958, og vi vil sikkert få flere overraskelser fra ham. Han skal f.eks. nylig ha tusjet en episode av barneserien *Greve Duckula*!

Miller har stadig mange jern i ilden. Han var med og introduserte den japanske serien om *Lone Wolf & Cub* (Se TEGN 7/88) i USA, bl.a. ved å skrive forord og tegne flere omslag til serien. Som nevnt skrev han også filmmanuset til *Robocop 2*, skrev også en slags *Year One* album om Daredevil som John S, Romita tegnet. I løpet av en periode på flere år har han laget nok et album om *Elektra, Elektra Lives Again*, som han selv tegnet og Lynn Varley farvela. Sammen med tegneren Geof Darrow har han laget en svært blodelig og voldelig album, selv til Miller å være, *Hard Boiled*. Og med den engelske tegneren Dave Gibbons lagde han fire album, *Give Me Liberty*. Begge disse seriene ble utgitt i 1990 og på forlaget Dark Horse. I 1991 kommer hans serie *Sin City* i antologiutgivelsene Dark Horse Presents.

Øyvind Braathen

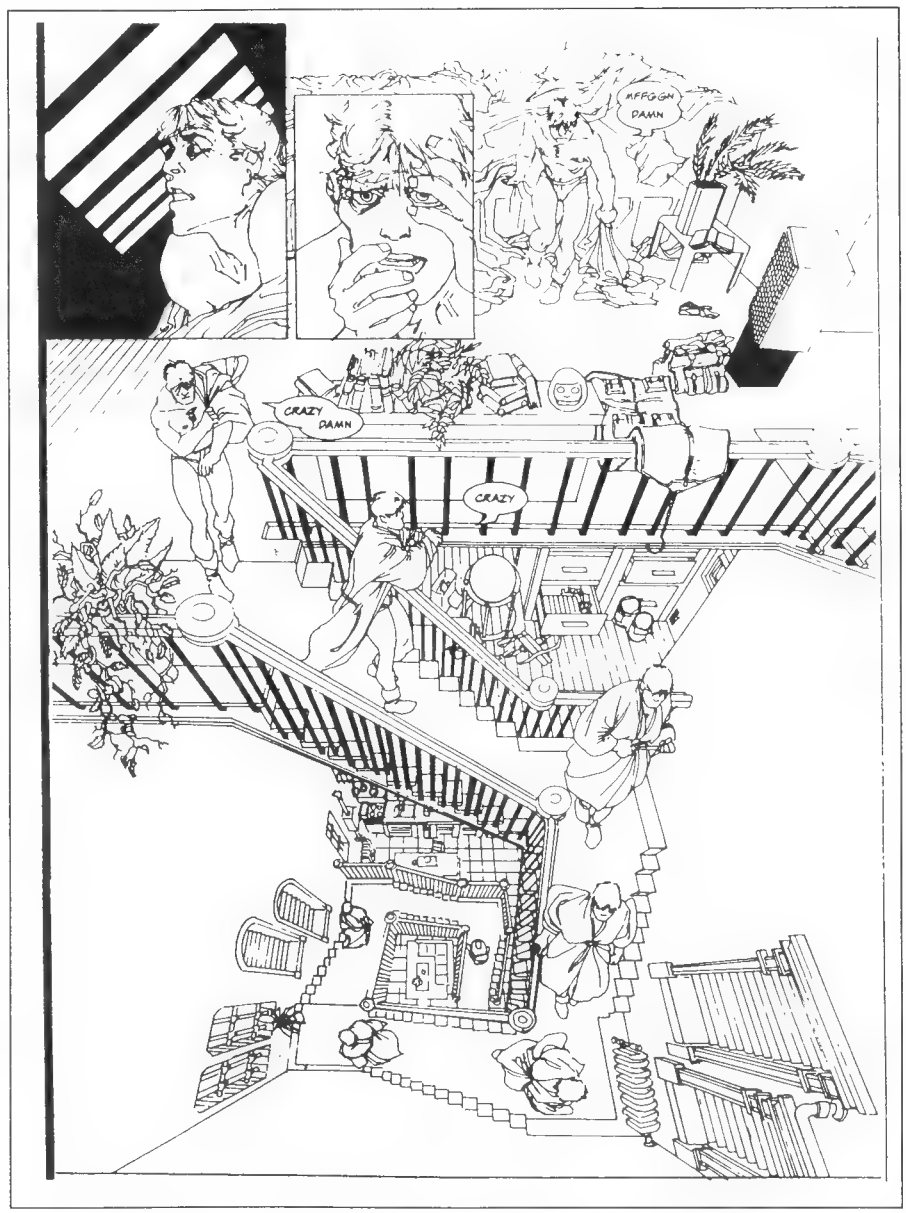

"Elektra Lives Again" kan framvise spennende fortellerteknikk...

SÅ

ABSOLUTH!

Agfa
Du Pont
Mitsubishi
Macintosh hardware
DTP Software
XR-2000 Laserpapir
Letraset
Mecanorma
Illustrasjonssystemer
(her er vi i særklasse)
Bøker - Tidskrifter
Tegne -og kunstnermateriell
Tusjer - Markere
Papir
Presentasjonsmateriell
Lysbord og mye, mye mer

DET MÅ BLI

LUTH!

RING OSS PÅ 02- 32 29 10

FAX 02- 30 68 85

LUTH & CO.A.S

Postadresse: Postboks 194 Leirdal 1011 Oslo Besøksadresse: Prof. Birkelandsvei 34b

Tlf. 02- 32 29 10 FAX 02- 30 68 85

Anmeldelser

Kritikk, ros og slakt

Redusert til statist

I et tidligere nummer av TEGN var det en liten notis om at Franquin hadde trukket seg fra det meste av tegnearbeidet, både *Sprint* og *Viggo*, men hadde beholdt copyrighten til det fascinerende fantasidyret *Spiralis*.

Denne figuren ville komme ut i eget album, grunnlagt på suksessen av et nesten eget Spiralis-album, nemlig Sprint-albumet *Den ville Spiralis*, hvor Kvikk og Sprint er redusert til statister, og bifiguren Spiralis albuer seg fram med sin sjarm og tar en fortjent hovedrolle. Alt dette er nå tegneseriehistorie.

TEGN nevnte også i sin notis at Franquin ikke skulle tegne selv, men hadde satt bort tegnearbeidet til den ungen eleven Batem, som tegner sikkert, men, som så ofte, noe tammere enn mesteren selv. Etter fire album er vi fortsatt enige i den karakteristikken, men påpeker at vi synes både Batem og Spiralis har stort sett kommet meget godt fra egen albumserie. De fire første albumene, *Når halen er god...*, *Panda på ville veier*, *Den svarte rivalen*, og *Ildprøven på Neslefjell*. Hva Franquin selv ville ha gjort er bare spekulasjoner. Han står oppført som iscenesetter. Det er betegnelsen på en trett, gammel mann. Manusforfatteren Yann har laget overraskende gode historier. Langt inn i jungelen i det oppdiktede sør-amerikanske diktaturet Palombia har Yann og Batem utviklet et stadig rikere persongalleri bestående pandafraktende kinesere, pandaer, palombianske innfødte, indianere, leiemordere, viltsjegere, og mange flere, inkludert et par ville barn med rødt hår.

I et album uten stjerner; her er den viktigste statisten; Den ordinære Spiralis.

Og midt oppe i dette sjarmerende kaoset med jungelen som ramme oppdrar familien Spiralis sin tre små barn. En del viktige subtemaer som økologi har også tidvis blitt flettet varsomt inn i fortellingene uten at dette har tatt overmakten eller oppmerksomheten bort fra det viktigste, nemlig sjarmen hos de underlige kreftene og evnene til de "overdyriske" dyrene Spiralis. Et poeng som ble understreket allerede i *Kvikk*-albumene, er at det fantastiske dyret er ukjent og er blitt oppdaget, og langsomt avdekkes nye evner. Og en del av fascinasjonen er at leserne blir med på oppdagelsene og avdekningen, og blir på den måten bedre og bedre kjent med det. Noe pretensiøst kan man beskrive det som at hovedfigurens personligheten ikke er fastlagt og rammebelagt i utgangspunktet, men utvikles etterhvert og kan som sådan synes, iallfall delvis, som kompleks — og interessant.

Alle disse positive ord tørker inn og forsvinner når femte album i serien, *Leve Palombia!* brettes ut. Historien er som følger: Diktatoren i landet er en liten slesk og feig stakkar som er livredd foran nasjonaldagen ettersom det er tradisjon i alle sør-amerikanske land å ikke bare gå rundt med sambreroer, men også å

bedrive attentat. Det gjør man altså en gang i året i Palombia! Siden man feirer nasjonaldagen med et karneval er det vanskelig for å sikkerhetspolitiet å holde overvåkning. I den stedlige zoologiske haven ligger en gammel spiralis for døden, hvilket er et brudd med tradisjonen som nevnt overfor. Spiralis er nemlig ukjent og eksisterer kun i mytene. Mange tror den ikke eksisterer. Det nevnes faktisk også i en replikk. Likevel finnes det Spiralis-statuer, lekedyr og en avbildning av Spiralis i nasjonalflagget. Manusforfatteren har mistet oversikten over seriens egen forhistorie!

Hva skjer så? Jo, en papegøye flyr i sikksakk inn i jungelen for å advare vår Spiralis om hva som holder på å skje. Der inne finner vi de to ville, hvite naturbarna med rødt hår, en gutt og pike (han dummer seg ut og hun er fornuftig — det faste kjønnsrollemønsteret i tegneserier!), og Spiralis. De bestemmer seg, selvsagt, for å hjelpe den gamle Spiralis. Så langt er plottet egentlig ålreit, til tross for de nevnte irritasjonsmomentene. Men det går hurtig av sporet. Omstendighetene rundt karnevalet og den lille ubetydelige diktatoren-spiren roter til det som kunne ha vært en spennende unnsetningsekspedisjon. Den gamle Spiralis kunne også gitt grunnlaget for et interessant bekjentskap, men forblir en bifigur langt ute i periferien. De søte naturbarna trår heller ikke inn og tar hånd om fortellingen. Og hovedfiguren selv, Spiralis, også han er en kulisse, en statist og en skygge av seg selv — selv om han slår krøll på kanonløpet til en tanks. Han bruker knapt halen, og resten av familien ser vi lite eller ingenting til. Og når selv sikkerhets-politiet har kledd seg ut som spiraliser, så er det pinlig klart at gagsene er knyttet til et generelt kaos iscenesatt i historiens begynnelse, ikke til utviklingen av et eventuelt plot.

Hoved-Spiralis drukner i en mengde liksom-spiraliser, og selv den gamle Spiralis går ikke til grunne likevel, etter at vi har fått et vagt innblikk i spiralisenes gravleggings- og evt. dødsritualer. Han klatrer ut av graven av en eller annen grunn. Og snipp, snapp snute, så ble det ikke tragisk slutt likevel. Det hele er med andre ord en parentes i albumserien, hurtig lest og hurtig glemt. Trist, men sant.

Finn Bjørklid

Yann/Batem:
Leve Palombia!
Spiralis nr. 5
Hf., 48 s., kr. 36,50
Semic/Nordisk Forlag 1991
ISBN 82-535-1287-2

LENIN HAR SINE SIDER...

Semic må ha sendt KGB en vennlig tanke i slutten av august i år. Da åttemannsjuntaen gjorde sitt kuppforsøk i Moskva og sovjetkommunismen definitivt ble dumpet på historiens skraphaug, lå *Sprint i Moskva* på Bladcentralens lager, klar til utsendelse...

Stort heldigere med et lanseringstidspunkt går det neppe an å være.

Tome og Janry (Philippe Vandevelde og Jean-Richard Geurts) laget altså dette albumet før den siste tidens begivenheter i øst, men etter innføringen av glasnost. Det foregår i et Moskva som vel er ganske realistisk for Gorbatsjovs første seks år, med atskillig åpenhet på overflaten, masse uhumskheter under den, og med et sterkt og aktivt KGB. Opp i dette er det noen som finner ut at de vil gjeninnføre tsardømmet, og tronpretendenten er ingen ringere enn erkeskurken Zantafio, som vi kjenner fra flere tidligere Sprint-album. Som et ledd i maktovertakelsen planlegger han å stjele Lenins mumie fra mausoleet på Den røde plass. Sprint og Kvikk havner uforskyldt opp i alt dette; de blir midlertidig innrullert i KGB som en slags utveksling i forbindelse med frigivelsen av to franske agenter som ble tatt til fange da de landet i fallskjerm på taket av Lenin-mausoleet forkledt som pølser med brød...

Med dette utgangspunktet burde det ha blitt til noe, og til noe mer enn det ble. Det er et album på det jevne, med en del spenning, noen gode detaljer, men ikke den store, vanvittige oppfinnsomhet.

Morsomst er alle statuene av Lenin som viser seg i ulike positurer på det ene bildet etter det andre.

Svakest er ekornet Spip, som ikke har noen funksjon i historien, men som opphavsmennene tydeligvis må ha med fordi han hører til det faste figurgalleriet.

Jon Gisle

Tome & Janry
Sprint 39:
Sprint i Moskva
Oversatt av Velle Espeland
46 s., farger, kr. 36,50
Semic 1991
ISBN 82-535-1289-9

I disse tider hvor Lenin-statuer rives over hele Sovjet-unionen, føler vi oss forpliktet til å avbilde en, en av de mange i "Sprint i Moskva". Sprint-fans kan observere sine helter i bilen nederst til høyre...

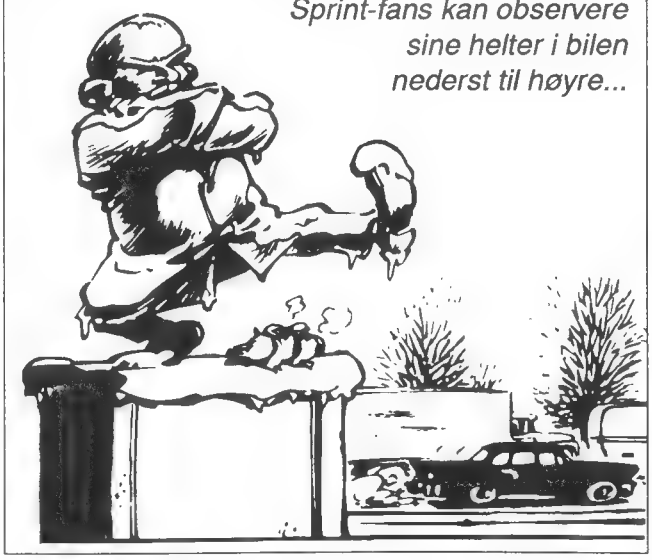

Tintin for nybegynnere...

Det finnes utallige tegneseriehelter som er journalister av yrke. Felles for *Allan Falk*, *Tintin* og *Junior Jr*, er at de aldri er avbildet med penn eller papir i hendene.

Sistnevnte er vel for de fleste relativt ukjent også som helt. Nå kan vi imidlertid oppleve Junior Jr i albumet med tittelen *Smykketyveriet*.

Albumet er tegnet av Albert Uderzo og skrevet av Rene Goscinny. Som de fleste nok vet, er det denne duoen som står bak megasuksessen *Asterix og Obelix*. Sammen har de også laget andre ting, blant annet *Ompa-Pa* og *Jaktfalkene*.

Som *Tintin* har denne reporteren en hund. Den heter Alf, som romvesenet. Junior Junior har også en følgesvenn ved navn Hasse Bladh. Han er fotograf i avisen Skriket, hvor også Junior Jr arbeider, først som bud, senere som reporter.

Smykketyveriet rommer foruten tittel-historien som forteller om en familie bestående av smykketyver, også *Junior i Amerika*, en nokså halseløs jakt på en forsvunnet arving. Serien er godt tegnet, har stort tempo, mange pussige opptrinn og et omfattende og spennende typegalleri. Stort mer er det ikke å si om dette. Fort lest og fort glemt for oss voksne. Jeg antar de litt yngre vil ha større utbytte av serien. Originalen Tintin er ellers å fortrekke.

Tor Sandberg

Oderzo (tegninger)
og Goscinny (manus):
Junior Jr 1
—Smykketyveriet
"En Uderzo klassiker"
Hf., 48 s., 36.50 kr.
Semic 1991
ISBN 82-535-1304-6

Vilt nok

I hylla mi står et fillete og slitt eksemplar av *Den ville spiralis*. Nå kommer dette tiende Sprint-albumet i nyopptrykk på Semic.

Det er på tide å slite ut nok et eksemplar. Det som løfter dette albumet så himmelhøyt, er den helt ekstraordinære framstillingen av hvordan Spiralis lever og innretter seg i jungelen: Den helt ekstreme suvereniteten når det gjelder å overvinne alle farer, dødsforakten der den stuper ut i piranha-floden på leting etter godbiter, det urovekkende raseriet som ender med tømmerstokker til flis, og omsorgen for familien, samlet til dels ufrivillig på grunn av nærmest gordiske knuter. *En klassiker!*

Den første utgaven jeg har av Den ville Spiralis, ender med at filmfremvisningen tar slutt, men ikke så i Semic-utgaven, her fortsetter det nemlig, med historien kalt *Gangstertivoli*. Her setter noen suverene judo-scener en ekstra spiss på historien.

Men selv ikke judo duger mot Spiralis. Et kidnappet millionær-barn medfører at Sprint kommer i konflikt med en gjeng omreisende boksere. Det hele ender med knock-out-serier for Sprint - og Viggo - som har en liten, men særdeles viktig birolle.

Tor Sandberg

Franquin:
Sprint nummer 10:
Den ville Spiralis
Hf., 63 s., 36,50 kr.
Semic 1991
ISBN 82-535-1330-5

Tidvis glimrende

Hva er norske tegneserier? Mer norsk enn de norske folkeeventyrene kommer man knapt. Men kan man tilføre noe nytt. Tore Knutsen er vår mann i så måte...

Etter årtier med Disney-repriser og utvannede rampestreker fra all verdens knoller og totter, med innlagte hjemreiser til Toten og det som verre er, er det en glede å kunne opplyse at Tore Knutsens dramatisering av Asbjørnsen og Moes Kvitebjørn Kong Valemon,

er tidvis glimrende.

I stedet for å henfalle til parodiske eventyr-skapninger, møter vi her mennesker. Noen er store, andre er små, noen med mye hår, andre skallete, unge og gamle, pene og mindre pene. Men ingen glansbilder eller overdrevet heslige kreasjoner, slik som Disney har en hang til. De "stygge" søstrene til prinsessen som har hoved-rollen, er ikke så mye mindre pene enn prinses-sen selv.

Når det gjelder miljø-skildringene, er ikke Knutsen like heldig hele tiden. Her blir det for mye stilforvirring. Vikinger, rokokko-mennesker, moderne arbeidstøy og åpenbare lån fra Disney kommer hulter til bulter. Den meget velfriserte prinsen virker heller ikke helt ekte. Klarer man å overse dette, er tegningene i seg selv meget godt gjennomførte, med noen få unntak. En litt for "stiv" arm, et par vel luftige side-løsninger og noen få litt for skisseaktige detalje-tegninger, trekker noe ned. Kvitebjørn selv er imidlertid glimrende framstilt, diger, mektig, rasende, men også snill.

Totalt sett er Kvitebjørn Kong Valemon god og underholdende lesning, med mange dristige og uvante løsninger til julehefte å være. Det er massevis av liv i serien, takket være hyppig vinkelskifte og til dels voldsomme action-scener. Haakon W. Isachsen står for manuset, som, så vidt vi kan skjønne, følger Asbjørnsen og Moes fram-stilling ganske slavisk. Volker Zibell har hånd-tekstet, sikkert og godt som alltid.

Tor Sandberg

Isachsen, Asbjørnsen og Moe (manus) og Tore Knutsen (tegninger): *Kvitebjørn Kong Valemon* Asbjørnsen og Moes jul '91 32 s., farger. 22.50 kr Semic 1991 ISBN 82-535-1355-0

Tommy & Tigern:

Dennis og Knerten for 90-årene...

Med enkle og gode, men mer enn tilstrekkelige tegninger, så er det den verbale humoren som er sentrale i *Tommy & Tigern.*

I disse harde tider, med dårlig økonomi både hos private og i bedriftene, har to av våre største forlag bestemt seg for å dele på godene - vel, om det er så frivillig som det høres ut, skal ikke jeg ta opp til diskusjon her, men det har seg slik at 80-årenes største salgs-suksess innen tegneserie-verdenen, *Tommy & Tigern* nå kommer ut på to forlag, Bladkompaniet og Semic. Bladkompaniet satser dristig, Semic kjører safe. For å starte med det minst pretensiøse, Semics *Tommy & Tigern - Pelstryne*, album nr. 4 i rekken, så er dette et album i normalt format, samlet såvel avis-striper som søndagssider, og alle i farver. Bladkompaniet derimot har, i tillegg til at man allerede har et månedshefte ute, ambitiøst gitt seg ut på et storfore-tagende med en komplette-ring av de tidligste både striper og søndagssider. Dette er en bok 255 sider, med stripene i sort/hvitt, søndagssidene i farver. At boken i tillegg er innbundet gjør den til en nødvendighet for samlere som ikke allerede har komplette, amerikanske utgaver. Men i begge utgaver er det nok av godbiter, ikke bare for Tommy & Tigers-fans men også for tegnsereiefans generelt.

Tommy & Tigern - eller *Calvin & Hobbes* som de heter på original-språket, er et 80-tallsfenomen som er vanskelig å komme utenom. Konseptet til serien er så latterlig enkelt, at det er den eneste tenkelige grunn til at ingen har kommet på ideen tidligere. Tommy er 6-åring, og Tigern er en tøytiger som blir levende i Tommys fantasi, men som bare er det når disse to er alene. Og hvilke muligheter åpner det seg da ikke for ideer og gags...

Ikke siden Hank Ketcham for nøyaktig 40 år siden skapte sin serie om *Dennis*, har en tilsvarende kreasjon sett dagens lys. 70-tallet hadde sin *Garfield (Pusur)* - 80-årene *Tommy og Tigern*. Og ikke nok med at ideen i seg selv er god, med enkle, men mer enn tilstrekkelige tegninger, så er det den verbale humoren som er sentral i serien, noe som setter store krav til

oversetterne, Trygve Dyrøy og Sigbjørn Stabursvik for Bladkompaniets del, Finn Jørgen Solberg for Semics. Men alle viser at de behersker oppgaven, selvom navne-forvirring har dukket opp. Samtlige navn i serien er identiske i begge forlags utgaver med ett unntak — Bølla på skolen som plager Tommy heter Moffe hos Bladkompaniet, Bønna hos Semic. Men hvem klager på det? (*Tor Ødemark pleier å klage på slikt! Red.s anm.*)

Vi følger Tommy og hans tøytiger rundt i en velkjent tilværelse, hjemme, på skolen og på ferie. Men det er fantasi-verdenen han lever i som er det attraktive ved serien, for uten den vil ikke Tigern bli levende. Den sterkeste personligheten i serien er Tigern, til tross for at han følger Tommy i ett og alt. Tommy er seriens sentrale skikkelse, men det er Tigern som gjør ham til det han er. At han beveger seg på Mars, i Silur-tiden og i verdener som ellers er utilgjengelige, samt at Watterson kan finne på å plassere ham i abstrakte verdener som ellers kun er presentert av Pablo Picasso og Salvador Dali. Her må man bare la fantasien løpe, og leve seg inn i en verden der alt er mulig - en verden sett gjennom et barns fantasi, en verden der vi alle en gang har vært. Serien er med andre ord noe for barn i alle aldre.

Tommy & Tigern ble skapt av Bill Watterson på slutten av 80-tallet. For å få en serie distribuert i USA skjer dette helst gjennom et syndikat - i dette tilfellet er det Universal. Gjennom de senere år har det dukket opp noen nye syndikater, hvorav ett, Creators Syndicate, har sørget for å gi opphavsmennene gode betingelser, bl.a. opphavsretten til serien og originaltegningene tilbake.

Da Bill Watterson skapte skapte *Tommy & Tigern* var han student, med dårlig råd og små forhåpninger til serien. Men Universal gjorde et kupp — de tente på serien, kjøpte den, og inngikk en lang kontrakt med Bill Watterson, som siden skulle vise seg å bli et mareritt. En student med dårlig råd takker gjerne ja til en fast kontrakt og en sikker inntekt, spesielt om man får ny bil og andre goder på kjøpet. Watterson takket ja til en 20-års kontrakt, basert på en fast provisjon, som etter forholdene ligger langt under hva han i dag kunne få. Men Universal står fast på sin kontrakt, og Watterson går rettens vei for å omstøte kontrakts-betingelsene, foreløpig uten resultat.

Så mens all verdens syndikater sitter på gjerdet og venter, går serien sin seiersgang verden rundt, og gjør Watterson til millionær, og Universal til mangemillionær. Dette er blitt meg fortalt av andre serietegnere og syndikat-folk, og man føler jo at Universal burde endre betingelsene for en person og en serie av et slikt format.

Men *Tommy og Tigern* som serie er noe av det beste som finnes i dag av serie-humor, og det skal bli spennende å se om 90-årene kan komme opp med en nyskapning av det samme kalibret. Det er umulig å gjøre annet enn å anbefale serien på det sterkeste utfra det som her er lagt til grunn, ikke bare bøker, album og hefter som her er nevnt, men en komplett samling av serien.

Semics album er godt lesestoff, Bladkompaniets bok er en investering, og jeg unner alle å få del i en av de siste 50 års største nyskapninger innenfor serieverdenen, den Reuben-belønte *Tommy og Tigern.*

Tor Ødemark

Bill Watterson:
Tommy & Tigern:
Tunfisk og tøytigre
155 s., Innb.,
Bladkompaniet, 1991
ISBN 82-509-2624-2
ISBN 82-574-0873-5
(Bokklubben Nye Bøker)

Bil Watterson
Tommy og Tigern:
Pelstryne
48 s., Hf., kr. 36,50
Semic, 1991
ISBN 85-535-1301-1

Blaise-light Pia Zawa er Norges svar på Modesty Blaise. Så langt når hun imidlertid den godeste frøken Blaise bare til knærne.

Større skurekost for sex og vold —på norsk

Der hvor Blaise er en voksen, livserfaren kvinne med mange menn og dødsfall på samvittigheten (som hun forøvrig ikke plages så alt for mye med) er Pia Zawa kun en furten jentunge med en stor revolver. Der hvor Blaise er forførende og erotisk opphissende i eksklusive halvt gjennomsiktige modeller fra Paris, er Pia Zawa bare naken.

Det forhindrer imidlertid ikke at Tore Knutsens debutalbum med Pia Zawa i hovedrollen, er en underholdende affære. Her er det stort tempo, rødglødende revolverne, blod, ville biljakter og noen tårer fra de overlevende, når de kommer til syne i det kruttrøyken driver bort.

Albumet er delt opp i flere korte og til dels sammenhengende historier. Handlingen finner stort sett sted i de bynære strøk, blant politimenn og ban-ditter med hang til å løse de fleste uoverstemmelser med bly. Når Pia Zawa kommer inn i handlingen, er det ofte med utgangspunkt i badekaret eller sengen, steder hvor man som regel ikke har alt for mye klær på seg. Selve påkledningen tar ikke lang tid. Selv ute i sine raske bil, benytter Pia Zawa kun det nødvendigste av tekstiler. Knutsen lar Pia Zawa benytte seg av sitt kjønn, for å få overtak på de til dels håpløse mannfolka han befolker seriene sine med.

Når nakenhet ikke er nok, lar han henne føre en proper neve. Pia Zawa er imidlertid ikke uovervinnelig. Hun taper kamper og mister venner og elskere. Humoren, som tidligere var langt mer tydelig i Knutsens eventyr (både i strek og innhold) om Pia Zawa, er noe tonet ned i albumet. Om det er udelt heldig, er jeg ikke sikker på. Med den streken Knutsen har, uansett hvor nær opp til virkeligheten han forsøker å legge seg, er det bare hårfine marginer før han tipper over i parodien (selv om han var nærmere parodien tidligere — realismen er altså hva Knutrsen streber etter...). Knutsens skikkelser er litt stive og støle av og til. Det hender også at kroppene står plassert i litt merkelige posisjoner.

Dette er imidlertid bare små skjønnhetsfeil som Knutsen nok vil "vokse" av seg. Sett i relasjon til hvor kort tid han egentlig har tegnet på heltid, er albumet med Pia Zawa er veldreid og hyggelig sak. Personlig liker jeg nok likevel Knutsen bedre i Kong Vaelmon.

Tor Sandberg

Tore knutsen:
Pia Zawa
(X9 Spesial)
Al., 48 s., kr. 19.50
Semic 1991
ISBN 82-535-1342-6

Pia Zawa kaster fillene i den hensikten å vri hodene rundt på teite mannfolk.

Blueberry igjen

Det første albumet med den frynsete antihelten Mike Donovan Blueberry kom i 1963. Ved et hvert nytt Giraud/ Moebius-album stopper verden for en stakket stund. Nå har enda et kommet ut.

Gjennom 3 tiår har det kommet i alt 23 album, men i tillegg kan vi telle et par løse om den purunge Blueberry og dessuten en kronologisk uavhengig albumserie, også om den unge Blueberry, tegnet av newzealenderen Colin Wilson, som plagierer mesterens stil, Jean Giraud. På den annen side; hvem plagierer ikke Jean Giraud?

Franskmannen Jean Giraud eller hans alterego Moebius (selv om skillet mellom dem kun er filosofisk i innledningen av 90-årene) er tegnernes tegner. Han er den tegneserietegneren som har hatt og sannsynligvis fortsatt har størst innflytelse på samtidens tegneserier. Likevel står ikke Jean Giraud for noe radikalt annerledes, men solid plantet i en erkefransk håndverkstradisjon. Hans betydning kommer fram i hvert album han gir ut, enda så mye som han tegner, av rusk og rask - og tidvis av geniale perler. Ved et hvert nytt Giraud/Moebius-album stopper verden for en stakket stund.

Serien om Blueberry er en kronologisk om even-

tyrene til en amerikansk kavalerioffiser, opprinnelig fra sørstatene, men mistet arven og havnet på nordstatenes side under borgerkrigen. Helt fra begynnelsen var Blueberry en mann som hadde tapt alt, sin fortid og sitt navn. Blueberry er et dekknavn han grep i farten. Egentlig heter han Mike Donovan. Gjennom de tre tiårene som serien om Blueberry har utviklet seg, kan man nå se på som en kamp for å vinne dette navnet tilbake. Opprinnelig var serien om et menneskelig fall, en nedtur, om en karakter som holder på å gå til grunne på grunn av omstendigheter han selv ikke styrer.

Serien er født i 60-tallets individualisme, og preges av tidens fokusering på hvordan individet skal underordnet seg samfunnet, og mot 70-tallet hvordan fokusering hyller den indivdualistiske opprøreren som bryter med samfunnets konforme krav. Hæren, som en allegori på det kollektivistiske samfunnet uten individualisme, kunne logisk sett ikke gå i hop med rebellen, og 70-tallets Blueberry-album forteller om konfliktene mellom Den Ene kontra De Mange, før bruddet er et faktum. Bruddet medfører at rebellen stiller seg utenfor samfunnet som en lovløs, men når 80-tallet innfinner seg, søker individet igjen tilbake til den kollektive trygghet.
Og de siste album har vist forviklingene for å nå dette målet. Blueberry har selv gitt svaret på hva han søker: "Jo...rettferdighet!" (*Indianerne som forsvant*).

Denne rettferdighets-patos forklarer seriens fatalisme. Den er også, nødvendigvis, utviklingen til tegneren selv, ikke bare stilistisk og håndverksmessig, men også Jean Giraud er blitt eldre og middelaldrende, og opplever sin samtid forskjellig fra den en gang unge, radikale tegneren. Serien har hele tiden vokst, fra den umodne og klisjefylte tegneren i de første albumene, til en moden, inspirert tegner som lager sine beste ting innenfor tegneseriemediet som helhet, til en eldre tegner som går til tegnebordet mer på grunn av kommersiell nødvendighet enn av overskudd og inspirasjon.

Da seriens (med)-forfatter Charlier døde ifjor var serien kommet til et alvorlig skille, men allerede før hadde serien mistet sin berettigelse. Det var ikke noe mer å fortelle, annet enn å gi Blueberry hans navn tilbake og rettferdighet. Det er gjort, slik at hver av de siste albumene står som epiloger, først en, så enda en, og nå har den tredje epilogen kommet. Selv titlene koder en slutt; *Hvor sporet ender, Siste kort*. Med den kommersielle suksessen som Blueberry har og har hatt, og nå som han står for sitt endelig gjennombrudd i USA, som kanskje den første franske serie på bred basis (både Asterix og Tintin har aldri vært i nærheten av den suksess de har i Europa), er det lite som tyder på at vi har sett Mike Blueberry for siste gang — enda serien selv gir grunner nok for det.

Ved siste album har Blueberry fått renvasket sitt navn. Han er ikke lenger en ettersøkt forbryter. De siste løse tråder og det siste komplott ble løst i forrige album. Hva er igjen? Ingenting. *Vent litt*, det var noe med en kvinne for et titalls album siden, hva het hun igjen? Pearl? *Chihuahua Pearl!*

Slik må Charlier og Giraud og dermed Blueberry ha tenkt. Iallfall oppsøker helten, som ikke er noen antihelt lengre, en sterk, flott, individualistisk kvinne — og med litt frynsete moral, et rent speilbilde av seg selv. Pearl har tidligere gått inn og ut av fortellingen uten at Charlier har vært en dyktig nok forfatter til annet enn anskueliggjøre henne, men det ligger innenfor begrensningene av westerngenren. Til forskjell for flertallet av sin franske kollegaer har Jean Giraud aldri vært noen pornografisk tegner, knapt nok erotisk, og hvor han har hatt muligheten for det, har han ikke utnyttet det. I *Arizona Love* er det ett høydepunkt som dramatiseres på omslaget; Blueberry og Pearl som holder om hverandre og stirrer hverandre dypt og dramatisk inn i hverandres øyne mens det lyner og tordner rundt dem.

I historiens fortelling rir Blueberry ned midtskipet av kirken hvor Pearl holder på å bli viet og han røver henne med seg og rir inn i ørkenen med den motvillige bruden. Her tilbyr han den motvillige bruden en elskovshule, med flammende bål, vin og krystallglass. Og toppen av kransekaken er en pengeformue som han tilbyr henne halvparten av. Det meste interessante med Pearl-skikkelsen er hennes troløshet og pengegriskhet. Beruset av penger går hun i et anfall av lettsinn til sengs med Blueberry, men neste dag har edrueligheten kommet tilbake. Blueberry ønsker et liv som en gift ranceeier, en tilværelse som ikke umiddelbart faller i Pearls smak. Altså konflikt. Hun lurer fra ham pengene og stikker av, og en stund utover er det faktisk Pearl som er hovedperson og den individualistiske opprører.

Forlagets omslagstekst forteller videre: Samtidig er den forsmådde brudgommen på jakt etter Blueberry med en gjeng revolvermenn. Og på sporet av dem igjen følger en sheriff og hans enfoldige medhjelper. Alt ligger til rette for et dramatisk oppgjør når alle sammen ankommer den lille byen Yuma i Arizona...

Synd å si det, men det dramatiske oppgjøret skjedde til sengs ute i ørkenen noen sider tidligere (uten at leserne fikk med seg detaljene). Blueberry følger tafatt i sporene av Pearl, og i steden for gripe hånd om utviklingen, slik

Blueberry kronologisk

Serien om Mike Donovan Blueberry er som lang gammeldags føljetong, en romanserie uten ende, men med en mengde epiloger. Den presenterer en mengde ulike mennesker som kommer inn i handlingen, og forsvinner ut igjen, for på et senere tidspunkt atter spille en rolle igjen. Man må lese det meste for å få det fulle overblikket, selv om de enkelte album har høydepunkter som kan leses uavhengig av resten. Albumene har i de skandinaviske land hatt flere utgivere og forlag, og blitt sendt ut i et sant kronologisk kaos. Samtidig som paret Giraud og Charlier har stått som forfattere for hovedutgivelsen, har det også kommet ut en novellistisk kortserie om Blueberrys ungdom, mens new zealenderen Colin Wilson har fortsatt denne i ytterligere en tredje serie, som går pararellt med hovedserien. Colin Wilson tegner tett opp til Girauds stil, slik at forvirringen ikke blir for stor. Hovedserien, som strekker seg over flere tiår, kan tematiseres i ni sykluser, som listes nedenunder.

Begynnelsen

1. Fort Navajo (Fort Navajo)
2. Torden i vest (Tonerre á l'ouest)
3. Ensomme Ørn (L' Aigle Solitaire)
4. Med døden i hælene (Le Cavalier)
5. Det store oppgjøret (La piste des Navajos)

Parantesen

6. Sheriffen (L'homme à l'etoile d'argent)

Jernbane og indianere

7. Jernhesten (Le cheval de fer)
8. Kampen mot Steelfingers (L'homme au point d'acier)
9. Indianere på krigsstien (Le piste des sioux)
10. Det store vinterfelttoget (Général Tête Jaune)

Gull

11. Von Luckners gullgruve (La mine de l'Allemande perdu)
12. Gjenferd og gullkuler (Le spectre aux balles d'or)

Mexico

13. Skatten i Mexico (Chihuahua Pearl)
14. Pengejakten (L'homme qui valait 500.000$)
15. kampen om gullkisten (Ballade pour en cercueil)

Fredløs

16. Jaget vilt (Le hors-la-loi)
17. Jakten på Blueberry (Angel Face)

Indianere igjen

18. I Vittorios vold (Nez Cassé)
19. Den lange marsj (La longue marche)
20. Indianerne som forsvant (La tribu fantome)

Epiloger

21. Hvor sporet ender (Le bout de la piste)
22. Det siste kort (La derniere carte)
23. Arizona Love (Arizona Love)

I tidligere TEGN:
TEGN 2/86:
"Blueberry Fields Forever", artikkel som beskriver seriefigurens utvikling i lys av serietegnerens ditto.
TEGN 5/87:
Intervju med Jean "Moebius" Giraud

han ville ha gjort i noen album tidligere, går han på fylla.

Jepp! Her har det sannelig skjedd et tidsskifte. I Yuma skjer det stort sett ingenting, alt annet enn et dramatisk oppgjør, men at løse tråder tvinnes sammen. Men det finnes et annet bevis på et tidsskifte, og det kan konkluderes når albumet er gjennomlest, når pengene er fordelt, Blueberry har dratt sin veg og Pearl sin, at vi *ikke* kan telle *et eneste lik* gjennom hele fortellingen! Det er som vi ikke helt vet om vi liker eller misliker det...

Alt i alt er den siste (foreløpige) epilogen slett ikke dårlig. Den er underholdende og den er veltegnet, og selv om Pearl springer naken rundt, er det på langt nær noen "voksen" serie i begrepets mest odiøse betydning. Det er heller ikke stor kunst, men et verk av en tegner som kjenner både seg selv og seriemediet til bunns.

Serien om Blueberry har altså et liv i seg selv, akkurat som Donald Duck. Men som pseudo-historisk skikkelse kan ikke Blueberry ha evig liv. Før eller siden vil vi lese det siste albumet. Charliers bortgang burde ha vært endepunktet for en seriefigur som ikke lenger har noen berettigelse, men det ser ut til at de kommersielle grunnene er for sterke til at albumserien kan legges ned.

Arizona Love baserer seg ikke på et ferdig manus, men på notater som Charlier etterlot seg som kun skisserer en løs handling framover. Blant annet vises dette i en interessant parantens på albumets siste sider; tegningen av fotografi av en gruppe eldre indianere, og blant dem en hvit mann. På dette er det skriblet en dato, 1901 og lengre ned en dato; 1856-1916. Om dette er Blueberrys liv, og ikke fotografen, kjenner vi hans endepunkt. Han blir altså 60 år gammel.

Finn Bjørklid

Charlier og Giraud:
Arizona Love
hf., 60 s., kr. 46,50
Semic, 1991
ISBN 82-535-1290-2

Slem som en and

Donald Duck er en sadist. Han mishandler folk. Han knuser fingrene deres i vinduskarmen. Han binder dem når de er hjelpeløse i bare pysjamsen.

Slik er det iallfall i *Klassiske Bobler nummer åtte*, hvor vi finner "Melken skal frem". Denne serien ble i sin tid sensurert på grunn av Donalds råskap og hengt på utgiverens kontor kun for intern nytelse. Dette var i 1957. Først mer enn 30 år senere, i 1990, ble den publisert for aller første gang i USA. Egentlig er det ganske så merkelig at serien led denne skjebnen, for Donald blir stort sett framstilt som en pliktoppfyllende og samvittighetsfull arbeidsmann. Det er kun i noen få ruter mot slutten av serien at det renner over for ham.

Jeg synes å huske serier hvor Donald opptrer langt mer brutalt og sadistisk enn her. Og hvis jeg

Grøss og gru i Egypt
Fra "Mumuiens ring", opprinnelig 1943

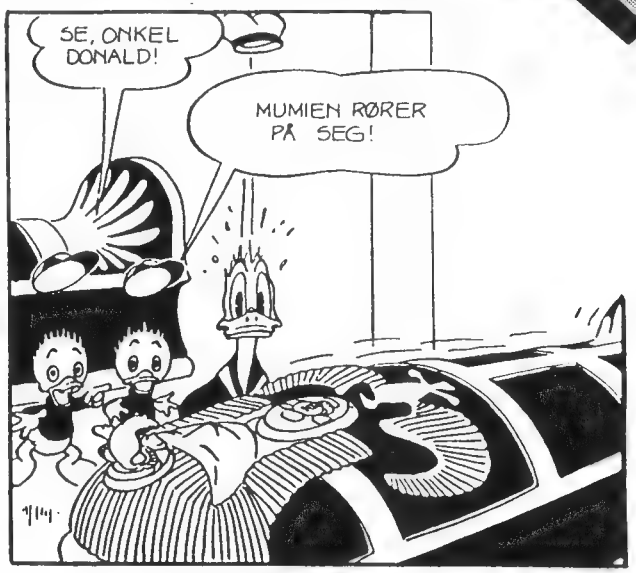

skulle huske feil, er jeg sikker på at Onkel Skrue har vært langt mer ondskapsfull enn dette, som i debuten.

Barks har flere godbiter å by på i nummer åtte. *Menehunenes øy* og *Mumiens ring* publiseres for første gang på norsk i fullstendige versjoner. Spøkelsesby-mysteriet kommer i uavkortet versjon i forhold den som stod på trykk i Donald Duck & Co. Den eldste historien (*Mumiens ring*) stammer fra 1943. Den nyeste (*Mayaenes krone*) er fra 1963. Forskjellen er påfallende. Selv om Mumiens ring er både underholdende og til tider svært morsom, er tegningene preget av at Barks ikke helt har funnet sin form. Detaljene er færre, rutene større og mer ensartede og Ole, Dole og Doffens "hamsterposer" virker heller ikke som et særlig godt påfunn.

Mayaenes krone er imidlertid en helstøpt sak med gjennomtenkte sideløsninger og en detaljrikdom av en annen verden. Her er det action nok til å tilfredsstille regissøren av en James Bond-film, her er det eksotiske miljøer, her er det mysterier, her er de "skurkeste" skurkene, tapperhet, oppfinnsomhet og slapstick. Det eneste som vel mangler er en nydelig Maya-prinsesse, men hun ble nok ofret før Barks startet å tegne serien, dessverre. Det beste med serien Klassiske bobler er den uslitelighet den besitter.

Donald tar sin velfortjente hevn...
Fra "Melken skal fram" (1957)

Barks er som sex - ikke til å bli lei av.

Tor Sandberg

Carl Barks:
Klassiske Bobler — Nr. 8
Innb., 188 s.
Hjemmet Forlag

Reversert eksorsisme

Djevelens barn er tittelen på andre album i serien om Takuan.

Takuan er forøvrig en hovedperson som nesten forsvinner blant de andre og langt mer bemerkelsesverdige personene som italienerne Serge Le Tendre (tekst) og Emiliano Simeoni (tegninger) fyller sine album med. Det hele mesterlig fargelagt av Teresa Biagioli. Som i første album i serien, Guds gale, handler det om forkrøplet, religiøs tro.

Handlingen foregår i middelalder-Europa, en tidsalder hvor overtroen florerer, blant annet med heksebrenning som resultat. En gal adelsmann er sentrum i historien. Han er på leting etter evig liv. For å oppnå dette, er han villig til å inngå avtaler med hvem som helst, også Djevelen selv. For å komme i kontakt med Satan, ofrer adelsmannen barn, og hvilke som helst barn. Han trenger et barn som er besatt av Djevelen, for å lykkes. Dette barnet finner han ved hjelp av en heks.

Virkelighet og overnaturlige evner går hånd i hånd i dette albumet. Her snakker ulvene. Her får tanker flammer til å oppstå av ingenting. Det hele fungerer imidlertid meget bra. Vi "tror" på det som skjer. Simeonis tegninger er formidable i all sin detaljrikdom. De distinkte ansiktene slår mot en og blir hengende igjen lenge etter at man har lukket albumet. Naturskildringene og middelalderlandsbyene er også som tatt fra fotografier, "knipset" av fra forrige århundres naturalistiske historiemaleri.

Det er bare framstillingen av Satan som ikke helt fungerer, synes jeg. Disse tegningene blir ikke skremmende nok, paradoksalt på grunn av måten menneskene er skildret i serien. Heksa er langt mer skremmende i all sin nakenhet, og det på tross av at hun er en vakker kvinne.

Oppbyggingen av første album i serien, Guds gale, var langt på vei den samme. Også der var det møtet med demonen som fungerte dårligst. La oss håpe at Le Tendre og Simeoni legger av seg trangen til å lage Hollywood-action ved neste møte. Slik det er nå, kaller scenene med djevlene mer på smilet enn grøsset. Det er beklagelig etter en så besnærende oppbygging mot klimaks.

Tor Sandberg

Le Tendre (tekst)
og Simeoni (tegn.):
Djevelens barn
Oversatt: Heidi Grinde
Håndtekstet: Volker Zibell
Al., 48 s., kr. 49.50
Semic 1991
ISBN 82-535-1300-3

Vi bryter grenser!

Konvertering

For alle som jobber med data, påtar vi oss alle typer konverteringsjobber.

Ring for nærmere informasjon

Tidsskrifter
Årsberetninger
Programmer
Brosjyrer

Forretningstrykksaker:

Brevark
Fakturaer
Konvolutter
Loddbøker
Billetter

Selvklebende etiketter

Aviser
Tilbudsaviser

PRØV OSS!

SANDVIG A/S

SATS • REPRO • TRYKK

Vestre Ringvei 5, 1800 Askim, Telefon (09) 88 49 11 Telefax (09) 88 24 87

En avisand eller to

eller

Knut Nærum har skiftet parti

SV gikk sterkt fram ved siste valg, mens Arbeiderpartiet gjorde det verste valget siden før krigen. De to partiers respektive aviser er *Arbeiderbladet* for sistnevnte og *Ny Tid* for førstnevnte.

Arbeiderbladet har hatt og lider vel fortsatt av synkende salg og annonsesvikt. Først forsvant tegneren Finn Graff til Dagbladet, og nå har Knut Nærum pakket sammen sin onsdagsspalte i rockebilaget og dratt sin kos. De optimistiske prognosene for SV fikk partiet til å ruste opp avisen med en million. Og resultatet har ikke latt vente på seg; en måned etter omlegging har abonnementene økt med nette 1500 stykker. Et av trekkplastrene er Knut Nærum...

Ny Tid har lenge vært i krise. En omlegging for et par år siden til en såkalt weekend-avis ble ikke fulgt opp, og langsomt ble Åsmund Lindahls formgivning sabotert, og til slutt i sådan grad at formgiveren forlangte sitt navn strøket. Alle de gode ideene ble langsomt skrapet. Først forsvant Tor Bomann-Larsen, deretter kastet man ut portrettintervjuet og til slutt var det kun uleselige artikler med uskarpe portrettbilder av menn med armene i kors som propaganderte for klassiske SV-fanesaker, som Erik Solheim ikke brydde seg om likevel. Avisen ble et klassisk SV-schizofreni, alle de artiklene som partifolkene synes *bør* stå der, og som de allerede kan, og derfor ikke leser, samtidig som partiet utad snakker om helt andre ting.

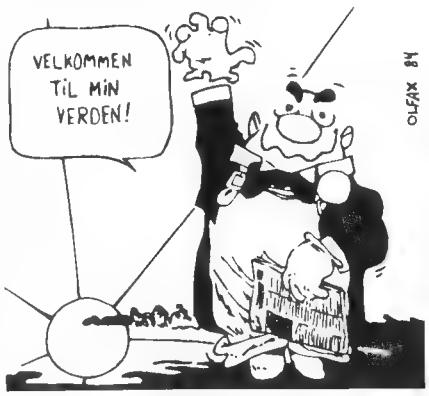

Egoland av Ivar Gjørup, var altfor bra for Danmark og Norge?

Frustrert? Vi?

Ny Tid hadde en tegneserie, forresten, *De frustrerte* av Clare Bretécher (se TEGN 1/86), som ble selve SV-tegneserien i Norge, og i en slik grad at den fikk dødskysset. Da de ikke lenger var flere striper å trykke, og Ny Tid atter en gang søkte en ny tid, ble TEGNs redaktør forspurt om en ny serie. Han foreslo Quinos ensidere, men forslaget fikk ikke gjenklang hos Ny Tids redaktør. Senere ble denne serien trykket i Klassekampen, uavhengig av både Ny Tid og TEGNs redaktør, men sannsynlig pga et vink fra Jón Sveinbjørn Jónsson. Ny Tid kjente, som så ofte for en før, ikke sin besøkstid. Det er som minnes Hans Fredrik Dahls ord om at "en god sosialistisk avis er en selvmotsigelse". Ny Tid er dårlig fordi det er dens karma. Og Ny Tid har i hele sin tid vist at gode forsetter ikke varer...

Dog, etter tid fikk Ny Tid en erstatning for *De frustrerte*, og en riktig bra en også; danske Ivar Gjørup, short for Olfax og hans geniale *Egoland*. Gjørup er gymnaslærer i latin og gresk (og anmelder i den danske avisen *Information*, som også leses av mange nordmenn fordi den er noe så sjeldent som intelligent). *Egoland* er en tegneserie om livet (Dementia Vulgaris Hyperdys-biotica), filosofien og en spesiell gud (ja, en Gud!) ved navn Divus Madsen og hans troløse menighet. Serien oppsto på Informations kultursider på sensommeren 1984 og fikk hurtig sin menighet, og det er ikke ofte det oppstår en tegneserie som er intelligent, genial og strålende tegnet, foruten å til stadighet diskutere emner som menneskehetens mulige eksistens, skapelsens mysterium og galskapens guddommelighet med mere. Serien slo aldri særlig an i Ny Tid, hvor samlivskriser og frustrasjoner var mer lette emner. Et ukjent faktum er kanskje at TEGNs redaktør ble hyret for å oversette og tekste *Egoland*, inntil serien ble nedlagt ved årsskiftet 1990/91. Det som mangler nå er en artikkel om Ivar Gjørup og *Egoland* i TEGN.

Etter at Egoland forsvant var det ikke mye igjen i Ny Tid, og så kom omleggingen. Og det må sies at den har vært vellykket. Ny Tid er blitt leselig igjen; med muntre spalter, velskrevne artikler og fiks og lesbar layout. Portrett-intervjuet er kommet tilbake, nå med portrett-illustrasjoner av den gamle tegneseriefantom fra norsk undergrunn på tidlig 70-tall, Arne Isachsen (som er bror til seriealbum-redaktør på Semic, Haakon W. Isachsen). Spørsmålet er hvor lenge denne får leve, før forfallet atter setter inn. Ny Tid stoler nemlig ikke på tegningens iboende kvaliteter og lar tegnerens inntrykk fotfølges av et fotografi. Men man har iallfall fått inn en tegneserie igjen, nå norskprodusert og det er gir grunnlag for å lette på hatten.

Nærum med poltiske bokserhansker

Knut Nærum er en skarp satiriker som også kan tegne, og bedre enn hva han selv gir seg kredit for. Det var lenge klart at ørkenvandringene rundt ungdom- og rock-kultur i Arbeiderbladet var et for trangt rom for Knut Nærums

Knut Nærum, med Bloid, er en skarp satiriker som er for bra for sitt eget beste?

DETTE HAR HENDT:
JEG MÅ SI AT DETTA VAR EN GENISTREK I VERDENS MILJØMINISTER GÅR FORAN MED ET GODT EKSEMPEL VED Å TA BUSS TIL JOBBEN
STATSMINISTERENS DOBBELTGJENGER SKAPER KAOS I STUDENTERLUNDEN...
GI MEG STØTTE!
GI MEG FULLMAKTER!
GI MEG ARBEIDSRO!
GRO JEL ANGRER!
JEG SKAL IKKE KRITISERE REGJERINGENS EGOISTLINJE MER!
ENKELTE TING ER TROSS ALT VIKTIGERE ENN POLITIKK!
TA DEN DI BÆRUMSWERR!
DET VARR JENTA SI DET, SOM IKKE ERR RREDD FORR Å FÅ MØKK UNDERR NEGLENE!
MARRTIN TRRANMÆL HADDE GRRINT! OG DET VARR GUTT MED MØKKETE NEGLERR!
TORBJØRN STANS HER!
JEG TRODDE VI SKULLE KJØRE LITT OPP OG NED I AKERSGATA?
HVEM ER DU?
JEG FINNER DET UNDER DE RÅDENDE OMSTENDIGHETER KLINKENDE KLART AT DENNE TYPE PROBLEMSTILLING IKKE KAN FÅ SÆRPRIORITERING!
Å NEI! HUN HAR HJERNEN DIN! NÅ GJELDER DET Å TENKE FORT!
SE BAK DEG! DET ER INGE STATSMINISTER!
FORBANNA FIKST GJORT, GRO. MEN ÅSSEN KLARTE DU Å FÅ OPP TOPPLOKKET HENNES?
ÉN GANG LEGE...
MEN ÅSSEN KUNNE DU TENKE IT ET SÅNT TRIKS UTEN HJERNE?
EN GANG STATSMINISTER...
SAMTIDIG PÅ BLÅSENBORG...
NÅ SPØRR DET BOSS FOR AT VI SKAL KLARE Å KOMPROMITTERE STATSMINISTEREN!
HYSJ!
SNAKKER JEG MED DET ALBANSKE KONSULATET? DETTE ER FRA DEN NORSKE REGJERING. DERE HAR VEL IKKE 200 ENVER HOXHASTATUER TIL OVERS?
NESTE UKE: FØLG MED! Å BLI STÅENDE UTENFOR ER OVERHODE INTET ALTERNATIV!

skarpe penn (se TEGN 3/90), selv om han fikk gjort maksimalt ut av dem. Hans nye serie i Ny Tid er en slags "forviklingar" rundt stortingets politiske (og upolitiske liv) med en korpulent, undersøkende journalist Rita Bloid (ordspill på blod og tabloid?) som en rød, og kanskje grønn tråd. Her får vi f.eks. den sanne historien om hvordan en statsminister Gro Harlem Bruntland-klone har fått hjernetransplantasjon av den aktive Don Corneole (råkjører Syse) for å kompromittere nettopp statsministeren, men ved en feil har hans høyre hånd (akkurat som Frankensteins ditto) tatt feil hjerne. Hjernen kommer fra statsministeren selv, slik at ingen merker forskjell - inntil Gro med en skikkelig venstre uppercut legger klonen horisontal på gatelegemet og rapper sin egen hjerne tilbake. "En gang lege, en gang statsminister...", kommenterer hun og legger hjernen tilbake under topplokket.

Dette er vel såpass snertent og respektløst av Knut Nærum at det bare er et tidsspørsmål hvor lenge han får lov til å holde på før noen på sentralt hold i SV-ledelsen sier at "dette kan vi ikke ha gående løs!" Sikkert under begrunnelsen at *dette* er ikke morsomt, selv om det er det. Og hvis vi skal lære av historien, som gamle marxister påstår, kan vi huske at Tor Bomann-Larsen ikke ble gammel i Senterpartiets organ *Nationen* da han kom med en vits om Senterpartiet og før det ble han heller ikke gammel i NKP-avisa *Friheten* ved å komme med en vits om Sovjet. TEGNs råd til Knut Nærum er å være så respektløs han kan før SV blir mer statsbærende og ansvarlig. En sak for Rita Bloid med andre ord.

Klassekampen

Det finnes også en annen avis, Klassekampen, på venstresiden i Norge, "til venstre for enhver rådende regjering", som den selv ynder å kalle seg. Også Klassekampen er inne i en oppgradering (slik vi snakker om "software") denne høsten. Eierne skyter inn 3 millioner, mot Ny Tids ene. Betyr det at Klassekampen er tre ganger bedre? Det betyr at Klassekampen kommer fem ganger oftere i uka enn Ny Tid, hverken mer eller mindre. Klassekampens eiere er et AS hvor redaktør Sigurd Allern eier 80 % av aksjene. I samme forbindelse kan vi komme med en avsløring: TEGNs redaktør er faktisk firmenning av Klassekampens redaktør Sigurd Allern...

Bedre er et spørsmål om kikkert

Er Klassekampen blitt bedre? Han som solgte meg den utenfor postkontoret på Carl Berners Plass synes ikke det.

—*Den var bedre før*, sier han, og den var iallfall annerledes før. Berliner-formatet er beholdt, og er således mindre tabloid enn Ny Tid, og titlene er mindre ruvende. Det er mange som holder Klassekampen for dens gode utenriksmateriale, og med rette. Den er faktisk mindre preget av undertrykkelsesporno enn visse andre venstreblekker, som Markus Markusson kommenterer. Derimot er det ikke mye igjen av den knallrøde logoen med veiende flagg og gurubilder. Det er muligens litt mismodig.

Noen ny tegneserie har det ikke kommet ut av de tre millionene, men de gamle er fortsatt brukbare. *Quino*, som har den ulykksalige *Mafalda* i Dagbladet, har en ikke-tegneserie. Den består ikke av ruter, men av en stor helsides tegning som forventer at leseren ser bevegelsen før og etter. Quinos helsidespaneler er råe og vilt sarkastiske innlegg over den lille mann i det tungt industrielle samfunn, en håpløs kamp mot byråkrater, ensretting og forurensning. Quino er argentiner, og det argentinske samfunn har en historie av undertrykkelse og kapitalistisk råkjøring som vi i det sosialdemokratiske Skandinavia kan spå oss lykkelig over å ikke kjenne særlig til. Det som i Klassekampen kan leses som sarkastisk harselas kan være bitter virkelighet der hvor Quino tegner.

På baksiden finnes nok en serie, fortsatt ikke norsk, men danske *Statsministeren*, som er en uskyldig og mild

Fortsetter neste side...

kritikk av de underlige styrende. Danmark har bevist at parlametaristisk kaos fungerer, og det samme er også tilfellet med Statsministeren. Tidligere var det forresten *The Kingdom of Id*, (eller *Trollmannen Tresk*). Jeg har alltid syntes at den hadde skarpere klør. Litt ondskapsfullt kan vi si det samme om resten av avisen. Ledsaket gjennom alle år har riktignok Klassekampen en dyktig tegner, men han står oppført uten navn. Synd.

Om Klassekampen virkelig har fått utvidet sans for kaptialistiske spilleregler, så bør de sørge for å kjøpe Knut Nærum til sin egen avis...

Finn Bjørklid

Statsminsteren, sistesidetegneserien i Klassekampen, for lun og dvask og dansk til å ha klør?

Duckmobiles — på hjul med Donald Duck & Co

Men hvem i all verden skulle finne på kjøpe et hefte som dette?

Omslaget tiltaler kanskje enkelte bilfolk og trolig veteranbil-entusiaster i særdeleshet, men hva med oss donaldister? Her må det nøye granskning av omslaget til for i det hele tatt å fatte interesse.

Geir Hasnes, forfatter av utallige artikler om Donald Duck og Carl Barks og "Kvitt eller Dobbelt"-deltager, er tilbake igjen med et hefte om biler i samme ånd som Barks' Donald-bil nr. 313. Sammen med seg har Arne Asphjell. Her går de grundig til verks, og med en barksists dyktighet, presisjon og innlevelse beskrives såvel originale biler bygget i Barks' (Donaldismens) ånd, som Barks' tegnede biler med referanser til hvilke historier disse har vært fremstilt.

Heftet er rikt illustrert, ikke bare for oss, men også for bilentusiaster, viser forfatterne oss ikke bare tegnede biler, men også de antagelige opphav tegningene har hatt i virkelige modeller. Hasnes har i tillegg til Barks, måttet introdusere oss for hans trolig nest største ideal, Al Taliaferro, for å få med det vesentligste. Forfatterne har inndelt kapitlene etter tegneseriens prinsipper; Skrues biler, B-gjengens biler, Dollys biler etc. men ikke uten å ta med kapitler for veteranbiler, luksusbiler, belønnings-biler og til og med utstyr.

For kort å sammenfatte, så er *Duckmobiles* et hefte som kan gjøre bilfolk tegneserie-interesserte, og tegneseriefolk bil-interesserte. For kun å favne over den siste gruppen; kjøp heftet — det er verdt pengene!

Tor Ødemark

Geir Hasnes & Arne Asphjell:
Duckmobiles
—på hjul med Donald Duck og Co
Hf., 32s., Kr. 30,-
Classica forlag,
Ragnhilds gate 10, 7030 Trondheim
ISBN 82-7610-002-3

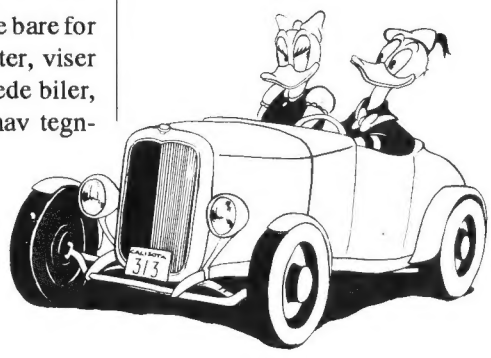

Superman's Song

En av årets flotteste musikalske opplevelser får man ved å låne øre til *Crash Test Dummies* LP *The Ghosts That Haunt Me.*

Denne amerikanske gruppa henter inspirasjon fra folkemusikk, og kommer opp med noen helt nydelige pop-perler hvor fiolin, munnspill, trekkspill og piano får rå grunnen ved siden av gitar, bass og trommer.

Grunnen til at vi skriver om dem her i tegn er balladen *Superman's Song*, som med sin tekst nok en gang viser hvor tett rock og tegneserier av og til henger sammen (Se TEGN nr. 8). Teksten er skrevet av gruppas sanger og gitarist, Brad Roberts.

T.S.

Tarzan wasn't a ladies man
He'd just come along and scoop 'm up under his arm
Like that, quick as a cat in the jungle
But Clark Kent, now there was a real gent
He would not be caught sittin'around in no
Junglescape, dumb as an ape doing nothing

Superman never made any money
For saving the world from Solomon Grundy
And sometimes I despair the world will never see
Another man like him

Hey Bob, Supe had a straight job
Even though he could have smashed through any bank
In the United States, he had the strength,
but he would not
Folks said his family were all dead
Their planet crumbled but Superman, he forced himself
To carry on, forget Krypton, and keep going
Tarzan was King of the jungle
and Lord over all the apes
But he could hardly string together four words:
"I Tarzan, You Jane"

Sometimes when Supe was stopping crimes
I'll bet he was temped to just quit and turn his back
On man, join Tarzan in the forest
But he stayed in the city, and kept on changing clothes
In dirty old phonebooths till his work was through
And nothing to do but to go on home

Kulturrådets manuskonkurranse:

Svart postmester i Kragerø vant

I 1664 ble en seks år gammel afrikansk slave gitt som gave til Norges stattholder Ulrik Frederik Gyldenløve. Gutten vokste opp ved det danske hoff under det høyst uafrikanske navn Christian Hansen Ernst.

Gyldenløve likte gutten og ga ham sin frihet, og ikke nok med det: Av misforstått godhet skjenket han ham en embete. Dermed kom Ernst til Norge i 1681 for å overta som postmester i Kragerø.

Dette er utgangspunktet for Siri Dokkens og Baard Enoksens tegneseriesynopsis *Kongens Mand*, som vant førsteprisen i *Norsk kulturråds synopsiskonkurranse*. Historien skildrer Ernsts umulige dobbeltstilling som embetsmann og samtidig et av de første ofre for rasisme i Norge. Dette er en sann historie, dramaturgisk enkel og av den typen som utvikler seg ubønnhørlig mot katastrofe. Den egner seg glimr-ende for illustrering.

Hensikten med konkurransen, som Kulturrådet arrangerte i samarbeid med Norsk illustratørforbund, var å få fram gode manus og gode manusforfattere. Illustratørforbundet vil eventuelt kople de beste forfatterne med aktuelle tegnere. Akkurat dette er neppe noe problem når det gjelder vinnersynopsiset, siden Siri Dokken selv er tegner.

Fra Napoleonskrigene til Oslos underverden

Førstepremien var på 15 000 kroner, mens juryen valgte å utdele to annenpriser på 10 000 kroner hver. Den ene gikk til *Blod og melk* av Ole H. Størksen og Morten L. Størksen, kanskje det mest ambisiøse prosjekt som var sendt inn. Også dette skal bli en historisk serie: Handlingen utspiller seg i 1808, mens Danmark-Norge var på Frankrikes side i Napoleonskrigene og Norge led under den allierte blokaden. Forfatterne har satt seg fore å lage en spenningshistorie med historiske og kulturelle overtoner, med maktkampen mellom det gode og det onde som tema. På rollelista står historiske personer som grev Wedel Jarlsberg, prins Christian August og Hans Nielsen Hauge, i tillegg til et oppdiktet persongalleri.

Miljøskildringen er viktig i *Blod og melk*, og det samme kan sies om det andre annenpremiesynopsiset, *Platon-blues*. Men lenger går ikke likheten. *Platon-blues* er skrevet av en gammel ringrev: stuntpoet og eksredaktør Jón Sveinbjørn Jónsson. "Når musikken endrer seg, må politikken følge etter," sa den greske filosofen Platon. Dette, skriver Jónsson, kan stå som motto for personene og miljøene i serien. Platon-blues handler om Oslos nattside, om drap, narkotika, vinningsforbrytelser og annet snusk — og om musikk.

Ny norsk antologi?

Juryen valgte å holde seg til den opprinnelige forutsetningen for konkurransen, nemlig at den gjaldt synopsis for album. Samtidig måtte juryen innse at noen av de beste bidragene la opp til kortere serier. Seks av dem skilte seg ut, og Kulturrådet vil prøve å få et forlag til å redigere en antologi av disse seks historiene, dersom de blir tegnet ut. Det ble ikke delt ut premier til korthistoriene.

Blant de seks korthistoriene var det to crazy-saker av beste merke, nemlig *Storbyheksa* av Stig Berge og *Turbomagneten* av den ikke ukjente Ola Hegdal. Humor finner vi også i Europa, hvor Norge — med klare paralleller til Asterix — er det eneste sted på Europa-kartet som ennå ikke er erobret av EF. Stille og stemningsfull er *Parken* av Anton Rygg, mens *Svevemannen* av Dag Larsen handler om menneskets drøm om å fly. Den siste og lengste korthistorien er *Kjæresten i skogen* av Jesper Halle, en meget god dramatisering av et Asbjørnsen og Moe-eventyr.

Alt i alt kom det inn 30 bidrag til konkurransen, som dermed ble en suksess. Både kvantitativt og kvalitativt lå responsen klart over det nivå man med rimelighet kunne ventet seg på forhånd. Det viser seg at det fins folk i Norge som både kan og vil skrive seriemanus bare de får sjansen til det. Det fins også talenter som er uferdige, men som kan utvikle seg videre.

Juryen besto av Kulturrådets tegneserieutvalg med Peter Haars som leder og Borghild Gramstad, Eirik Ildahl, Ragnar Hovland og Jon Gisle som medlemmer. Premieutdelingen skjedde under en høytidelighet 31. oktober. Dagen etter utløp høstens søknadsfrist for prosjektstøtte; hvordan *det* gikk, vet vi i skrivende stund ikke noe om.

Jon Gisle

Returadr:
TEGN
Boks 162
1473 Skårer

24-28

Gunnar Keilen
Linderudgrenda 50
1353 BÆRUMS VERK

FIRE LANGE ÅR SIDEN SIST!

NYTT ASTERIX-ALBUM I SALG NÅ!!!

TROFASTE ASTERIX-FANS OVER HELE VERDEN HAR VENTET LENGE. DE HAR IKKE VENTET FORGJEVES. ASTERIX NR. 29 INNEHOLDER ALT DET KJENTE, KJÆRE: ROMERNE ER LIKE SPRØ. CÆSAR LIKE SLU. ASTERIX OG OBELIX VANVITTIG SULTNE OG ENDA STERKERE.

MEN! STORE TING HENDER I ASTERIX NR. 29! KVINNENE KOMMER! DET ER SOM OM EN BOMBE SLÅR NED. (MEN DEN ER IKKE OPPFUNNET ENNÅ.) BÅTLASTER MED KVINNER GJØR SITT INNTOG I GALLERNES LANDSBY, MED

SEIER'N ER VÅR ???

FORVIKLINGER OG TUMULTER SOM FÅR DEN FRANSKE REVOLUSJON TIL Å VIRKE SOM EN KONFIRMANT-FORBEREDELSE. BLI MED PÅ GALLERNES GALESTE EVENTYR HITTIL!

SERIEFORLAGET i HJEMMET